

Hallituksen esitys Eduskunnalle Euroopan unionin sotilasesikunnan ja unionin käyttöön mahdollisesti asetettujen esikuntien ja joukkojen sotilas- ja siviilihenkilöiden asemasta tehdyn sopimuksen, korvausvaatimuksista luopumisesta Euroopan unionin kriisinhallintaoperaatioiden yhteydessä tehdyn sopimuksen sekä Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen toisen lisäpöytäkirjan hyväksymisestä ja laeiksi sopimusten ja pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Brysselissä marraskuussa 2003 Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehdyn sopimuksen Euroopan unionin sotilasesikunnan ja Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen tehtävien, myös harjoitusten, valmistelemiseksi ja toteuttamiseksi Euroopan unionin toimielinten käyttöön mahdollisesti asetettujen esikuntien ja joukkojen palvelukseen siirrettyjen sotilas- ja siviilihenkilöiden sekä jäsenvaltioiden tätä varten Euroopan unionin käyttöön asettamien sotilas- ja siviilihenkilöiden asemasta sekä Brysselissä huhtikuussa 2004 Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehdyn sopimuksen jäsenvaltion toiselle jäsenvaltiolle esittämistä korvausvaatimuksista, jotka koskevat sellaiselle omaisuudelle, jonka jäsenvaltio omistaa, jota se käyttää tai jolla se toimii, Euroopan unionin kriisinhallintaoperaation yhteydessä aiheutunutta vahinkoa tai tällaisen operaation yhteydessä sattunutta jäsenvaltion sotilas- ja siviilihenkilöiden loukkaantumista tai kuolemaa, ja että eduskunta hyväksyisi joulukuussa 1997 tehdyn Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen toisen lisäpöytäkirjan sekä lait sopimusten ja pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

Euroopan unionin joukkojen asemasta tehdystä sopimuksessa määrätään Euroopan unionin sotilasesikunnan ja muiden Euroopan

unionin toimielinten käyttöön asetettujen esikuntien ja joukkojen sotilas- ja siviilihenkilöstön asemasta sekä unionin jäsenvaltioiden tällaisten joukkojen käyttöön asettaman sotilas- ja siviilihenkilöstön asemasta.

Euroopan unionin joukkojen asemasta tehty sopimusta täydentää korvausvaatimuksista luopumisesta Euroopan unionin kriisinhallintaoperaatioiden yhteydessä tehty sopimus, jota sovelletaan silloin, kun vaatimukset johtuvat aavalla merellä tai kolmannen maan alueella tehdystä teosta.

Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden joukkojen asemaa koskevan sopimuksen toisessa lisäpöytäkirjassa määrätään, että sopimuspuolet sitoutuvat noudattamaan keskinäisissä suhteissaan Pariisissa vuonna 1952 kansainvälisten sotilasesikuntien asemasta tehtyä pöytäkirjaa tarvittavin mukautuksin.

Euroopan unionin joukkojen asemasta tehty sopimus ja korvausvaatimuksista luopumisesta Euroopan unionin kriisinhallintaoperaatioiden yhteydessä tehty sopimus tulevat voimaan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä siitä, kun viimeinen Euroopan unionin jäsenvaltio on ilmoittanut valtiosääntöoikeudellisten menettelyjensä päätökseen saattamisesta. Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden joukkojen asemaa koskevan sopimuksen toinen pöytäkirja on tullut kansainvälisesti voimaan huhtikuussa 1999. Pöytäkirja tulee Suomen osalta voi-

maan Suomen hyväksymiskirjan tallettamispäivänä. Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan valtioneuvoston ja tasavallan presiden-

tin asetuksilla säädettävänä ajankohtina samaan aikaan kuin sopimukset ja pöytäkirjat tulevat Suomen osalta voimaan.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	3
YLEISPERUSTELUT	5
1. Johdanto	5
2. Nykytila.....	6
2.1. Euroopan unionin sotilasesikunta ja unionin käyttöön asetettavat esikunnat	6
2.2. Suomalainen henkilöstö Naton esikunnissa.....	6
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	6
3.1. Tavoitteet.....	6
3.2. Keskeiset ehdotukset	7
4. Esityksen vaikutukset.....	7
4.1. Euroopan unionin joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen vaikutukset	7
4.2. Korvausvaatimuksista luopumisesta Euroopan unionin kriisinhallintaoperaatioiden yhteydessä tehdyn sopimuksen vaikutukset	8
4.3. Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen toisen lisäpöytäkirjan vaikutukset	8
5. Asian valmistelu	8
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	10
1. Sopimusten ja pöytäkirjan sisältö ja suhde Suomen lainsäädäntöön	10
1.1. Euroopan unionin joukkojen asemasta tehty sopimus.....	10
1.2. Korvausvaatimuksista luopumisesta Euroopan unionin kriisinhallintaoperaatioiden yhteydessä tehty sopimus	19
1.3. Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen toinen lisäpöytäkirja.....	20
1.3.1. Toinen lisäpöytäkirja.....	20
1.3.2. Pariisin pöytäkirja	21
2. Lakiehdotusten perustelut	27
2.1. Euroopan unionin sotilasesikunnan ja unionin käyttöön mahdollisesti asetettujen esikuntien ja joukkojen sotilas- ja siviilihenkilöiden asemasta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	27
2.2. Korvausvaatimuksista luopumisesta Euroopan unionin kriisinhallintaoperaatioiden yhteydessä tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.....	27
2.3. Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen toisen lisäpöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.....	27
3. Voimaantulo	28

4.	Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys	28
4.1.	Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus.....	28
4.1.1.	Euroopan unionin joukkojen asemasta tehty sopimus.....	28
4.1.2.	Korvausvaatimuksista luopumisesta Euroopan unionin kriisinhallintaoperaatioiden yhteydessä tehty sopimus	30
4.1.3.	Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen toinen lisäpöytäkirja	30
4.2.	Käsittelyjärjestys	32
LAKIEHDOTUKSET		36
	Euroopan unionin sotilasesikunnan ja unionin käyttöön mahdollisesti asetettujen esikuntien ja joukkojen sotilas- ja siviilihenkilöiden asemasta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	36
	Korvausvaatimuksista luopumisesta Euroopan unionin kriisinhallintaoperaatioiden yhteydessä tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.....	36
	Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen toisen lisäpöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.....	37
SOPIMUSTEKSTIT.....		38
	Euroopan unionin jäsenvaltioiden välinen sopimus Euroopan unionin sotilasesikunnan ja Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen tehtävien, myös harjoitusten, valmistelemiseksi ja toteuttamiseksi Euroopan unionin toimielinten käyttöön mahdollisesti asetettujen esikuntien ja joukkojen palvelukseen siirrettyjen sotilas- ja siviilihenkilöiden sekä jäsenvaltioiden tätä varten Euroopan unionin käyttöön asettamien sotilas- ja siviilihenkilöiden asemasta (EU SOFA).....	38
	Euroopan unionin jäsenvaltioiden välinen sopimus jäsenvaltioiden toiselle jäsenvaltiolle esittämistä korvausvaatimuksista, jotka koskevat sellaiselle omaisuudelle, jonka jäsenvaltio omistaa, jota se käyttää tai jolla se toimii, Euroopan unionin kriisinhallintaoperaation yhteydessä aiheutunutta vahinkoa tai tällaisen operaation yhteydessä sattunutta jäsenvaltion sotilas- ja siviilihenkilöiden loukkaantumista tai kuolemaa	49
	Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen toinen lisäpöytäkirja	53
	Pöytäkirja Pohjois-Atlantin sopimuksen mukaisesti perustettujen kansainvälisten sotilasesikuntien asemasta	57

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Euroopan unionin (EU) jäsenvaltiot päättivät Helsingissä perustaa neuvostoon pysyvät poliittiset ja sotilaalliset rakenteet, jotta EU voisi vastata kaikista unionisopimuksessa määritellyistä konfliktienesto- ja kriisinhallintatehtävistä (ns. Petersbergin tehtävistä). Euroopan unionin sotilasesikunnan (EUSE) tehtävänkuvauksesta päätettiin Nizzan Eurooppa-neuvostossa ja neuvoston päätös 2001/80/YUTP EUSE:n perustamisesta tehtiin tammikuussa 2001 (EYVL L 27, 30.1.2001, s. 7). Neuvosto hyväksyi kesäkuussa 2001 päätöksen 2001/496/YUTP neuvoston pääsihteeristön palvelukseen EU:n sotilasesikunnan perustamista varten määräaikaaisesti siirrettävään kansalliseen sotilashenkilöstöön sovellettavista säännöistä (EYVL L 181, 4.7.2001, s.1). Neuvosto kehotti päätöksen tekemisen yhteydessä korkeana edustajana toimivaa pääsihteeriä tekemään ehdotuksen jäsenvaltioiden väliseksi sopimukseksi unionin sotilashenkilöstölle myönnettävästä toiminnallisesta koskemattomuudesta ja muista erivapauksista. Mainittu neuvoston päätös on sittemmin korvattu neuvoston päätöksellä 2003/479/EY neuvoston pääsihteeristön palvelukseen määräaikaaisesti otettaviin kansallisiin asiantuntijoihin ja neuvoston pääsihteeristön palvelukseen määräaikaaisesti siirrettävään kansalliseen sotilashenkilöstöön sovellettavista säännöistä sekä 25 päivänä kesäkuuta 1997 ja 22 päivänä maaliskuuta 1999 tehtyjen päätösten ja päätösten 2001/41/EY ja 2001/496/YUTP kumoamisesta (EUVL L 160, 28.6.2003, s. 72).

EUSE:n palvelukseen siirretyt sotilashenkilöt toimivat kansainvälisissä tehtävissä eli Euroopan unionin palveluksessa EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan (YUTP) ja Euroopan yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan (EYTPP) aloilla suoritettavissa tehtävissä. Tällaisen henkilöstön on voitava suorittaa tehtävänsä riippumattomasti ilman että jäsenvaltiot tai kolmannet valtiot voivat puuttua heidän yksittäisiin toimiinsa. Tällaisen vaatimuksen katsottiin voivan täytyttyä vain siten, että tällaisen henkilöstön asema

määritellään jäsenvaltioiden välisellä sopimuksella ja henkilöstölle myönnetään tietyt, heidän tehtäviensä hoitamiseksi tarvittavat erioikeudet ja vapaudet. Jäsenvaltiot tekivät tätä tarkoitusta varten 27 päivänä marraskuuta 2003 sopimuksen Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä Euroopan unionin sotilasesikunnan ja Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen tehtävien, myös harjoitusten, valmistelemiseksi ja toteuttamiseksi Euroopan unionin toimielinten käyttöön mahdollisesti asetettujen esikuntien ja joukkojen palvelukseen siirrettyjen sotilas- ja siviilihenkilöiden sekä jäsenvaltioiden tätä varten Euroopan unionin käyttöön asettamien sotilas- ja siviilihenkilöiden asemasta, jäljempänä Euroopan unionin joukkojen asemasta tehty sopimus tai EU SOFA.

EU SOFAn esikuvana oli Pariisissa 29 päivänä elokuuta 1952 tehty pöytäkirja Pohjois-Atlantin sopimuksen mukaisesti perustettujen kansainvälisten sotilasesikuntien asemasta, jäljempänä Pariisin pöytäkirja. Pohjois-Atlantin liitossa (Nato) oli jo vuonna 1997 havaittu, että rauhankumppanuusyhteistyön tarkoituksia varten on tarpeen määritellä Naton sotilasesikuntien ja niiden henkilöstön asema rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden alueella ja vastaavasti sotilasesikunnissa palvelevien rauhankumppanuusvaltioiden henkilöstön asema Naton jäsenvaltioissa. Brysselissä 19 päivänä kesäkuuta 1995 Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä Pfp SOFA, määräyksissä viitataan ainoastaan Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden välillä Lontoossa 19 päivänä kesäkuuta 1951 tehtyyn sopimukseen niiden joukkojen asemasta, jäljempänä NATO SOFA. Näin ollen Pariisin pöytäkirjan määräykset eivät tulleet sovellettaviksi rauhankumppanuusyhteistyössä Pfp SOFAn nojalla. Rauhankumppanuusyhteistyötä koskevan sääntelyn täydentämiseksi Brysselissä avattiin 19 päivänä joulukuuta 1997 allekirjoitettavaksi Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rau-

hankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen toinen lisäpöytäkirja, jäljempänä PpF SOFAn toinen lisäpöytäkirja, jonka mukaan sopimuspuolet sitoutuvat soveltamaan keskinäisissä suhteissaan Pariisin pöytäkirjan määräyksiä pöytäkirjassa määrätyn mukautuksiin.

2. Nykytila

2.1. Euroopan unionin sotilasesikunta ja unionin käyttöön asetettavat esikunnat

Euroopan unionin sotilasesikunnan perustamisesta tehdyn neuvoston päätöksen 2001/80/YUTP mukaan neuvoston pääsihteeristön palvelukseen siirretään sotilashenkilökuntaa jäsenvaltioista Euroopan unionin sotilasesikunnan perustamiseksi. Sotilasesikunnasta tulee päätöksen mukaan osa neuvoston pääsihteeristöstä. Palvelukseen siirretyt sotilashenkilöt vastaavat korkeana edustajana toimivan pääsihteerin alaisuudessa heille päätöksen 2001/80/YUTP liitteen mukaisesti annetuista tehtävistä ja toiminnoista.

Unionin sotilasesikunnan tehtävinä ovat varhaisvaroitus, tilanaseuranta ja strateginen suunnittelu. Esikunta ei toimi operatiivisena esikuntana eli sen tehtäviin ei kuulu operatiivinen suunnittelu eikä operaatioiden toteuttaminen. Esikunta laatii unionin sotilaskomitean ohjauksessa erilaisia kriisinhallinnassa tarvittavia välineitä ja valmiuksia, joita käsitellään unionin neuvostossa. Esikunta jakaantuu komento-osiin ja viiteen osastoon ja siinä toimii tällä hetkellä noin 135 henkeä, joihin kuuluu noin 100 upseeria. Sotilasesikuntaa johtaa kenraaliluutnantin tasoinen upseeri ja siinä toimii tällä hetkellä viisi suomalaisupseeria, joista yksi everstitaloisessa toimistopäällikön tehtävässä, muut osastoesiupseereina. Pysyvä esikunta aloitti työskentelynsä keväällä 2001. Operatiivinen valmius saavutettiin vuoden 2001 lopulla.

Euroopan yhteisöjen erioikeuksista ja vapauksista 8 päivänä huhtikuuta 1965 tehdyn pöytäkirjan pohjalta näitä palvelukseen siirrettyjä sotilashenkilöitä ei heidän työtehtäviensä ja asemansa erityispiirteiden vuoksi voida pitää jäsenvaltioiden edustajina, jotka

osallistuvat Euroopan yhteisöjen työhön eikä yhteisöjen virkamiehinä tai muuna henkilöstönä. Neuvoston 25 päivänä maaliskuuta 1969 antamassa asetuksessa 549/69, EYVL L 74, 27.3.1969, s. 1, jossa määritellään pöytäkirjan soveltamisalaan kuuluvien virkamiesten ja muun henkilöstön ryhmät, ei käsitellä jäsenvaltioista palvelukseen siirrettyjä kansallisia asiantuntijoita, eikä pöytäkirjan määräyksiä siten sovelleta palvelukseen siirrettyihin sotilashenkilöihin. EUSE:n ja unionin käyttöön mahdollisesti asetettavien esikuntien henkilöstön aseman määrittäminen edellyttää siten uutta sääntelyä.

2.2. Suomalainen henkilöstö Naton esikunnissa

Suomi allekirjoitti PpF SOFAn ja sen ensimmäisen lisäpöytäkirjan 16 päivänä joulukuuta 1996 ja ratifioi ne 2 päivänä heinäkuuta 1997 (SopS 64–65/1997). PpF SOFAn mukaan sopimuspuolet sitoutuvat noudattamaan keskinäisissä suhteissaan Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen määräyksiä. Kun Suomi ei ole toistaiseksi ollut PpF SOFAn toisen lisäpöytäkirjan sopimuspuoli, se ei ole sitoutunut soveltamaan Pariisin pöytäkirjaa Naton kansainvälisten sotilasesikuntien asemasta. Tällaisten esikuntien ja niiden henkilöstön asemaa ei ole siten järjestetty suhteessa Suomeen, eikä tällaisissa esikunnissa palvelevan suomalaisen henkilöstön asemaa ole kattavasti järjestetty. Naton sotilasesikunnissa palvelevan suomalaisen henkilöstön asemaa on jouduttu järjestämään erilaisin ad hoc -järjestelyin, mitä on puolestaan vaikeuttanut se, että Suomi ei ole tunnustanut esikuntien oikeushenkilöllisyyttä.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet

EU SOFAn tarkoituksena on mahdollistaa Eurooppa-neuvoston päätöksen mukaisesti Euroopan unionille annettavat voimavarat, joiden avulla unioni voi tehdä kaikkiin Euroopan unionista tehdyssä sopimuksessa

määriteltyihin konfliktinesto- ja kriisinhallintatehtäviin liittyviä päätöksiä ja panna ne täytäntöön. Tällaisiin voimavaroihin kuuluvat jäsenvaltioista Euroopan unionin sotilasesikunnan perustamista varten neuvoston pääsihteeristön palvelukseen siirretyt henkilöt, jäsenvaltioista sotilasesikunnan vahvistukseksi annettava henkilöstö sekä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen tehtävien, myös harjoitusten, valmistelemiseksi ja toteuttamiseksi Euroopan unionin käyttöön mahdollisesti asettavien esikuntien ja joukkojen henkilöstö. EU SOFAn tarkoituksena on määritellä tällaisten henkilöiden asema.

Korvausvaatimuksista luopumisesta Euroopan unionin kriisinhallintaoperaatioiden yhteydessä tehdyn sopimuksen tavoitteena on määritellä säännöt, joita sovelletaan, kun jäsenvaltioiden väliset korvausvaatimukset johtuvat aavalla merellä tai kolmannen maan alueella tehdystä teosta. EU SOFAn määräykset eivät sovellu näihin tapauksiin.

PfP SOFAn toisen lisäpöytäkirjan tavoitteena on järjestää Naton esikunnissa palvelevan suomalaisen sotilashenkilöstön asema. Koska lisäpöytäkirja voi tulla sovellettavaksi myös EU SOFAn määräysten nojalla, tavoitteena on varmistaa, että suomalaisen henkilöstön asema on määritelty myös sellaisissa tilanteissa.

3.2. Keskeiset ehdotukset

Esityksellä pyydetään eduskunnan hyväksymisen Euroopan unionin joukkojen asemasta tehdylle sopimukselle, korvausvaatimuksista luopumisesta Euroopan unionin kriisinhallintaoperaatioiden yhteydessä tehdylle sopimukselle ja PfP SOFAn toiselle lisäpöytäkirjalle. Esitys sisältää myös ehdotuksen laeiksi sopimusten ja pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. EU SOFAssa määrätään Euroopan unionin sotilasesikunnan ja unionin toimielinten käyttöön asetettujen esikuntien ja joukkojen sotilas- ja siviilihenkilöstön asema sekä unionin jäsenvaltioiden tällaisten joukkojen käyttöön asettaman sotilas- ja siviilihenkilöstön asema. Korvausvaatimuksista luopumisesta Euroopan unionin kriisinhallintaoperaatioiden yhteydessä tehdystä sopi-

muksessa määritellään säännöt, joita sovelletaan, kun jäsenvaltioiden väliset korvausvaatimukset johtuvat aavalla merellä tai kolmannen maan alueella tehdystä teosta. PfP SOFAn toisen lisäpöytäkirjan mukaan sopimuspuolet sitoutuvat noudattamaan keskinäisissä suhteissaan Pariisissa vuonna 1952 kansainvälisten sotilasesikuntien asemasta tehtyä pöytäkirjaa tarvittavin mukautuksin. Esitykseen sisältyvät blankettilait sopimusten ja lisäpöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Euroopan unionin joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen vaikutukset

EU SOFAn tavoiteltuna vaikutuksena on määritellä EU:n sotilasesikunnan ja unionin toimielinten käyttöön mahdollisesti asetettujen esikuntien ja joukkojen palvelukseen siirrettyjen sotilas- ja siviilihenkilöiden asema EU:n jäsenvaltioissa. Tällaiselle henkilöstölle pyritään antamaan sellaiset erioikeudet ja vapaudet, jotka ovat tarpeen heidän tehtäviensä suorittamiseksi riippumattomasti. Sopimuksen määräykset ovat yksityiskohtaisia ja tavoiteltu vaikutus on saavutettavissa välittömästi sopimuksen määräysten ja sopimuksen voimaansaattamislain nojalla.

EU SOFAn taloudelliset vaikutukset Suomelle ovat hyvin vähäiset. Sopimuksen määräykset sisältävät muun muassa luopumisen esittämästä muille sopimuspuolille tietyin edellytyksin korvausvaatimuksia. Korvausvaatimuksista luopuminen on vastavuoroista, joten muut jäsenvaltiot luopuvat myös korvausvaatimuksista, jotka voisivat kohdistua Suomeen. Koska luopuminen on vastavuoroista, ei sen voida arvioida satunnaisia vaihteluita lukuun ottamatta aiheuttavan valtion menojen lisäystä. Vahingonkorvauksia koskevat määräykset eivät vaikuta vahinkoa kärsineen kolmannen osapuolen oikeuteen saada korvausta. Verovapaus koskee verotusta vastaanottajavaltiossa. Sotilas- ja siviilihenkilöt ovat vapautettuja vastaanottajavaltion veroista lähettjävaltion heille tässä asemassa maksumien palkkojen ja palkkioiden osalta ja sellaisen aineellisen irtaimen omaisuuden osalta, jonka sijainti vastaanottajavaltiossa johtuu

ainoastaan heidän tilapäisestä oleskelustaan siellä. Verovapautukset eivät koske tuonnin tai viennin yhteydessä maksettavia maksuja ja veroja.

Sopimuksen mukaiset erioikeudet ja vapaudet koskevat rajattua henkilöpiiriä. Siinä määritellyt henkilöt asetetaan muihin Suomen oikeudenkäyttöpiirissä oleviin henkilöihin nähden erilaiseen asemaan. Erityisasema on rajoitettu toimintaan, joka liittyy Euroopan unionin sotilasesikunnan tai unionin käyttöön mahdollisesti asetettujen esikuntien tehtäviin.

4.2. Korvausvaatimuksista luopumisesta Euroopan unionin kriisinhallintaoperaatioiden yhteydessä tehdyn sopimuksen vaikutukset

Sopimuksella luovutaan tietyin edellytyksin esittämästä vahingonkorvausvaatimuksia toisia Euroopan unionin jäsenvaltioita kohtaan. Koska luopuminen on vastavuoroista, ei sen voida arvioida satunnaisia vaihteluita lukuun ottamatta aiheuttavan valtion menojen lisäystä. Vastaava järjestely sisältyy EU SOFAan ja Pfp SOFAan sekä sen toiseen lisäpöytäkirjaan. Sopimuksen määräykset eivät vaikuta vahinkoa kärsineen kolmannen osapuolen oikeuteen saada korvausta.

4.3. Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rauhan-kumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen toisen lisäpöytäkirjan vaikutukset

Suomi on Pfp SOFAn nojalla sitoutunut soveltamaan NATO SOFAn määräyksiä. Pfp SOFAn toisella lisäpöytäkirjalla sanottujen määräysten soveltamisala ulotetaan tarvittavin mukautuksin myös Naton esikuntiin ja niiden sotilas- ja siviilihenkilöstöön. Suomen kannalta lisäpöytäkirjalla on erityisesti merkitystä esikunnissa palvelevan suomalaisen henkilöstön aseman osalta.

Lisäpöytäkirjan julkistaloudelliset vaikutukset ovat vähäiset. Pöytäkirjalla luovutaan vastavuoroisesti eräiden tullien ja verojen perimisestä. Pöytäkirja ei vapauta esikunnissa palvelevaa henkilöstöä sen valtion verotuk-

sesta, jonka kansalainen hän on. Pöytäkirjalla luovutaan myös osittain esittämästä vahingonkorvausvaatimuksia toisia sopimuspuolia kohtaan. Koska luopuminen on vastavuoroista, ei sen voida katsoa satunnaisia vaihteluita lukuun ottamatta aiheuttavan valtion menojen lisäystä.

5. Asian valmistelu

Neuvosto hyväksyi kesäkuussa 2001 päätöksen 2001/496/YUTP neuvoston pääsihteeristön palvelukseen EU:n sotilasesikunnan perustamista varten määräajaisesti siirrettävään kansalliseen sotilashenkilöstöön sovellettavista säännöistä. Neuvosto kehotti päätöksen tekemisen yhteydessä korkeana edustajana toimivaa pääsihteeria tekemään ehdotuksen jäsenvaltioiden väliseksi sopimukseksi unionin sotilashenkilöstölle myönnettävästä toiminnallisesta koskemattomuudesta ja muista erivapauksista. Sopimusta valmistettiin neuvostossa marraskuusta 2001 lukien neuvoston oikeudellisen yksikön ehdotuksen pohjalta. Sopimuksen valmistelussa otettiin huomioon se, että Euroopan yhteisöjen erioikeuksia ja vapauksia koskeva pöytäkirja ei kata EU:n sotilasesikunnan henkilöstöä. Koska palvelukseen siirretyt sotilashenkilöt toimivat sotilaallisissa tehtävissä, ei pidetty myöskään mahdollisena laajentaa siviilejä varten suunnitellun EU:n erioikeuspöytäkirjan soveltamisalaa näihin sotilaisiin. Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen kriisinhallintaoperaatioiden yhteydessä on tarpeen siirtää joukkoja unionin jäsenvaltioiden alueella ja perustaa esikuntia. EU:n sotilasesikunnan henkilöstön tehtävät ovat siten korostetusti kansainvälisiä. Sanotuista syistä ei pidetty mahdollisena ratkaisua, jonka mukaan erivapaudet myönnettäisiin vain Belgian alueella siten, että Belgia sitoutuisi yksipuolisesti myöntämään tietyt erioikeudet ja vapaudet. Valmistelussa otettiin huomioon myös se, että Euroopan unionin käyttöön annetuille esikunnille ja joukoille hyväksyttäviä erioikeuksia ja vapauksia koskevia säännöksiä olisi voitava soveltaa myös joukkojen toiminta- valmiuteen saattamiseen osallistuvaan muuhun kuin sotilashenkilöstöön (poliisit, tuomarit, vankeinhoidon asiantuntijat, poliittiset

neuvonantajat) sekä jäsenvaltioiden neuvoston pääsihteeristön palvelukseen, Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen operaatioiden valmistelemiseksi ja toteuttamiseksi lähettämään siviilihenkilöstöön että palvelukseen tiettyä tehtävää varten siirrettyyn, näiden operaatioiden puitteissa toimivaan siviilihenkilöstöön.

Sopimuksen valmistelussa harkittiin kahta päävaihtoehtoa. Sopimus voitaisiin laatia samanlaista viittaustekniikkaa käyttäen kuin PfP SOFA. Tällaisen vaihtoehdon mukaan EU SOFAssa vain viitattaisiin asiaan kuuluiin NATO SOFAn ja Pariisin pöytäkirjan määräyksiin, joita sitouduttaisiin sovelta- maan myös EU:n esikuntien ja unionin käyt- töön mahdollisesti asetettujen esikuntien ja joukkojen osalta. Toisen vaihtoehdon mu- kaan EU SOFAssa kirjoitettaisiin ulos asiaan kuuluvat NATO SOFAn ja Pariisin pöytäkir- jan määräykset tarvittavin mukautuksin.

Sopimuksen sisällöstä päästiin yhteisym- märykseen jälkimmäisen päävaihtoehdon pohjalta heinäkuussa 2003, jolloin pysyvien edustajien komitea päätti suositella EU SO- FAn allekirjoittamista jonkin tulevan neuvos- ton istunnon yhteydessä. Sopimuksen eri kie- litoisintoja käsiteltiin vielä juristilingvisti- ryhmässä lokakuussa 2003 tekstien yhden- mukaisuuden varmistamiseksi. Sopimus alle- kirjoitettiin yleisten ja ulkoasioiden neuvos- ton kokouksen yhteydessä Brysselissä 27 päivänä marraskuuta 2003.

EU SOFAa valmisteltiin Suomessa ulko- asiainministeriön, valtioneuvoston EU- sihteeristön, oikeusministeriön, sisäasiainmi- nisteriön, puolustusministeriön, valtiova- rainministeriön ja liikenne- ja viestintäminis- teriön välisenä yhteistyönä. Asiaa käsiteltiin myös EU-asioiden valmistelujaostossa 36 ja siitä annettiin eduskunnalle tietoja perustus- lain 97 §:n nojalla. Suomen esittämät muu- tosehdotukset otettiin huomioon sopimuksen lopullisessa tekstissä. Valtioneuvoston yleisistunto myönsi 13 päivänä marraskuuta 2003 valtuudet allekirjoittaa sopimuksen Suomen puolesta.

Korvausvaatimuksista luopumisesta Eu- roopan unionin kriisinhallintaoperaatioiden yhteydessä tehtyä sopimusta valmisteltiin Euroopan unionin neuvoston ulkosuhdeneu- voston työryhmässä helmikuusta 2004 luki- en. Suomessa asiaa valmisteltiin ulkoasiain- ministeriön ja puolustusministeriön yhteis- työnä. Asiasta annettiin eduskunnalle tietoja perustuslain 97 §:n nojalla 2 päivänä huhti- kuuta 2004 (UTP 10/2004 vp). Valtioneuvos- ton yleisistunto myönsi 15 päivänä huhtikuu- ta 2004 valtuudet allekirjoittaa sopimuksen Suomen puolesta.

PfP SOFAn toinen lisäpöytäkirja valmistel- tiin pääosin Pohjois-Atlantin liiton toimesta vuonna 1997, kun havaittiin, että PfP SOFA ja sen ensimmäinen lisäpöytäkirja eivät kata kaikkia rauhankumppanuusyhteistyön muo- toja. Koska pöytäkirjan mukautukset ovat hyvin teknisiä, niiden valmistelu tapahtui Na- ton sihteeristön toimesta. Toinen lisäpöytä- kirja avattiin allekirjoitettavaksi 19 päivänä joulukuuta 1997. Ulkoasiainministeriö pyysi pöytäkirjasta vuonna 1998 lausunnot oike- usministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, puo- lustusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, liikenneministeriöltä, kauppa- ja teollisuus- ministeriöltä sekä sosiaali- ja terveysminis- teriöltä. Lausuntojen mukaan ei ollut esteitä pöytäkirjan allekirjoittamiselle. Allekirjoit- taminen tuli kuitenkin ajankohtaisemmaksi vasta myöhemmin, kun suomalaista henki- löstöä oli palvelemissa Naton esikunnissa ja kun EU:ssa valmisteltiin osittain lisäpöytä- kirjan määräyksille rakentuva EU SOFA. Ta- savallan presidentti myönsi lisäpöytäkirjan allekirjoitusvaltuudet 26 päivänä marraskuu- ta 2004. Suomi allekirjoitti lisäpöytäkirjan Brysselissä 3 päivänä joulukuuta 2004.

Hallituksen esitys on valmisteltu ulkoasi- ainministeriössä yhteistyössä puolustusminis- teriön kanssa. Hallituksen esitysluonnoksesta on pyydetty lausunnot oikeusministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, puolustusministeriöl- tä, valtiovarainministeriöltä, liikenne- ja vies- tintäministeriöltä sekä sosiaali- ja terveystmi- nisteriöltä. Lausunnoissa esitetyt huomiot on otettu huomioon esityksen viimeistelyssä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Sopimusten ja pöytäkirjan sisältö ja suhde Suomen lainsäädäntöön

1.1. Euroopan unionin joukkojen asemasta tehty sopimus

Johdanto. EU SOFAn johdannossa viitataan Eurooppa-neuvoston päätökseen antaa unionille voimavarat, joiden avulla voidaan tehdä konfliktinesto- ja kriisinhallintatehtäviin liittyviä päätöksiä ja panna ne täytäntöön. Johdannossa todetaan, että kansalliset päätökset lähettää joukkoja toisten jäsenvaltioiden alueelle Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja tehtäviä varten tehdään Euroopan unionista tehdyn sopimuksen V osaston ja erityisesti sen 23 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Jäsenvaltiot sopivat lisäksi niitä koskevista erityisjärjestelyistä. Jos operaatiot tehdään jäsenvaltioiden alueen ulkopuolella, on kyseisten kolmansien maiden kanssa tehtävä erityissopimuksia. Johdannossa muistutetaan myös siitä, että sopimuksen määräyksillä ei vaikuteta kansainvälisten tuomioistuinten perustamista koskevista sopimuksista johtuviin oikeuksiin ja velvollisuuksiin, mukaan luettuna kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussäännön määräykset.

1 artikla. Sopimuksen 1 artiklassa määritellään sopimuksessa käytetyt keskeiset ilmaiset: sotilashenkilöt, siviilihenkilöt, huollettavat, joukot, esikunnat, lähettäjävaltio ja vastaanottajavaltio.

Sotilashenkilöt tarkoittavat jäsenvaltioista EUSE:n perustamista varten neuvoston pääsihteeristöön siirrettyjä sotilashenkilöitä, jäsenvaltioista tilapäisesti EUSE:aan Euroopan unionin sotilaskomitean pyynnöstä siirrettyjä henkilöitä ja jäsenvaltioista unionin käyttöön mahdollisesti asetettavien joukkojen ja palvelukseen siirrettyjä sotilashenkilöitä. Sotilashenkilöiden määritelmässä on otettu huomioon Euroopan unionin sotilasesikunnan perustamisesta tehty päätös 2001/89/YUTP

ja Göteborgin Eurooppa-neuvostolle annetun puheenjohtajavaltion selvityksen sisältö ja neuvoston pääsihteeristön palvelukseen Euroopan unionin sotilasesikunnan perustamista varten määräaikaaisesti siirrettävään kansalliseen sotilashenkilöstöön sovellettavia sääntöjä koskevan neuvoston päätöksen 2001/496/YUTP valmisteluasiakirjat.

Siviilihenkilöillä tarkoitetaan unionin toimielinten palvelukseen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen tehtävien valmistelemiseksi tai toteuttamiseksi jäsenvaltioista siirrettyjä siviilihenkilöitä tai siviilihenkilöitä, jotka työskentelevät unionin käyttöön muuta tällaista toimintaa varten varatuissa esikunnissa tai joukoissa. Paikallista henkilöstöä ei kuitenkaan katsota sopimuksessa tarkoitetuksi siviilihenkilöstöksi. Siviilihenkilöstön määritelmässä on otettu huomioon Göteborgin Eurooppa-neuvostolle annetun puheenjohtajavaltion selvitys, jonka mukaan jäsenvaltioiden olisi vaiheittain vahvistettava kykyään asettaa kansainvälisten operaatioiden käyttöön tuomareita, syyttäjiä sekä muita oikeusvaltion alan virkamiehiä ja asiantuntijoita.

Huollettavilla tarkoitetaan lähettäjävaltion lainsäädännössä sotilas- tai siviilihenkilön perheenjäseneksi määriteltyä tai tunnustettua henkilöä tai hänen talouteensa kuuluvaksi jäseneksi katsottua henkilöä.

Joukoilla tarkoitetaan edellä määritellyistä sotilashenkilöistä ja siviilihenkilöistä muodostuvia kokoonpanoja. Jäsenvaltiot voivat kuitenkin sopia, että tietyt henkilöt eivät muodosta sopimuksessa tarkoitettuja joukkoja.

Esikunnilla tarkoitetaan jäsenvaltioiden alueella sijaitsevia esikuntia, jotka mahdollisesti asetetaan unionin käyttöön Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen tehtävien, myös harjoitusten, valmistelemiseksi ja toteuttamiseksi.

Lähettäjävaltiolla tarkoitetaan jäsenvaltiota, jolle sotilas- tai siviilihenkilöt tai joukot kuu-

luvat. Vastaanottajavaltiolla tarkoitetaan jäsenvaltiota, jonka alueella sotilas- tai siviilihenkilöstö, joukot tai esikunta ovat sijoitettuna, tehtävää suorittamassa tai kauttakulku-matkalla.

2 artikla. Sopimuksen 2 artikla sisältää yleisen velvollisuuden helpottaa 1 artiklassa tarkoitettujen henkilöiden ja heidän huollettaviansa maahantuloa, maassa oleskelua ja maasta poistumista virallisissa tarkoituksissa. Henkilön on pystyttävä tarvittaessa osoittamaan kuuluvansa 1 artiklassa tarkoitettuihin ryhmiin. Todisteeksi riittää matkamääräys tai määräys henkilön siirtämisestä Euroopan unionin toimielinten palvelukseen. Tällä määräyksellä ei kuitenkaan rajoiteta yhteisön lainsäädännön mukaista henkilöiden vapaata liikkuvuutta.

3 artikla. Sopimuksen 3 artikla sisältää yleisen velvoitteen noudattaa vastaanottajavaltion lakia ja pidäytyä sellaisesta toiminnasta, joka ei ole sopimuksen hengen mukaista. Vastaava määräys sisältyy NATO SOFAn II artiklaan. EU SOFAn 3 artiklasta on jätetty kuitenkin pois NATO SOFAan sisällynyt nimenomainen vaatimus pidäytyä erityisesti kaikesta poliittisesta toiminnasta vastaanottajavaltiossa ja lähettäjävaltion nimenomainen velvollisuus ryhtyä tarpeellisiin toimiin sanotun päämäärän saavuttamiseksi.

4 artikla. Sopimuksen 4 artiklalla vahvistetaan se, että lähettäjävaltion sotilasviranomaisten myöntämät ajokortit ja -luvat tunnustetaan vastaanottajavaltiossa vastaavien sotilasajoneuvojen osalta. Ajokortteja ja -lupia koskeva määräys on rajoitettu vain sotilasajokortteihin ja -lupiin, koska tavallisten ajokorttien tunnustaminen kuuluu yhteisön lainsäädännön alaan. Sopimuksen 4 artikla sisältää myös määräyksen siitä, että minkä tahansa jäsenvaltion valtuutettu henkilöstö voi antaa sairaan- tai hammashoitoa toisen jäsenvaltion joukkojen ja esikuntien henkilöstölle.

Ajo-oikeutta koskevat yleiset säännökset sisältyvät tieliikennelain (267/1981) 64 §:ään. Ajokorttiasetus (845/1990) koskee sen 1 §:n mukaan moottorikäyttöisen ajoneuvon ajo-oikeutta, ajokortteja ja lupia, jotka tieliikennelain mukaan vaaditaan moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettamiseen. Puolustusvoimien moottorikäyttöisten ajoneuvojen kuljet-

tamiseen vaadittavista ajokorteista säädetään puolustusvoimien ajokorteista annetussa asetuksessa (667/1993) ja puolustusvoimien ajokorteista annetun asetuksen soveltamisesta annetussa puolustusministeriön päätöksessä (911/1993). Sanotut säädökset eivät sisällä nimenomaisia säännöksiä ulkomaisista sotilasajokorteista ja -luvista. Ajokorttiasetuksen 33 §:ssä säädetään yleisesti Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai ETA-valtiossa annetun ajokortin tunnustamisesta.

5 artikla. Sopimuksen 5 artiklan mukaan sotilas- ja siviilihenkilöt käyttävät virkapukua lähettäjävaltion voimassa olevien määräysten mukaisesti. Samantyyppinen, joskin yksityiskohtaisempi määräys sisältyy NATO SOFAn V artiklan 1 kappaleeseen.

Sotilaspuvun ja virkapuvun käytöstä säädetään Suomessa puolustusvoimien sotilaspuvuista ja virkapuvuista annetussa asetuksessa (136/1997). Asetuksen 3 §:n mukaan sotilasvirassa palveleva ja puolustusvoimissa virkamieheksi määräaikaiseen virkasuhteeseen nimitetty sotilastehtävään määrätty on velvollinen palveluksessa käyttämään sotilaspukua, jollei virkatehtävän laadun tai muun syyn vuoksi toisin määrätä. Poliisilain (493/1995) 6 a §:ssä säädetään poliisin virkapuvusta. Poliisimiehen sekä ylivartijan ja vartijan on käytettävä virkatehtävissään virkapukua, jollei virkatehtävän laatu tai luonne muuta edellytä. Virkapukua voidaan käyttää virkatehtävän ohella virkatehtävään liittyvän matkan aikana ja edustettaessa poliisia. Virkapuvun käytöstä muissa yhteyksissä päättää asianomaisen yksikön päällikkö. Poliisilain 6 a §:n 3 momentissa kielletään poliisin virkapukua tai virka-asustetta erehdyttävästi muistuttavan asun tai pukineen käyttö. Ulkomaisien sotilas- ja siviilihenkilöiden oikeudesta käyttää Suomessa virkapukua ei ole säännöksiä. Sopimuksen 5 artiklan määräystä voidaan soveltaa suoraan sopimuksen voimaansaattamissäädösten nojalla.

6 artikla. Sopimuksen 6 artiklan mukaan ajoneuvoissa, joissa on lähettäjävaltion asevoimien tai hallinnon erityiset rekisterikilvet, on oltava rekisterinumeron lisäksi erillinen kansalaisuustunnus. Vastaava määräys NATO SOFAn V artiklan 2 kappaleessa koskee myös siviiliajoneuvoja. Ulkomaisen ajoneuvon käytöstä Suomessa säädetään ajoneuvo-

jen rekisteröinnistä annetun asetuksen (1598/1995) 14 luvussa. Asetuksen 51 §:n mukaan ulkomaisen ajoneuvon liikenteeseen käytön yleisenä edellytyksenä on, että ajoneuvossa on rekisteröintivaltion rekisterikilvet ja kansallisuustunnus. Sotilasajoneuvolla tarkoitetaan ajoneuvolain (1090/2002) 3 §:n mukaan puolustusvoimien hallinnassa olevaa ajoneuvoa sekä Suomessa olevaa Yhdistyneiden kansakuntien rauhanturvaamistoimintaan tarkoitettua ajoneuvoa. Lain 64 §:n mukaan puolustusministeriön asetuksella säädetään, mitkä sotilasajoneuvot merkitään ajoneuvolaissa tarkoitettuun rekisteriin ja mitkä puolustusvoimien pitämään sotilasajoneuvorekisteriin. Ajoneuvoliikennerekisteriin ja sotilasajoneuvorekisteriin merkittävistä sotilasajoneuvoista on annettu puolustusministeriön asetus 49/2004.

7 artikla. Sopimuksen 7 ja 8 artikla sisältyy sopimuksen II osaan, jonka määräyksiä sovelletaan vain Euroopan unionin toimielinten palvelukseen siirrettyihin sotilas- ja siviilihenkilöihin. Tällaiset henkilöt voivat pitää hallussaan ja kantaa aseita 13 artiklan määräysten mukaisesti. Sopimuksen 7 ja 13 artiklan määräykset perustuvat NATO SOFAn VI artiklan määräyksiin. Määräyksen suhdetta Suomen lainsäädäntöön selostetaan 13 artiklan yhteydessä.

8 artikla. Euroopan unionin toimielinten palvelukseen siirretyillä sotilas- ja siviilihenkilöillä on oikeudellinen koskemattomuus heidän virantoimituksessaan esittämiensä lausumien ja virantoimitukseen liittyvien toimien osalta. Tämä koskemattomuus säilyy myös sen jälkeen, kun he eivät ole enää palvelukseen siirrettyinä. Tällainen koskemattomuus myönnetään Euroopan unionin edun vuoksi eikä henkilökohtaiseksi hyödyksi. Lähettäjävaltion tai unionin toimielimen on poistettava koskemattomuus, jos se estäisi oikeuden toteutumisen ja koskemattomuudesta luopuminen voisi tapahtua vahingoittamatta unionin etua. Unionin toimielimet ovat aina yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa helpottaakseen oikeudenkäyttöä ja estääkseen erioikeuksien ja -vapauksien väärinkäyttöä. Jos jäsenvaltio epäilee erioikeuksien tai -vapauksien väärinkäyttöä, sen on neuvoteltava vastaanottajavaltion kanssa sen toteamiseksi, onko väärinkäyttöä tapahtunut. Jos

neuvotteluissa ei päästä sopimukseen, unionin toimielin tutkii erimielisyyden. Jos erimielisyyksistä ei päästä sopimukseen, unionin toimielin päättää riitojenratkaisumenettelystä. Jos asianomainen toimielin on neuvosto, se päättää menettelyistään yksimielisesti. Vastaavaa määräystä ei ole NATO SOFAssa, mutta vastaava määräys sisältyy muun muassa Euroopan unionin turvallisuusalan tutkimuslaitokselle ja satelliittikeskukselle sekä niiden elimille ja niiden henkilöstölle myönnettävistä erioikeuksista ja vapauksista tehdyn neuvostossa kokoontuneiden Euroopan yhteisön jäsenvaltioiden hallitusten edustajien välisen päätöksen 6 ja 10 artiklaan.

Sopimuksen 8 artiklan mukainen lainkäyttöinen koskemattomuus merkitsee sotilas- ja siviilihenkilöstön vapautusta kaikesta siviili-, hallinto- ja rikosoikeudellisesta tuomiovallasta jäsenvaltioiden lainkäyttöpiirissä, ellei koskemattomuudesta erikseen luovuta. Koska jäsenvaltiolla ja unionin toimielimellä on velvollisuus aina poistaa koskemattomuus, jos se estäisi oikeuden toteutumisen ja se voisi tapahtua unionin etua vahingoittamatta, ei koskemattomuus ole kuitenkaan absoluuttista. Sopimuksen 18 artiklan 5 g kohta sisältää lisäksi erityisen täytäntöönpanoa koskevan koskemattomuusmääräyksen vahingonkorvausasioissa.

Sopimuksen 8 artiklan määräykset poikkeavat monilta kohdin Suomessa voimassa olevasta lainsäädännöstä. Siviili- ja rikosoikeudellinen koskemattomuus poikkeaa muun muassa rikoslain ja oikeudenkäymiskaaren säännöksistä. Pakkotoimien osalta koskemattomuus koskee erilaisia hallinnollisia ja prosessuaalisia pakkokeinoja ja turvaamistoimenpiteitä. Takavarikosta rikosasioissa säädetään pakkokeinolain (450/1987) 3 ja 4 luvussa ja takavarikosta turvaamistoina muun muassa oikeudenkäymiskaaren 7 luvussa. Hallinnollisista pakkotoimista säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990). Omaisuuden pakkolunastuksesta säädetään muun muassa laissa kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta (603/1977). Rikokseen liittyvästä menettämisseuraamuksesta säädetään muun muassa rikoslaissa. Ulosotolaissa säädetään tuomioiden ja päätösten täytäntöönpanosta.

9 artikla. Sopimuksen 9—18 artikla sisäl-

tyy sopimuksen III osaan, jonka määräykset koskevat vain esikuntia ja joukkoja sekä niiden palveluksessa olevia sotilas- ja siviilihenkilöitä. Sopimuksen 9 artiklaan on kirjattu kauttakulkua ja väli aikaista oleskelua koskeva oikeus, joka perustuu kuitenkin kauttakulku- tai oleskeluvaltion toimivaltaisten viranomaisten suostumukseen. Vieraan valtion sotilaiden ja sotilasajoneuvojen oikeudesta tulla Suomen alueelle ja oleskella maassa säädetään aluevalvontalaissa (755/2000). Normaali aluevalvontalain mukainen menettely on sopusoinnussa sopimuksen 9 artiklan määräysten kanssa.

10 artikla. Sotilas- ja siviilihenkilöt saavat hätätapauksissa sairaan- ja hammashoitoa samoin ehdoin kuin vastaanottajavaltion vastaava henkilöstö. NATO SOFAn IX artiklan 5 kappaleen vastaava määräys koskee tilannetta, jossa joukoilla tai siviilihenkilöstöllä on sijaintipaikassaan puutteellinen lääkärin- tai hammashoito. NATO SOFAn vastaavaa määräystä ei ole kuitenkaan rajoitettu kiireellisiin tapauksiin.

Terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetun lain (322/1987) mukaan puolustusvoimat järjestää terveydenhuolto vastuullaan olevien henkilöiden terveydenhuollon joko omissa sairaaloissaan tai tarvittaessa hankkimalla palvelut kunnalta, kuntayhtymältä tai muulta julkiselta tai yksityiseltä tuottajalta. Puolustusvoimat korvaa kunnalliselle sairaalalle tai terveyskeskukselle hoidon antamisesta aiheutuneet kulut. Lain mukaan puolustusministeriö voi päättää, että terveydenhoitopalveluja annetaan erityisestä syystä myös muille kuin puolustusministeriön, puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen palkatulle henkilöstölle. Tarkempia säännöksiä sisältyy asetukseen terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa (371/1987). Sopimuksen 10 artikla ei sisällä ohjetta siitä, kenen maksettavaksi terveydenhoitopalvelujen kustannukset viime kädessä tulevat. Terveydenhoitopalveluita annettaessa ja palveluista korvauksia suoritettaessa on otettava huomioon myös ETA-maiden alueella sovellettava EY:n sosiaaliturva-asetus (Neuvoston asetus (ETY) N:o 1408/71, 14.6.1971 sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin ja heidän perheenjäseniinsä, EYVL L 149,

5.7.1971, s. 2—50) ja sen toimeenpanoasetus sekä Suomen tekemät sosiaaliturva- ja sairaanhoitosopimukset.

11 artikla. Ellei muista sopimuksista muuta johdu, lähettäjävaltio toteuttaa tarvittavat toimenpiteet rakennusten, maa-alueiden, laitteiden ja palvelujen käyttöön antamisesta. Niistä johtuvat oikeudet ja velvollisuudet määräytyvät vastaanottajavaltion lainsäädännön mukaisesti. Määräys on samansisältöinen kuin NATO SOFAn IX artiklan 3 kappale. Sopimuksen 11 artiklassa tarkoitetuista oikeuksista ja velvollisuuksista säädetään Suomessa lukuisissa eri laeissa ja muissa säädöksissä, muun muassa kauppalaissa (355/1987), maakaareissa (540/1995), maanvuokralaissa (258/1966), oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta koskevassa laissa (973/2002), julkisista hankinnoista annetussa laissa (1505/1992) ja vahingonkorvauslaissa (412/1974). Määräys ei ole ristiriidassa Suomen lainsäädännön kanssa.

12 artikla. Poliisioikeuksien käyttämisestä leireissä, laitoksissa, esikunnissa ja muissa tiloissa sovitaan vastaanottajavaltion kanssa tehdyllä sopimuksella. Tällainen poliisi voi toimia sanottujen tilojen ulkopuolella ainoastaan vastaanottajavaltion viranomaisten kanssa sovituin tavoin ja yhteistoiminnassa näiden kanssa. Sopimuksen 12 artiklan määräys perustuu NATO SOFAn VII artiklan 10 kappaleen määräyksiin. Erona on se, että tässä sopimuksessa ei viitata sotilaspoliisiin, mikä johtuu siitä, että kaikkien jäsenvaltioiden tällaisissa tehtävissä toimivia poliiseja ei katsota sotilaspoliiseiksi. Tässä sopimuksessa on myös selvästi rajoitettu poliisioikeudet ilman erityistä sopimusta käytettäväksi alueella, jotka ovat yksinomaan lähettäjävaltion hallussa.

Poliisioikeuksien käyttämisestä säädetään Suomessa muun muassa poliisilaissa (493/1995), puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetussa laissa (781/1980) ja poliisin tehtävien suorittamisesta puolustusvoimissa annetussa laissa (1251/1995). Sopimuksen 12 artiklan määräykset eivät rajoita Suomen viranomaisten toimivaltuuksia toimia Suomen alueella, mutta ne mahdollistavat sen, että myös muut kuin suomalaiset yksiköt, muodostelmat ja elimet voivat käyttää poliisin oikeuksia heidän hallussaan olevissa

tiloissa.

13 artikla. Sotilashenkilöt voivat pitää hallussaan ja kantaa virka-aseita sillä ehdolla, että heillä on siihen oikeus heille osoitettujen määräysten nojalla ja vastaanottajavaltion kanssa sovittujen järjestelyjen mukaisesti. Siviilihenkilöt voivat pitää hallussaan ja kantaa virka-aseita vastaanottajavaltion viranomaisten suostumuksella ja sillä ehdolla, että heillä on siihen lähettäjävaltion kansallisten säännösten nojalla oikeus.

Oikeudesta pitää hallussa ja kantaa aseita säädetään Suomessa ampuma-aselaisissa (1/1998). Lain 18 §:n mukaan muun muassa ampuma-aseiden siirto ja tuonti Suomeen, siirto ja vienti Suomesta, hankkiminen ja hallussapito on luvanvaraista. Lain 17 §:n 10 kohdan mukaan laki ei kuitenkaan koske vieraan valtion asevoimille kuuluvien ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten siirtoa Suomeen tai Suomesta, tuontia, vientiä, valmistamista, korjaamista, muuntamista tai hallussapitoa, jos toiminta perustuu Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehtyyn sopimukseen tai muuhun kansainväliseen rauhanturvaamistehtävään taikka jos toimintaan on myönnetty lupa aluevalvontalain (755/2000) nojalla. Aluevalvontalain 4 §:n mukaan vieraan valtion sotilaille ei saa olla ampuma-asetta Suomen alueella, ellei siihen ole myönnetty lupaa tai Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu.

14 artikla. Esikunnat ja joukot saavat samat posti- ja telepalvelumahdollisuudet ja matkustusedut sekä niihin liittyvät hinnanalennukset kuin vastaanottajavaltion joukot. Tasapuoliset ehdot pyritään Suomessa turvaamaan muun muassa viestintämarkkinalailla (393/2003) ja postipalvelulailla (313/2001).

15 artikla. Esikuntien arkistot ja muut viralliset asiakirjat ovat loukkaamattomat, ellei esikunta ole luopunut tällaisesta loukkaamattomuudesta. Vastaanottajavaltio voi pyytää asiakirjojen luonteen tarkastamista sen selvittämiseksi, kuuluvatko ne loukkaamattomuuden piiriin. Neuvosto neuvottelee vastaanottajavaltion kanssa ja sen pyynnöstä sen sel-

vittämiseksi, onko väärinkäyttöä tapahtunut. Jos neuvottelut eivät johda osapuolia tyydyttävään ratkaisuun, keskustellaan asiasta neuvostossa. Jos tällaiset keskustelutkaan eivät johda erimielisyyden ratkeamiseen, neuvosto päättää yksimielisesti riitojenratkaisumenetelyistä.

Artiklan määräykset arkistojen loukkaamattomuudesta poikkeavat Suomen lainsäädännöstä muun muassa takavarikon ja paikkaan kohdistuvan etsinnän osalta.

16 artikla. Sopimuksen 16 artikla sisältää määräykset, joiden tarkoituksena on välttää kaksinkertaista verotusta ja soveltaa jäsenvaltioiden välillä tehtyjä kaksinkertaista verotusta koskevia määräyksiä. Sopimuksen 16 artikla ei kuitenkaan rajoita vastaanottajavaltion oikeutta verottaa sotilas- ja siviilihenkilöstöä, jotka ovat sen kansalaisia tai joilla on asuinpaikka vastaanottajavaltiossa.

Jos jokin vero määräytyy vastaanottajavaltiossa asuin- tai kotipaikan mukaan, ei aikaa, jonka sotilas- tai siviilihenkilöstö on tässä ominaisuudessaan valtion alueella, pidetä mainitun veron määräytymisen kannalta siellä asumisaikana. Tällainen oleskelu ei myöskään aiheuta asuinpaikan tai kotipaikan muutosta.

Sotilas- ja siviilihenkilöt vapautetaan verotuksesta vastaanottajavaltiossa lähettäjävaltion maksamien palkkojen ja palkkioiden osalta ja sellaisen irtaimen omaisuuden osalta, joka on vastaanottajavaltiossa ainoastaan heidän tilapäisen oleskelunsa vuoksi.

Sopimuksen 16 artiklan määräykset eivät estä verottamista sotilas- tai siviilihenkilöä heidän vastaanottajavaltiossa harjoittamansa muun ansiotoiminnan kuin heidän tästä työstään saamansa ansiotulon johdosta.

Sopimuksen 16 artiklan määräykset eivät koske tulleja eli tullimaksuja ja kaikkia muita tuonnin tai viennin yhteydessä perittäviä maksuja ja veroja, lukuun ottamatta sellaisia maksuja ja veroja, jotka ovat pelkästään palveluista perittäviä maksuja. Sopimuksen 16 artiklan määräykset ovat samansisältöisiä kuin NATO SOFAn X artiklan ja XI artiklan 12 kappaleen sisältämät määräykset.

Suomella on kaksinkertaisen verotuksen ehkäisemistä koskevat sopimukset Kyprosta lukuun ottamatta kaikkien EU:n jäsenvaltioiden kanssa: Alankomaat (SopS 83—

84/1998), Belgia (SopS 65—66/1978), Espanja (SopS 66—67/1968), Irlanti (SopS 87—88/1993), Iso-Britannia ja Pohjois-Irlanti (SopS 1—2/1970), Italia (SopS 54—55/1983), Itävalta (SopS 17—18/2001), Kreikka (SopS 57—58/1981), Latvia (SopS 91—92/1993), Liettua (SopS 93—94/1993), Luxemburg (SopS 17—18/1983), Malta (SopS 68—69/1976), 81—82/2001), Portugali (SopS 26—27/1971), Puola (SopS 7—8/1972), Ranska (SopS 7—8/1972), Ruotsi (SopS 25—26/1997), Saksa (SopS 17—18/1982), Slovakia (SopS 27—28/2000), Slovenia (SopS 59—60/1987, 71/1992), Tanska (SopS 25—26/1997), Tšhekki (SopS 79—80/1995), Unkari (SopS 50—51/1981) ja Viro (SopS 95—96/1993). Artikla sisältää sanottujen sopimusten soveltamisessa huomioon otettavia määräyksiä.

17 artikla. Sopimuksen 17 artikla koskee rikoslainkäyttö- ja kurinpitovaltaa koskevan toimivallan jakautumista lähettäjä- ja vastaanottajavaltion kesken. Artiklan 1 ja 2 kohdassa määrätään, milloin lähettäjävaltio ja vastaanottajavaltio voivat käyttää tuomiovaltaa. Lähettäjävaltiolla on yleinen oikeus käyttää oman lainsäädäntönsä mukaista tuomiovaltaa sotilashenkilöihin nähden ja myös siviilihenkilöihin nähden silloin, kun siviilihenkilöt kuuluvat kyseisen valtion asevoimia koskevan lain alaisuuteen sen vuoksi, että heidät on lähetetty kyseisten joukkojen mukana. Vastaanottajavaltion viranomaiset voivat käyttää tuomiovaltaa sotilas- ja siviilihenkilöihin ja näiden huollettaviin nähden, kun kyseessä ovat vastaanottajavaltion alueella tehdyt rikokset, jotka ovat vastaanottajavaltion lainsäädännön mukaan rangaistavia. Sopimuksen 17 artiklan määräykset perustuvat NATO SOFAn VII artiklan määräyksiin tietyin mukautuksin. Sopimuksen 17 artiklassa ei käytetä kuitenkaan ilmaisua lähettäjävaltion "sotilasviranomaisten" oikeus käyttää tuomiovaltaa, vaan lähettäjävaltion "viranomaisten" oikeus käyttää tuomiovaltaa, koska kaikissa jäsenvaltioissa tällainen tuomiovalta ei kuulu sotilasviranomaisille. Artiklan 1 ja 2 kappaleesta on myös jätetty pois Suomenkin kannalta ongelmallinen ilmaisu "käyttää tuomiovaltaa vastaanottajavaltiossa". Sitä koskevaa kysymyksenasettelua ja sopimuksen hyväksymisen yhteydessä annet-

tavaa kansallista selitystä selostetaan tarkemmin jäljempänä yksipuolisia lausumia koskevan käsittelyn yhteydessä.

Artiklan 3 ja 4 kohdassa määrätään, milloin lähettäjävaltio voi käyttää yksinomaista tuomiovaltaa ja milloin yksinomainen tuomiovalta kuuluu vastaanottajavaltiolle. Lähettäjävaltiolla on yksinomainen tuomiovalta, kun kyseessä ovat rikokset, jotka ovat rangaistavia lähettäjävaltion mutta eivät vastaanottajavaltion lainsäädännön nojalla. Tällaisiin rikoksiin kuuluvat muun muassa lähettäjävaltion turvallisuuteen kohdistuvat rikokset. Vastaanottajavaltiolla on taas yksinomainen tuomiovalta, kun kysymyksessä ovat rikokset, jotka ovat rangaistavia vastaanottajavaltion mutta eivät lähettäjävaltion lainsäädännön nojalla. Tällaisiin rikoksiin kuuluvat muun muassa vastaanottajavaltion turvallisuuteen kohdistuvat rikokset. Artiklan 5 kohdan mukaan turvallisuuteen kohdistuvia rikoksia ovat maanpetos, sabotaasi, vakoilu tai valtiosalaisuuksiin tai valtion kansalliseen puolustukseen liittyviä salaisuuksia koskevan lainsäädännön rikkominen. Artiklan 3—5 kohdan määräykset vastaavat NATO SOFAn VII artiklan 2 kappaleen määräyksiä, vaikkakin ilmaisuja on hieman uudistettu.

Artiklan 6 kohdassa määrätään tuomiovaltan käyttämisestä silloin, kun lähettäjävaltiolla ja vastaanottajavaltiolla on rinnakkainen tuomiovalta. Lähettäjävaltiolla on ensisijainen oikeus käyttää tuomiovaltaa, kun kyseessä ovat rikokset ainoastaan lähettäjävaltion omaisuutta tai turvallisuutta vastaan tai rikokset lähettäjävaltion sotilas- tai siviilihenkilöstön tai huollettavan henkilöä tai omaisuutta vastaan. Lähettäjävaltiolla on myös ensisijainen tuomiovalta rikoksissa, jotka johtuvat teosta tai laiminlyönnistä virkatehtävissä. Kaikkien muiden rikosten osalta vastaanottajavaltiolla on ensisijainen oikeus käyttää tuomiovaltaa.

Artiklan määräykset eivät anna sen 7 kohdan mukaan lähettäjävaltiolle oikeutta käyttää tuomiovaltaa sellaisiin henkilöihin nähden, jotka ovat vastaanottajavaltion kansalaisia tai joilla on siellä kotipaikka, jolleivät henkilöt kuulu lähettäjävaltion joukkojen henkilöstöön. Artiklan 6 ja 7 kohdan määräykset vastaavat NATO SOFAn VII artiklan 3 ja 4 kappaleen määräyksiä. NATO SOFAn

VII artiklan 5—9 kappaleen määräyksiä viranomaisten poliisiyhteistyöstä ja oikeudellisesta yhteistyöstä ei ole ollut tarpeen sisällyttää EU SOFAan, koska siitä on sovittu Euroopan unionista tehdyn sopimuksen VI osaston yhteistyötä koskevilla toimilla.

Suomen rikosoikeuden soveltamisalasta säädetään rikoslain 1 luvussa. Suomessa tehtyyn rikokseen sovelletaan Suomen lakia. Suomen viranomaisten tuomiovalta tapauksissa, joissa Suomi on lähettäjävaltiona, perustuu rikoslain 1 luvun 3-7 §:ään. Rikoslain 1 luvun 15 §:ssä säädetään, että jos Suomea velvoittavassa kansainvälisessä sopimuksessa tai muussa Suomea kansainvälisesti velvoittavassa säädöksessä tai määräyksessä jossakin tapauksessa on rajoitettu Suomen rikosoikeuden soveltamisalaa siitä, mitä tässä luvussa säädetään, noudatetaan tällaista rajoitusta niin kuin siitä on sovittu. EU SOFAn 17 artiklan määräykset eivät merkittävästi rajoita Suomen rikosoikeuden soveltamisalaa, koska määräykset ovat pääosin sopusoinnussa rikoslain 1 luvun säännösten kanssa. Sopimuksen 17 artiklan 6 kohdan määräykset ensisijaisesta tuomiovallasta rajoittavat kuitenkin jossain määrin Suomen viranomaisten mahdollisuutta käyttää tuomiovaltaa.

18 artikla. Sopimuksen 18 artikla sisältää yksityiskohtaiset määräykset korvausvaatimuksista luopumisesta. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltio luopuu esittämästä muille jäsenvaltioille korvausvaatimuksia sellaisesta omaisuudesta, jonka se omistaa ja jota käytetään Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen tehtävien, myös harjoitusten, valmistelussa ja toteuttamisessa, jos vahingon on aiheuttanut toisen jäsenvaltion sotilas- tai siviilihenkilö edellä mainittujen tehtävien yhteydessä tai jos se on aiheutunut tällaisen tehtävän yhteydessä toisen jäsenvaltion omistaman ajoneuvon, aluksen tai ilma-aluksen käytöstä. Myös korvausvaatimuksista, jotka koskevat meripelastusta, luovutaan tietyin edellytyksin.

Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot sopivat vahingonkorvauksen suuruudesta, jos vahinko aiheutuu muulle omaisuudelle, jonka jäsenvaltio omistaa ja joka sijaitsee sen alueella. Jäsenvaltiot luopuvat kuitenkin korvausvaatimuksista, jos vahinko alittaa määrän, joka vahvistetaan neuvoston päätöksellä.

Artiklan 3 kohdassa määrätään, mitä ilmaisen "jäsenvaltion omistama alus" katsotaan kattavan. Artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltiot luopuvat esittämästä toisille jäsenvaltioille korvausvaatimuksia, jotka koskevat niiden joukkojen sotilas- tai siviilihenkilöille virkatehtävissä aiheutunutta vammaa tai kuolemaa.

Artiklan 5 kohdassa määrätään kolmansille osapuolille aiheutetusta vahingosta johtuvien korvausvaatimusten käsittelemisessä noudatettavasta menettelystä. Korvausvaatimusten suorittamisesta aiheutuneet kustannukset jaetaan jäsenvaltioiden kesken siten, että jos yksi lähettäjävaltio on yksin vastuussa, vastaanottajavaltio maksaa 25 prosenttia ja lähettäjävaltio 75 prosenttia. Jos useampi valtio on vastuussa, korvausmäärä jaetaan tasan niiden kesken. Jos vastaanottajavaltio ei ole lainkaan vastuussa, on sen osuus kuitenkin vain puolet lähettäjävaltion korvausvastuusta. Artiklan 5 kohdan g alakohta sisältää erityisen täytäntöönpanoa koskevan koskemattomuusmääräyksen, jonka mukaan sotilas- ja siviilihenkilöihin ei saa kohdistaa täytäntöönpanomenettelyjä heidän virkatehtäviensä johtuvissa asioissa.

Artiklan 6 kohdassa määrätään menettelystä, jota noudatetaan, kun sotilas- tai siviilihenkilöille esitetään korvausvaatimuksia toimista tai laiminlyönneistä, jotka eivät ole tapahtuneet virkatehtäviä suoritettaessa. Niissä tapauksissa vastaanottajavaltion viranomaiset käsittelevät korvausvaatimuksen ja arvioivat kohtuullisen korvauksen. Lähettäjävaltio voi päättää, onko se halukas maksamaan kohtuullisen korvauksen. Määräys ei vaikuta vastaanottajavaltion tuomioistuimen toimivaltaan käsitellä kannetta tällaisissa tapauksissa.

Artiklan 7 kohdan mukaan lähettäjävaltion joukkojen ajoneuvon luvattomasta käytöstä johtuvat vaatimukset käsitellään 6 kohdan mukaisesti, paitsi jos kyseinen yksikkö, muodostelma tai elin on oikeudellisesti vastuussa vahingosta.

Artiklan 8 kohdan mukaan kysymykset siitä, onko vahinkoa aiheuttanut toimi tai laiminlyönti tapahtunut virkatehtäviä suoritettaessa tai onko ajoneuvon käyttö ollut luvaton, ratkaistaan tarvittaessa asianomaisten jäsenvaltioiden välisillä neuvotteluilla.

Artiklan 9 kohdan mukaan lähettjävaltio ei saa 5 kohdan g alakohdassa tarkoitettuja tapauksia lukuun ottamatta vaatia sotilas- eikä siviilihenkilöstölle vapautusta vastaanottajavaltion tuomioistuinten toimivallasta.

Artiklan 10 kohdan mukaan lähettjävaltion ja vastaanottajavaltion viranomaiset avustavat korvausvaatimuksia koskevan todistusaineiston hankkimisessa.

Artiklan 11 kappale sisältää määräyksen välimiesmenettelystä silloin, kun jäsenvaltiot eivät pääse sopimukseen korvausvaatimusten selvittämistä koskevassa riidassa.

Sopimuksen 18 artiklan määräys perustuu NATO SOFAn VIII artiklan määräykseen. Tietyt mukautukset ovat kuitenkin olleet tarpeen, koska NATO SOFAssa muun muassa viitataan Pohjois-Atlantin sopimuksen mukaisiin operaatioihin ja NATO SOFAn VIII artiklan 2 kappaleessa tarkoitettua välimiehen voi viime kädessä nimittää Pohjois-Atlantin neuvoston sijaisten puheenjohtaja. EU SOFAssa tällainen nimitysoikeus uskotaan Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen presidentille. EU SOFA ei sisällä myöskään NATO SOFAn tavoin kiinteitä summia, jonka alittavista vaatimuksista jäsenvaltiot ovat velvollisia luopumaan. EU SOFAn mukaan tällainen summa vahvistetaan neuvoston yksimielisesti tekemällä päätöksellä.

Suomessa sattuneiden vahinkojen korvaamiseen sovelletaan lähtökohtaisesti vahingonkorvauslakia (412/1974). Lain 3 luvussa säädetään työnantajan ja julkisyhteisön korvausvastuusta. Lain 3 luvun 1 §:n mukaan työnantaja on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka työntekijä virheellään tai laiminlyönnillään työssä aiheuttaa. Sanottu koskee myös valtiota ja muuta julkista yhteisöä, kun vahinko on aiheutunut julkisyhteisön työntekijän tai yhteisöön virka- tai siihen verrattavassa palvelussuhteessa olevan henkilön virheestä tai laiminlyönnistä toiminnassa, jota ei ole pidettävä julkisen vallan käyttämisenä. Lain 3 luvun 2 §:n mukaan julkisyhteisö on velvollinen korvaamaan julkista valtaa käyttäessä virheen tai laiminlyönnin johdosta aiheutuneen vahingon. Toisen jäsenvaltion luopuessa EU SOFAn mukaan esittämästä vahingon johdosta korvausvaatimuksia voi Suomen valtion korvausvelvollisuus jäädä toteutumatta, vaikka kysymyksessä olisikin

vahinko, josta valtio olisi työnantajana vahingonkorvauslain 3 luvun mukaan vastuussa. Lain 4 luvussa säädetään työntekijän ja virkamiehen vastuusta. Sopimuksen määräykset eivät vaikuta välittömästi vahingonkorvauslain 4 luvussa tarkoitettuihin säännöksiin, mutta myös vahingon aiheuttaneen suomalaisen henkilön velvollisuus korvata aiheutettu vahinko voi jäädä toteutumatta, jos toinen jäsenvaltio luopuu sopimuksen mukaisesti korvausvaatimuksista. Sopimuksen määräykset eivät vaikuta kolmansien osapuolten oikeuteen vaatia korvauksia heille unionin kriisinhallintatehtävien yhteydessä aiheutuneista vahingoista.

Artiklan 5 kohdan g alakohdan täytäntöönpanoa koskeva koskemattomuusmääräys poikkeaa muun muassa ulosottolain tuomioiden ja päätösten täytäntöönpanoa koskevista säännöksistä ja oikeudenkäymiskaaren 7 luvun säännöksistä.

19 artikla. Sopimuksen 19 artikla muodostaa yksinään sopimuksen loppumääräyksiä koskevan IV osan. Sen mukaan jäsenvaltiot hyväksyvät sopimuksen valtiosääntöjensä mukaisesti ja ilmoittavat sitten neuvoston sihteeristölle valtiosääntöoikeudellisten menettelyjensä päätökseen saattamisesta. Sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jolloin viimeinen jäsenvaltio ilmoittaa menettelyjensä päätökseen saattamisesta. Sopimuksen tallettajaksi nimetty unionin neuvoston pääsihteerin julkaisee EU:n virallisessa lehdessä sopimuksen tekstin ja tiedon sen voimaantulosta. Tallettaja on julkaissut sopimuksen tekstin Euroopan unionin virallisessa lehdessä 31 päivänä joulukuuta 2003 (EUVL C 321, 31.12.2003, s. 6). Sopimusta sovelletaan vain jäsenvaltioiden emämaan alueella, ellei jäsenvaltio erikseen ilmoita, että sopimusta sovellettaisiin myös muilla alueilla, joiden kansainvälisistä suhteista kyseinen jäsenvaltio vastaa.

Sopimuksen I ja III osan määräyksiä sovelletaan vain esikuntiin ja joukkoihin ja niiden henkilöstöön, jotka voidaan antaa unionin käyttöön unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 2 kohdassa mainittujen tehtävien, mukaan luettuna harjoitukset, valmistelun ja toteuttamisen yhteydessä, ja sikäli kuin esikuntien tai joukkojen ja niiden henkilöstön ase-

masta ei määrätä toisessa sopimuksessa. Viimeksi mainitussa tapauksessa voidaan pyrkiä toteuttamaan erityisjärjestelyjä, joissa sovitaan kumpaa sopimusta kyseiseen operaatioon tai harjoitukseen sovelletaan. Jos erityisjärjestelyjä ei kyetä toteuttamaan, operaatioon ja harjoitukseen sovelletaan tällaista toista sopimusta. Tällaisia toisia sopimuksia, jotka voivat todennäköisesti tulla sovellettavaksi ovat ainakin NATO SOFA ja sen lisäpöytäkirjat. Jos kolmannet maat osallistuvat tällaisiin toimiin, voidaan osallistumista koskevassa sopimuksessa sopia myös tämän sopimuksen soveltamisesta kyseisiin kolmansiin maihin.

Sopimuksen määräyksiä voidaan muuttaa neuvostossa kokoontuvien unionin jäsenvaltioiden hallitusten edustajien yksimielisellä kirjallisella sopimuksella. Muutosmekanismi on siten sama kuin alkuperäisen sopimuksen hyväksymismenettelyt.

Euroopan unionin jäsenvaltioiden lausuma. Jäsenvaltiot antoivat sopimuksen allekirjoittamisen yhteydessä yhteisen lausuman, jonka mukaan ne tekevät parhaansa pannakseen mahdollisimman pian täytäntöön valtiösääntöjensä edellyttämät menettelyt, jotta sopimus voi tulla voimaan pikaisesti.

Yksipuoliset lausumat. Tanskan lausuma. Tanskan antoi allekirjoittamisen yhteydessä lausuman, jossa se viittasi Tanskan asemaa koskevaan pöytäkirjaan. Tanska ilmoitti hyväksyvänsä sopimuksen mainitun pöytäkirjan mukaisesti ja mahdolliset varaukset tai lausumat, jotka Tanskan olisi tehtävä, rajoittuvat Tanskan pöytäkirjan II osan soveltamisalaan eivätkä estä sopimuksen voimaantuloa tai täysimääräistä soveltamista muissa jäsenvaltioissa. Amsterdamin sopimukseen liitetyn Tanskan asemasta tehdyn pöytäkirjan II osan mukaan Tanska ei osallistu Euroopan unionista tehdyn sopimuksen J.3 artiklan 1 kohdassa ja J.7 artiklassa tarkoitetuilla aloilla toteutettujen toimenpiteiden osalta niiden unionin toimien ja päätösten valmisteluun ja täytäntöönpanoon, joilla on merkitystä puolustuksen alalla, mutta se ei liioin estä jäsenvaltioiden tiiviimmän yhteistyön kehittämistä tällä alalla. Näin ollen Tanska ei osallistu neuvostossa näiden toimenpiteiden antamiseen. Tanskalla ei ole velvollisuutta osallistua sellaisten toimenpiteiden operatiivisten

kustannusten rahoittamiseen.

Ruotsin lausuma. Ruotsi antoi allekirjoittamisen yhteydessä lausuman, jossa todettiin, että sopimuksen 17 artikla ei anna lähettäjävaltiolle oikeutta harjoittaa tuomiovaltaa Ruotsin alueella. Kyseinen määräys ei varsinkaan anna lähettäjävaltiolle oikeutta perustaa tuomioistuimia tai panna täytäntöön tuomioita Ruotsin alueella. Lausuma ei vaikuta sopimuksen 17 artiklan mukaiseen lähettäjävaltion ja vastaanottajavaltion väliseen tuomiovallan jakoon, eikä myöskään vaikuta lähettäjävaltion oikeuteen käyttää tällaista tuomiovaltaa omalla alueellaan sen jälkeen, kun 17 artiklassa tarkoitetut henkilöt ovat palanneet lähettäjävaltioon. Lausuma ei myöskään estä lähettäjävaltion sotilasviranomaisia toteuttamasta Ruotsin alueella asianmukaisia, välittömästi tarvittavia toimia joukkojen sisäisen järjestyksen ja turvallisuuden varmistamiseksi. Myös Itävalta on antanut jäljempänä mainitun, samaan asiaan liittyvän yksipuolisen lausuman.

Ruotsin lausuma vastaa Suomen tulkintaa sopimuksen määräyksistä. Suomi ja Ruotsi antoivat samantyyppiset selitykset Pfp SOFAn ratifioimisen yhteydessä. EU SOFAn 17 artikla ei ole kuitenkaan identtinen NATO SOFAn vastaavan määräyksen kanssa. EU SOFAn määräystä muutettiin sopimusta valmisteltaessa juuri Suomen ja Ruotsin kantojen johdosta siten, että artiklasta poistettiin ilmaisu "vastaanottajavaltiossa" ("within the receiving state", "sur le territoire de l'etat de séjour"). Kyseinen ilmaisu oli merkittävä syy siihen, että Suomi katsoi Pfp SOFAn ratifioimisen yhteydessä tarpeelliseksi antaa selitys, jolla varmistettiin se, että lähettäjävaltion tuomioistuimet eivät voi käyttää tuomiovaltaansa tosiasiallisesti Suomen alueella. EU SOFAn 17 artiklan toisenlaisen muotoilun huomioon ottaen vastaavaa lausumaa ei pidetty tarpeellisena Suomen allekirjoituksen yhteydessä.

Irlannin lausuma. Irlanti antoi sopimuksen allekirjoittamisen yhteydessä lausuman, jonka mukaan mikään sopimuksessa ja erityisesti sen 2, 9, 11-13 ja 17 artiklassa ei saa valtuuttaa tai vaatia Irlantia antamaan lainsäädäntöä tai toteuttamaan toimia, jotka on kielletty Irlannin perustuslaissa ja erityisesti sen 15.6.2 artiklassa. Irlannin perustuslain 15.6

artiklan mukaan oikeus koota ja ylläpitää sotaväkeä tai puolustusvoimia uskotaan yksinomaan parlamentille. Mitään muuta kuin parlamentin kokoamaa ja ylläpitämää sotaväkeä tai puolustusvoimia ei saa koota tai ylläpitää mitään tarkoitusta varten ("The right to raise and maintain military or armed forces is vested exclusively in the Oireachtas [Parliament]. No military or armed force, other than a military or armed force raised and maintained by the Oireachtas [Parliament], shall be raised or maintained for any purpose whatsoever.")

Itävallan tasavallan lausuma. Itävalta antoi sopimuksen allekirjoittamisen yhteydessä lausuman, jonka mukaan Itävalta hyväksyy lähettäjävaltion sotilasviranomaisten tuomiovallan EU SOFAn 17 artiklan määräysten mukaisesti, mutta ei lähettäjävaltion tuomioistuinten tuomiovallan käyttämistä Itävallan alueella. Itävalta on vahvistanut lausumansa sopimuksen hyväksymisen yhteydessä.

Ehdotus Suomen selitykseksi. Edellä Ruotsin lausuman yhteydessä todetaan, että Suomi ei antanut sopimuksen allekirjoittamisen yhteydessä Ruotsin ja Itävallan lausumaa vastaavaa lausumaa. Vaikka Suomen kansallinen lausuma EU SOFAn 17 artiklan tulkinnaasta ei EU SOFAn ja NATO SOFAn määräysten erilaisten sanamuotojen valossa näyttäisi välttämättömältä, esitetään, että Suomi antaisi sopimuksen hyväksymisen yhteydessä selityksen, jonka mukaan Suomi katsoo, että EU SOFAn 17 artikla ei anna lähettäjävaltion tuomioistuimille oikeutta käyttää tuomiovaltaa Suomen alueella.

1.2. Korvausvaatimuksista luopumisesta Euroopan unionin kriisinhallintaoperaatioiden yhteydessä tehty sopimus

Johdanto. Sopimuksen johdannossa viitataan yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan, jonka mukaan unionille on annettava voimavarat, joiden avulla unioni voi tehdä kaikkiin Euroopan unionin sopimuksen 17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuihin konfliktienesto- ja kriisinhallintatehtäviin liittyviä päätöksiä ja panna ne täytäntöön. Johdannossa kiinnitetään huomiota siihen, että EU SOFAa sovelletaan pääsääntöisesti vain jäsen-

valtioiden emämaan alueella ja erityisesti siihen, että EU SOFAn 18 artiklaa korvausvaatimuksista luopumisesta ei sovelleta, jos teko on aiheutettu aavalla merellä tai kolmannen maan alueella, jossa Euroopan unionin kriisinhallintaoperaatio toteutetaan. Harjoitusten isäntävaltioiden kanssa tehdään lisäksi erillisiä joukkojen asemaa koskevia sopimuksia, jotka sisältävät myös korvausvaatimuksiin liittyviä määräyksiä.

1 artikla. Sopimuksen 1 artiklassa määritellään sopimuksessa käytetyt ilmaisut "sotilashenkilöt" ja "siviilihenkilöt". Määritelmät ovat samansisältöiset kuin kyseisten ilmaisu- ja määritelmät EU SOFAn 1 artiklassa.

2 artikla. Sopimuksen 2 artikla sisältää sopimuksen soveltamisalaa koskevan määräyksen. Korvausvaatimusten tulee johtua Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen tehtävien valmistelun tai toteuttamisen yhteydessä aiheutuneista vahingoista, loukkaantumisista tai kuolemantapauksista. Sopimusta ei sovelleta kuitenkaan niihin tapauksiin, jotka kuuluvat EU SOFAn soveltamisalaan.

3 artikla. Sopimuksen 3 artiklan mukaan jäsenvaltio luopuu esittämästä muille jäsenvaltioille korvausvaatimuksia sen sotilas- tai siviilihenkilöiden heidän virallisten tehtäviensä suorittamisen yhteydessä sattuneen loukkaantumisen tai kuoleman johdosta lukuun ottamatta tapauksia, joissa on kyse törkeästä huolimattomuudesta tai tahallisesta laiminlyönnistä. Viimeksi mainittu rajausta lukuun ottamatta 3 artiklan määräykset ovat samansisältöiset kuin EU SOFAn 18 artiklan 4 kappaleen määräykset.

4 artikla. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltio luopuu esittämästä muille jäsenvaltioille korvausvaatimuksia sellaisesta omaisuudesta, jonka se omistaa ja jota käytetään Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen tehtävien, myös harjoitusten, valmistelussa ja toteuttamisessa, jos vahingon on aiheuttanut toisen jäsenvaltion sotilas- tai siviilihenkilö edellä mainittujen tehtävien yhteydessä tai jos se on aiheutunut tällaisen tehtävän yhteydessä toisen jäsenvaltion omistaman ajoneuvon, aluksen tai ilma-aluksen käytöstä. Myös korvausvaatimuksista, jotka koskevat meripelastusta, luovutaan tietyin edellytyksin. EU SOFAn 18

artiklan 1 kappaleen määräyksistä poiketen korvausvaatimuksista luopuminen ei koske kuitenkaan tapauksia, joissa on kyse törkeästä huolimattomuudesta tai tahallisesta laiminlyönnistä.

5 artikla. Korvausvaatimukset, joiden esittämisestä ei ole luovuttu sopimuksen 3 ja 4 artiklan nojalla, käsitellään asianomaisten jäsenvaltioiden välisillä neuvotteluilla, jollei muuta sovita. Jäsenvaltio luopuu kuitenkin korvausvaatimuksestaan, jos vahinkojen määrä on alle 10 000 euroa. Tätä määrää voidaan muuttaa neuvostossa kokoontuvien jäsenvaltioiden yksimielisesti tekemällä päätöksellä.

6 artikla. Sopimuksen 4 ja 5 artiklan määräykset eivät muodosta perustetta, jonka nojalla jäsenvaltio voi kieltäytyä maksamasta muille kuin tämän sopimuksen osapuolena oleville valtioille korvauksia vahingoista, joita on aiheutunut kyseisen kolmannen osapuolen omaisuudelle, jota se on antanut jäsenvaltioiden käyttöön vuokra-, leasing-, tilaus- tai muunlaisin järjestelyin.

Sopimuksen 3—6 artiklassa määrätään vahingonkorvausvastuun jakautumisesta ja vaatimusten käsittelyjärjestyksestä. Määräykset liittyvät Suomessa erityisesti vahingonkorvauslain säännöksiin, joita selostetaan edellä EU SOFAn 18 artiklan määräysten yhteydessä.

7 artikla. Sopimuksen 7 artikla sisältää välimiesmenettelyn, jolla on tarkoitus ratkaista korvausvaatimuksia koskevat riidat, joita jäsenvaltiot eivät kykene ratkaisemaan asianomaisten jäsenvaltioiden välisillä neuvotteluilla.

8 artikla. Jäsenvaltiot ilmoittavat Euroopan unionin pääsihteerille sopimuksen hyväksymisen edellyttämien valtiosääntöoikeudellisten menettelyjensä päätökseen saattamisesta. Sopimus tulee voimaan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun viimeinen jäsenvaltio on ilmoittanut omien menettelyjensä saattamisesta päätökseen. Sopimuksen tallettaja on Euroopan unionin pääsihteerin, joka julkaisee sopimuksen tekstin ja tiedon sen voimaantulosta sen jälkeen, kun jäsenvaltioiden valtiosääntöoikeudelliset menettelyt on saatettu päätökseen. Tallettaja on julkaissut sopimuksen tekstin Euroopan unionin virallisessa lehdessä 30 päivänä hui-

tikuuta 2004 (EUVL C 116, 30.4.2004, s. 1). Hallituksen esityksen antamiseen mennessä Itävalta ja Ruotsi ovat ilmoittaneet valtiosääntömenettelyjensä saattamisesta päätökseen.

9 artikla. Sopimus on laadittu alunperin kielillä, jotka ovat olleet Euroopan unionin virallisia kieliä ennen 1 päivänä toukokuuta 2004 tapahtunutta unionin laajentumista. Myös suomenkielinen toisinto on siten todistusvoimainen.

Jäsenvaltioiden julistus. Jäsenvaltiot antoivat sopimuksen allekirjoittamisen yhteydessä julistuksen, jonka mukaan ne pyrkivät omien oikeusjärjestelmiensä rajoissa rajoittamaan sotilas- ja siviilihenkilöiden loukkaantumisen tai kuoleman tai niiden omistaman tai käyttämän omaisuuden vahingoittumisen johdosta muille jäsenvaltioille esitettäviä korvausvaatimuksia, elleivät vahingot johdu törkeästä huolimattomuudesta tai tahallisesta laiminlyönnistä. Jäsenvaltiot pyrkivät panemaan myös mahdollisimman pian täytäntöön valtiosääntöjensä edellyttämät menettelyt, jotta sopimus voi tulla voimaan pikaisesti.

1.3. Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen toinen lisäpöytäkirja

1.3.1. Toinen lisäpöytäkirja

Johdanto. Pöytäkirjan johdannossa viitataan sen pääsopimukseen eli Brysselissä vuonna 1995 tehtyyn PfP SOFAan. Pöytäkirjan tarpeellisuutta perustellaan tarpeella määritellä Naton sotilasesikuntien ja niiden henkilöstön asema rauhankumppanuusmaiden alueella ja toisaalta määritellä Naton esikunnissa palvelevien rauhankumppanuusvaltioiden henkilöstön asema.

1 artikla. Pöytäkirjan I artiklassa määritellään sopimuksessa käytetyt keskeiset ilmaukset: Pariisin pöytäkirja, sopimus, joukot ja siviilihenkilöstö, huollettava, PfP SOFA, Nato ja Naton sotilasesikunta. Myös Pariisin pöytäkirjan 1 ja 3 artikla sisältävät näiden ilmaisujen määritelmät, mutta niille on tar-

peen antaa rauhankumppanuuden yhteydessä laajempi merkitys, joka kattaa myös rauhankumppanuusvaltioiden tarpeet.

Pariisin pöytäkirjalla tarkoitetaan pöytäkirjan I artiklan 1 kappaleen mukaan Pariisissa 28 päivänä elokuuta 1952 tehtyä pöytäkirjaa Pohjois-Atlantin sopimuksen mukaisesti perustettujen kansainvälisten sotilasesikuntien asemasta. Kun ilmaisu sopimus esiintyy Pariisin pöytäkirjassa, sen katsotaan pöytäkirjan I artiklan 1 kappaleen a kohdan mukaan tarkoittavan Naton joukkojen asemasta tehtyä sopimusta, jota sovelletaan tässä yhteydessä PfP SOFAn nojalla.

Pöytäkirjan I artiklan 1 kappaleen b kohdan mukaan Pariisin pöytäkirjassa esiintyvät ilmaisut joukot ja siviilihenkilöstö tarkoittavat tämän pöytäkirjan yhteydessä myös Naton sotilasesikunnissa palvelevia rauhankumppanuusmaiden joukkoja ja siviilihenkilöstöä tai esikunnan kanssa tekemisissä olevia rauhankumppanuusmaiden joukkoja ja siviilihenkilöstöä.

Pariisin pöytäkirjassa esiintyvällä ilmaisulla huollettava tarkoitetaan pöytäkirjan I artiklan 1 kappaleen c kohdan mukaan saman kappaleen b kohdassa mainittujen joukkojen ja siviilihenkilöstön jäsenen puolisoa tai elättettävänä olevaa lasta.

Pöytäkirjan I artiklan 2 kappaleessa määritellään PfP SOFA ja 3 kappaleessa Nato. Pöytäkirjan I artiklan 4 kappaleen mukaan Naton sotilasesikunta tarkoittaa Naton esikuntaa ja muita kansainvälisiä esikuntia tai järjestöjä, jotka kuuluvat Pariisin pöytäkirjan 1 ja 14 artiklan piiriin.

II artikla. Pöytäkirjan II artikla sisältää pöytäkirjan keskeisimmän määräyksen. Sen mukaan pöytäkirjan sopimuspuolet soveltavat Naton sotilasesikuntiin ja niiden sotilais- ja siviilihenkilöstöön Pariisin pöytäkirjan määräyksiä. Pöytäkirja saa viittaustekniikalla sisältönsä Pariisin pöytäkirjasta, mistä syystä jaksossa 1.3.2. selostetaan Pariisin pöytäkirjan sisältöä.

III artikla. Pöytäkirjan III artiklassa määritellään pöytäkirjan maantieteelliseksi soveltamisalaksi Pariisin pöytäkirjan soveltamisalue ja pöytäkirjan sopimuspuolten alue. Näin ollen maantieteelliseen soveltamisalueeseen kuuluu Pariisin pöytäkirjan sopimuspuolina olevien Naton jäsenvaltioiden lisäksi

tämän pöytäkirjan sopimuspuolena olevien rauhankumppanuusvaltioiden alueet.

IV artikla. Pöytäkirjan IV artiklan mukaan kumppanuusvaltioita koskevat erimielisyydet ratkaistaan asianosaisten sopimuspuolten välisin neuvotteluin, kun taas Naton jäsenvaltioita koskevat erimielisyydet voidaan ratkaista viime kädessä Pohjois-Atlantin neuvostossa.

V artikla. Pöytäkirja on avoimena allekirjoittamista varten kaikille valtioille, jotka ovat allekirjoittaneet PfP SOFAn. Pöytäkirja on ratifioitava tai hyväksyttävä ja ratifioimis- tai hyväksymiskirjat talletetaan Amerikan Yhdysvaltojen hallituksen huostaan. Pöytäkirjan on hallituksen esityksen antamiseen mennessä allekirjoittanut 20 valtiota: Albania, Alankomaat, Azerbaidžan, Belgia, Bulgaria, Georgia, Kreikka, Kroatia, Latvia, Liettua, Norja, Portugali, Romania, Slovakia, Slovenia, Tanska, Tšekki, Ukraina ja Viro sekä 3 päivänä joulukuuta 2004 Suomi. Mainitut valtiot ovat Albaniaa, Azerbaidžania, Kroatiaa, Kreikkaa, Portugalia ja Suomea lukuun ottamatta myös hyväksyneet tai ratifioineet pöytäkirjan. Pöytäkirja on tullut kansainvälisesti voimaan 15 päivänä huhtikuuta 1999. Pöytäkirja tulee Suomen osalta voimaan Suomen hyväksymiskirjan tallettamispäivänä.

VI artikla. Pöytäkirjan VI artiklan mukaan sen sopimuspuolet voivat irtisanoa pöytäkirjan yhden vuoden irtisanomisajalla. Pöytäkirjan todistusvoimaiset kielet ovat englanti ja ranska.

1.3.2. Pariisin pöytäkirja

Johdanto. Pariisin pöytäkirjan johdannossa todetaan, että kansainvälisiä esikuntia voidaan perustaa erillisellä järjestelyllä Pohjois-Atlantin sopimuksen nojalla. Johdannon mukaan sopimuspuolet haluavat määritellä tällaisten esikuntien ja niiden henkilöstön aseman. Johdantoon on kirjattu Pariisin pöytäkirjan asema NATO SOFAn pöytäkirjana.

I artikla. Pariisin pöytäkirjan 1 artiklassa määritellään pöytäkirjassa käytetyt ilmaisut sopimus, strategisen tason esikunta, liittouman esikunta ja Pohjois-Atlantin neuvosto. Lisää määritelmiä sisältyy pöytäkirjan 3 artiklaan.

Sopimuksella tarkoitetaan NATO SOFAa, jota sovelletaan Suomessa Pfp SOFAan sisältyvän viittauksen nojalla. Strategisen tason esikunnalla tarkoitetaan Nato-joukkojen esikuntaa Euroopassa (SHAPE) ja Naton ylimmän Atlantin komentajan esikuntaa (SACLANT) tai muuta vastaavaa Pohjois-Atlantin sopimuksen nojalla perustettua sotilasesikuntaa.

Liittouman esikunnalla tarkoitetaan strategisen tason esikuntaa ja muuta Naton kansainvälistä sotilasesikuntaa, joka on suoraan strategisen tason esikunnan alaisuudessa. Pohjois-Atlantin neuvostolla tarkoitetaan Pohjois-Atlantin sopimuksen IX artiklan nojalla perustettua neuvostoa ja sen apuelimiä.

2 artikla. Pariisin pöytäkirjan mukaan NATO SOFAn määräyksiä sovelletaan pöytäkirjassa määrättyin mukautuksin myös Naton esikuntiin ja niiden sotilas- ja siviilihenkilöstöön, kun he ovat pöytäkirjan sopimuspuolten alueella virkatehtäviensä yhteydessä ja kun huollettavat ovat sellaisella alueella puolisonsa tai vanhempiensa virkatehtävien yhteydessä. Pöytäkirjaan kirjatut mukautukset ovat pääosin mekaanisia ja tulkintasääntöjen luonteisia.

Suomi on Pfp SOFAn nojalla sitoutunut soveltamaan NATO SOFAn määräyksiä. Pfp SOFAn toisen lisäpöytäkirjan myötä sanottujen määräysten soveltamisala ulotetaan myös Naton esikuntiin ja niiden sotilas- ja siviilihenkilöstöön.

3 artikla. Pariisin pöytäkirjan 3 artiklassa määritellään pöytäkirjassa käytetyt ilmaiset joukko, siviilihenkilöstö ja huollettava.

Joukoilla tarkoitetaan liittouman esikunnissa palvelevaa henkilöstöä, joka kuuluu jonkun Naton jäsenvaltion maa-, meri- tai ilma-voimiin.

Siviilihenkilöstöllä tarkoitetaan Naton esikunnissa palvelevia henkilöitä, jotka ovat jonkun Naton jäsenvaltion armeijan palveluksessa, tai kuuluvat Naton esikuntien palveluksessa oleviin siviilihenkilöstöluokkiin. Pariisin pöytäkirjan mukainen siviilihenkilö ei voi olla kansalaisuudeton, eikä muun kuin Naton jäsenvaltion kansalainen eikä vastaanottajavaltion kansalainen tai henkilö, jolla on kotipaikka vastaanottajavaltiossa.

Pariisin pöytäkirjan 3 artiklan 2 kappaleen mukaan NATO SOFAn II artiklaa, V artiklan

2 kappaletta, VII artiklan 10 kappaletta ja IX artiklan 2—4, 7 ja 9 kappaletta sekä XIII artiklaa sovellettaessa Naton esikunta rinnastetaan joukkoihin.

4 artikla. Pariisin pöytäkirjan 4 artikla sisältää NATO SOFAn soveltamista Naton esikuntiin helpottavia tulkintasääntöjä. Artiklaan kirjatun pääsäännön mukaan NATO SOFAssa tarkoitettuja lähettäjävaltion ja niiden viranomaisten oikeuksia ja velvollisuuksia käyttävät esikuntien ja niiden henkilöstön osalta asianomaiset strategisen tason esikunnat ja sen alaiset viranomaiset.

Pöytäkirjan 4 artiklan 1 kappaleen a kohdan mukaan oikeus käyttää rikoslainkäyttöä kurinpitovaltaa NATO SOFAn VII artiklan mukaisesti kuuluu kuitenkin sen valtion sotilasviranomaisille, jonka asevoimia koskevan oikeuden alaisena henkilö mahdollisesti on. Määräys on ymmärrettävissä sitä taustaa vasten, että Natolla itsellään ei ole sellaista kansainvälistä toimielintä, joka voisi käyttää liittouman nimissä rikoslainkäyttöä kurinpitovaltaa. Suomen rikoslain soveltamisalasta säädetään rikoslain 1 luvussa. Suomessa tehtyyn rikokseen sovelletaan Suomen lakia. Suomen viranomaisten tuomiovalta tapauksissa, joissa Suomi on lähettäjävaltiona, perustuu rikoslain 1 luvun 3—7 §:ään. Rikoslain 1 luvun 15 §:ssä säädetään, että jos Suomea velvoittavassa kansainvälisessä sopimuksessa tai muussa Suomea kansainvälisesti velvoittavassa säädöksessä tai määräyksessä jossakin tapauksessa on rajoitettu Suomen rikosoikeuden soveltamisalaa siitä, mitä tässä luvussa säädetään, noudatetaan tällaista rajoitusta niin kuin siitä on sovittu. Jos Suomi on vastaanottajavaltiona Naton kansainvälisen esikunnan henkilöstön liikkussa Suomen alueella, on lähettäjävaltiolla oikeus käyttää NATO SOFAn VII artiklan mukaista rikoslainkäyttöä ja kurinpitovaltaa. Suomi Pfp SOFAn ratifioimiskirjan tallettamisen yhteydessä antanut seuraavan selityksen: "Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen VII artiklan mukaisen lähettäjävaltion sotilasviranomaisten toimivallan hyväksyminen Suomen toimesta ei koske lähettäjävaltion tuomioistuinten tuomiovallan harjoittamista Suomen alueella." Pfp SOFAn toisen lisäpöytäkirjan I artiklan 1 kappaleen a

kohdan mukaan viitattaessa NATO SOFAan tarkoitetaan sopimusta siten kuin sitä sovelletaan PfP SOFAn nojalla. Näin ollen Suomen selityksellä on merkitystä myös toisen lisäpöytäkirjan ja Pariisin pöytäkirjan soveltamisen yhteydessä. Tarkoituksena on, että PfP SOFAn toisen lisäpöytäkirjan hyväksymisen yhteydessä Suomi viittaa PfP SOFAn ratifioidun yhteydessä antamaansa selitykseen. Pöytäkirjan 4 artiklan 1 kappaleen b kohdan mukaan NATO SOFAn II artiklan, III artiklan 4 kappaleen, VII artiklan 5 kappaleen a kohdan ja 6 kappaleen a kohdan, VIII artiklan 9 ja 10 kappaleen sekä XIII artiklan mukaiset velvollisuudet kuuluvat sekä Naton esikunnalle että sille valtiolle, jonka armeijasta tai sen jäsenestä tai työntekijästä tai sellaisen huollettavasta on kysymys. Henkilöstön lähettäjävaltion lisäksi myös Naton esikunnan tehtävänä on siten huolehtia siitä, että henkilöstö kunnioittaa vastaanottajavaltion lakeja. Lähettäjävaltion ja Naton esikunnan tulee ilmoittaa vastaanottajavaltiolle, jos henkilö jää kokonaan pois palveluksesta, eikä häntä palauteta lähtömaahansa, tai jos hän on luvatta poissa virkatehtävistään yli 21 päivää. Lähettäjävaltion ja Naton esikunnan tulee auttaa vastaanottajavaltion viranomaisia henkilön pidättämisessä ja hänen toimittamisessaan sille viranomaiselle, jonka on määrä harjoittaa tuomiovaltaa. Lähettäjävaltion ja Naton esikunnan tulee auttaa vastaanottajavaltiota rikosten tutkinnassa ja todistusaineiston keräämisessä. Lähettäjävaltio tai Naton esikunta ei vaadi henkilöille vapautusta vastaanottajavaltion tuomioistuinten tuomiovalta-riita-asioissa erikseen mainituin poikkeuksin ja lähettäjävaltio ja Naton esikunta toimivat vastaanottajavaltion viranomaisten kanssa yhteistyössä vahingonkorvausasioiden puolueetonta oikeuskäsittelyä varten. Lähettäjävaltio ja Naton esikunta toimivat vastaanottajavaltion kanssa yhteistyössä myös tulleja ja veroja koskevien rikkomusten estämiseksi. Pöytäkirjan 4 artiklan 1 kappaleen c kohdan mukaan NATO SOFAn III artiklan 2 kappaleen a kohdan ja 5 kappaleen sekä XIV artiklan tarkoittamassa tapauksessa lähettäjävaltiona on valtio, jonka armeijaan jäsen kuuluu tai jonka armeijan palveluksessa hän on. Viittaukset koskevat lähettäjävaltion myöntämää kuvallista henkilötodistusta, lä-

hettäjävaltion velvollisuutta ottaa vastaan vastaanottajavaltion karkottamat henkilöt ja henkilöstön velvollisuus noudattaa myös lähettäjävaltion ulkomaanvaluuttaa koskevia säännöksiä.

Poliisioikeuksien käyttämisestä säädetään Suomessa muun muassa poliisilaissa, puolustusvoimien virka-avusta poliisille annettussa laissa ja poliisin tehtävien suorittamisesta puolustusvoimissa annettussa laissa. Tulleja koskevien rikkomusten estämistä koskevista toimenpiteistä säädetään Suomessa tullilaissa (1466/1994).

Pöytäkirjan 4 artiklan 1 kappaleen d kohdan mukaan velvollisuudet, jotka asetetaan lähettäjävaltiolle NATO SOFAn VIII artiklan 6 ja 7 kappaleen nojalla, kuuluvat valtiolle, jonka armeijaan vahingon aiheuttanut henkilö kuuluu tai jonka armeijan palveluksessa hän on. Jos sellaista valtiota ei ole, lähettäjävaltion velvollisuudet kuuluvat Naton esikunnalle, jonka jäsen henkilö on. Viittaukset koskevat korvausvaatimuksia, jotka aiheutuvat laittomista toimista tai laiminlyönneistä vastaanottajavaltiossa ja jotka eivät ole tapahtuneet virkavelvollisuuksia suoritettaessa ja korvausvaatimuksia, jotka johtuvat lähettäjävaltion asevoimien ajoneuvon laittomasta käytöstä. Tässä kohdassa viitattut NATO SOFAn VIII artiklan 6 ja 7 kappaleen määräykset poikkeavat Suomen vahingonkorvauslain säännöksistä.

Pöytäkirjan 4 artiklan 2 kappaleen mukaan sekä mahdollisella lähettäjävaltiolla että kyseisellä Naton esikunnalla on lähettäjävaltion oikeudet NATO SOFAn VIII artiklan 8 kappaleessa tarkoitettua välimiestä nimitettäessä.

5 artikla. Pöytäkirjan 5 artiklan mukaan Naton esikunnan kaikilla jäsenillä on oltava esikunnan antama valokuvallinen henkilötodistus, joka on esitettävä pyydettyä. Määräyksellä ei ole vaikutusta Suomen passilain (642/1986) tai henkilökorttilain (829/1999) kannalta.

6 artikla. Pöytäkirjan 6 artiklan 1 kappaleen mukaan NATO SOFAn sopimuspuolille asetetut velvollisuudet luopua esittämästä korvausvaatimuksia NATO SOFAn VIII artiklan mukaisesti koskevat sekä liittouman esikuntaa että pöytäkirjan sopimuspuolia.

Pöytäkirjan 6 artiklan 2 kappale sisältää tulkintasääntöjä, joita on sovellettava NATO

SOFAn VIII artiklan 1 ja 2 kappaletta sovellettaessa. Naton esikunnan tai pöytäkirjan sopimuspuolen omaisuutta, jota esikunta käyttää on pidettävä sopimuspuolen omistamana ja sen asevoimien käyttämänä omaisuutena. Pöytäkirjan 3 artiklan 1 kappaleessa määritellyn joukon tai siviilihenkilön tai Naton esikunnan muun työntekijän aiheuttamaa vahinkoa on pidettävä sopimuspuolen asevoimien tai työntekijän aiheuttamana vahinkona. NATO SOFAn VIII artiklan 3 kappaleessa käytetty ilmaisu "sopimuspuolen omistama" kattaa myös liittouman esikunnan omistamat alukset.

Pöytäkirjan 6 artiklan 3 kappaleen mukaan NATO SOFAn VIII artiklan 5 kappaleessa tarkoitettavat vaatimukset kattavat myös vaatimukset, jotka johtuvat Naton esikunnan työntekijän toimista tai laiminlyönneistä.

7 artikla. Pöytäkirjan 7 artiklan 1 kappaleen mukaan NATO SOFAn X artiklassa tarkoitettu verovapaus koskee myös Naton esikunnan palveluksessa olevien henkilöiden siinä ominaisuudessa saamia palkkoja ja palkkioita. Määräys ei vapauta tällaista henkilöä sen valtion verotuksesta, jonka kansalainen hän on. Määräys poikkeaisi tuloverolain (1535/1992) säännöksistä tilanteissa, joissa esikunnan palveluksessa olisi Suomessa verovelvollinen henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen.

Pöytäkirjan 7 artiklan 2 kappaleen mukaan Pohjois-Atlantin neuvoston määräämiin luokkiin kuuluvat esikunnan työntekijät ovat vapautetut veroista palkkojen ja palkkioiden osalta, jotka liittouman esikunta maksaa heille siinä ominaisuudessa. Pöytäkirjan sopimuspuoli voi kuitenkin sopia esikunnan kanssa järjestelystä, jonka mukaan sopimuspuoli osoittaa esikunnan käyttöön kansalaisensa, ja maksaa heidän palkkansa. Kyseinen sopimuspuoli voi verottaa näin maksettuja palkkoja ja palkkioita, mutta ne ovat vapautettuja muiden sopimuspuolten veroista. Myös 7 artiklan 2 kappaleen ensimmäisen virkkeen määräykset poikkeavat tuloverolain säännöksistä niiltä osin kuin esikunnan palveluksessa olisi Suomessa verovelvollisia henkilöitä.

8 artikla. Pöytäkirjan 8 artiklan 1 kappaleen mukaan Naton esikunnan perustamisen, rakentamisen, ylläpitämisen ja toiminnan

helpottamiseksi esikunta vapautetaan mahdollisuuksien mukaan tulleista ja veroista. Artiklassa tarkoitettu verovapaus koskee ainoastaan Naton esikuntaa, eikä sen henkilökuntaa. Kukin pöytäkirjan sopimuspuoli ryhtyy neuvotteluihin sen alueella mahdollisesti toimivan liittouman esikunnan kanssa tehdäkseen sopimuksen tämän määräyksen täytäntöönpanosta. Määräyksellä on käytännössä merkitystä ainoastaan Naton esikuntien isäntävaltioiden kohdalla.

Pöytäkirjan 8 artiklan 2 kappaleen mukaan Naton esikunnalla on samoilla ehdoilla oikeudet, jotka myönnetään NATO SOFAn XI artiklan mukaan joukoille. Naton esikunnan omalla konevoimalla kulkevien virka-ajoneuvojen väliaikainen maahantuonti ja maasta uudelleen vienti sallitaan sen mukaan tullivapaasti. Naton esikunnan virka-ajoneuvot vapautetaan verosta, jota suoritetaan tieliikenteessä olevien ajoneuvojen käytöstä. Esikuntien virallisella sinetillä varustetut asiakirjat ovat vapautetut tullitarkastuksesta. Naton esikunnat voivat tuoda tullittomasti maahan varusteita itselleen. Esikunnan jäsenet voivat maahan ensimmäisen kerran saapuesaan aloittaakseen palvelun vastaanottajavaltiossa tuoda maahan henkilökohtaiset tavaran ja huonekalunsa tullittomasti palveluksen ajaksi. Vastaanottajavaltio ryhtyy erityisjärjestelyihin, jotta polttoaine, öljy ja voiteluaineet voidaan toimittaa tulleitta ja veroitta myös esikuntien virka-ajoneuvojen käyttöön.

Naton esikunnille myönnetään kyseiset erioikeudet samassa laajuudessa kuin Suomi on PfP SOFAn yhteydessä sitoutunut myöntämään ne lähettäjävaltioiden joukoille ja siviilihenkilöille. Yhteisön tullittomuusjärjestelmän luomisesta annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 918/83 (EYVL L 105, 23/04/1983 s. 0001 - 0037, Suomenk. erityispainos Alue 2 Nide 3 s. 146) 136 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltio voi myöntää tullittomuuden jäsenvaltion alueella oleville asevoimille, jotka eivät toimi kyseisen valtion lipun alla. Tullittomuusasetuksen 133 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan jäsenvaltiot voivat myöntää myös tullittomuuden, joka kuuluu kansainvälisten sopimusten tai toimipaikan sijaintia koskevien sopimusten, joiden sopimuspuolena on kolmas maa tai kansainvälinen järjestö, nojalla tavanomai-

sesti myönnettyihin etuoikeuksiin. Tällöin jäsenvaltion on toimitettava tullittomuusasetuksen 134 artiklan mukaisesti komissiolle tiedoksi tällaisiin kansainvälisiin sopimuksiin sisältyvät tullisäännökset. Tullitarkastusta koskevat vapautukset poikkeavat tullilaisilla tulliviranomaiselle säädetyistä oikeuksista suorittaa tarkastuksia.

Perustuslain 81 §:n 1 momentin mukaan valtion verosta säädetään lailla. Harmonisoituja veroja (arvonlisävero ja valmisteverot) koskevien yhteisöoikeuden säännösten mukaan voidaan toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevalle kansainväliselle järjestölle myöntää vero- ja maksuvapaus suoraan sopimuksen nojalla, mikäli verovapaus on määritelty kansainvälisen järjestön perustamissopimuksessa tai päämajasopimuksessa, edellyttäen, että järjestön isäntävaltiona toimiva jäsenvaltio on hyväksynyt sen kansainväliseksi järjestöksi (jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaistamisesta - yhteinen arvonlisäverojärjestelmä: yhdenmukainen määrätymisperuste 17 päivänä toukokuuta 1977 annetun kuudennen neuvoston direktiivin 77/388/ETY 15 artiklan 10 kohdassa (EYVL L 145, 13.6.1977, s. 1. Direktiivi sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna komission asetuksella (EY) N:o 290/2004 (EUVL L 50, 20.2.2004, s. 5) ja valmisteveron alaisia tuotteita koskevasta yleisestä järjestelmästä sekä näiden tuotteiden hallussapidosta, liikkumisesta ja valvonnasta 25 päivänä helmikuuta 1992 annetun neuvoston direktiivin 92/12/ETY 23 artiklan 1 kohdassa säädetyt veroista vapauttamista koskevat perusteet (EYVL L 76, 23.3.1992, s. 1. Direktiivi sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna asetuksella (EY) 807/2003 (EUVL L 122, 16.5.2003, s. 36). Arvonlisäverolain (1501/1993) 72 d §:n 2 momentti ja valmisteverotuslain (1469/1994) 16 §:n 7 kohta sisältävät vastaavat edellytykset verovapauksien myöntämisestä. Pöytäkirjan arvonlisä- ja valmisteveroja koskevat erioikeudet eivät ole laajempia kuin kansainvälisille järjestöille tavanomaisesti myönnettävät erioikeudet ja Suomi on vuonna 1997 sitoutunut myöntämään vastaavat etuudet PfP SOFAn sopimuspuolten joukoille.

Pöytäkirjan 8 artiklan 3 kappaleen mukaan NATO SOFAn XI artiklan 5 ja 6 kappaleen

määräykset eivät koske vastaanottajavaltion kansalaisia, elleivät he kuulu toisen sopimuspuolen asevoimiin.

Pöytäkirjan 8 artiklan 4 kappaleen mukaan ilmaisulla tullit ja verot ei tarkoiteta maksuja saaduista palveluista. Vastaava rajoitus sisältyy NATO SOFAn XI artiklan 12 kappaleeseen.

9 artikla. Pöytäkirjan 9 artikla koskee Naton esikuntien käytöstä poistetun omaisuuden jakamista. Artiklan a kohdan mukaan Naton kansainvälisen rahaston pääomabudjetista aikanaan hankitun omaisuuden myymisestä syntyvät tuotot jaetaan Naton jäsenvaltioille niiden budjettiosuuksien suhteessa. Vastaanottajavaltiolla on etuoikeus hankkia omistukseensa sen alueella sijaitseva luovutettava kiinteä omaisuus edellyttäen, että sen tarjoamat ehdot eivät ole epäedullisemmat kuin muut tarjoukset.

Pöytäkirjan 9 artiklan b kohdan mukaan maaomaisuus, rakennukset tai kiinteät rakennelmat, jotka vastaanottajavaltio on antanut esikunnan käyttöön veloituksetta, palautetaan vastaanottajavaltiolle sen jälkeen, kun esikunta ei niitä enää tarvitse. Esikunnan käytöstä johtuvat arvonnousu tai -lasku hyvitetään tai veloitetaan Naton jäsenvaltioiden kesken niiden osallistumiskustannusten mukaisesti. Pöytäkirjan IX määräykset ovat merkityksellisiä käytännössä ainoastaan Naton jäsenvaltioiden välisissä suhteissa.

10 artikla. Pöytäkirjan 10 artiklan mukaan kullakin strategisen tason esikunnalla on oikeushenkilöllisyys. Sillä on kelpoisuus tehdä sopimuksia ja hankkia ja vallita omaisuutta. Vastaanottajavaltio voi kuitenkin edellyttää, että toimivallan käytöstä sovitaan erikseen. On huomattava, että oikeushenkilöllisyys myönnetään ainoastaan strategisen tason esikunnille, ei muille Naton kansainvälisille esikunnille tai toimielimille. Yhteisön, organisaation tai vastaavan oikeushenkilöllisyydestä ja siihen liittyvästä oikeuskelpoisuudesta ja oikeudellisesta toimintakyvystä säädetään Suomessa lailla. Tällaisia säännöksiä sisältyy muun muassa yhdistyslakiin (503/1989), lakiin avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä (389/1988), osakeyhtiölakiin (734/1978), osuuskuntalakiin (1488/2001), säätiölakiin (109/1930) sekä Euroopan unionin turvallisuusalan tutkimus-

laitokselle ja satelliittikeskukselle sekä niiden elimille ja niiden henkilöstölle myönnettävistä erioikeuksista ja vapauksista tehdyn neuvostossa kokoontuneiden Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioiden hallitusten edustajien virastojen oikeustoimikelpoisuudesta annettuun lakiin (1564/2001). Tällaisia säännöksiä sisältyy myös kansainvälisten velvoitteiden voimaansaattamiseen liittyviin blankettilakeihin. Esimerkiksi Kansainvälisen viinijärjestön perustamisesta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annettu laki (1563/2001) koskee nimenomaan kyseisen järjestön oikeushenkilöllisyyttä. Kansainvälisten järjestöjen oikeushenkilöllisyyttä koskevaa yleistä lainsäädäntöä ei Suomessa ole.

11 artikla. Pöytäkirjan 1 artiklan 1 kappaleen mukaan strategisen tason esikunta voi esiintyä NATO SOFAn VII artiklassa tarkoitetuissa vahingonkorvausoikeudenkäynneissä kantajana tai vastaajana. Vastaanottajavaltio ja esikunta voivat kuitenkin sopia, että tällaisissa tilanteissa vastaanottajavaltio esiintyy oikeudenkäynnissä esikunnan puolesta. Pöytäkirjan XI artiklan 2 kappaleen mukaan Naton esikunnan omaisuuteen tai varoihin ei voi kohdistaa täytäntöönpanotoimia, takavarikkoa tai kiinnitystä, lukuun ottamatta NATO SOFAn VII artiklan 6 kappaleen a kohdassa tai XIII artiklassa tarkoitettuja tapauksia. Viittaukset koskevat rikokseen liittyvien esineiden takavarikointia ja tullirikosten selvittämisen yhteydessä tapahtuvaa esineiden takavarikointia.

Pöytäkirjan 11 artiklan 2 kappaleen määräykset poikkeavat monilta kohdin Suomessa voimassa olevasta lainsäädännöstä. Omaisuuden vapautus pakkotoimista koskee erilaisia hallinnollisia ja prosessuaalisia pakkokeinoja ja turvaamistoimenpiteitä. Paikkaan kohdistuvasta etsinnästä säädetään pakkokeinonlain 5 luvussa sekä takavarikosta rikosasioissa saman lain 3 ja 4 luvussa. Takavarikosta turvaamistoimena säädetään uhkasakko-laissa. Omaisuuden pakkolunastuksesta säädetään muun muassa laissa kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta. Valmiuslaissa säädetään omaisuuden pakko-luovutuksesta ja eräistä muista omaisuuteen kohdistuvista pakkotoimista poikkeusolojen aikana. Rikoksen liittyvästä menettämis-

raamuksesta säädetään muun muassa rikoslaissa. Ulosottolaissa säädetään tuomioiden ja päätösten täytäntöönpanosta.

12 artikla. Pöytäkirjan 12 artiklan mukaan liittouman esikunta voi kansainvälisen budjettinsa hoitamiseksi pitää hallussaan kaikenlaista valuuttaa ja suorittaa niillä tilisiirtoja.

Pöytäkirjan 12 artiklan 2 kappaleen mukaan sopimuspuolet helpottavat esikunnan valuutanvaihtoa ja varojen siirtoa maasta toiseen.

Artiklan rahaliikennettä koskevat vapautukset poikkeavat ainakin valmiuslaissa säädetystä valvontaa ja säännöstelyä poikkeusoloissa koskevista määräyksistä.

13 artikla. Artiklan mukaan Naton esikunnan arkistot ja muut sen tiloissa olevat tai esikunnan jäsenen hallussa olevat viralliset asiakirjat ovat loukkaamattomia, ellei esikunta ole luopunut koskemattomuudesta.

Artiklan määräys arkistojen loukkaamattomuudesta poikkeaa Suomen lainsäädännöstä muun muassa takavarikon ja paikkaan kohdistuvan etsinnän osalta.

14 artikla. Artiklan 1 kappaleen mukaan pöytäkirjaa voidaan soveltaa Pohjois-Atlantin neuvoston päätöksellä Naton kansainväliin sotilasesikuntiin tai järjestöihin. Pöytäkirjan 1 artiklan määritelmien nojalla pöytäkirja soveltuu automaattisesti strategisen tason esikuntaan ja muuhun Naton kansainväliseen sotilasesikuntaan, joka on suoraan strategisen tason esikunnan alaisuudessa. Pöytäkirjan 14 artiklan mukaan muiden Naton kansainvälisten esikuntien kohdalla pöytäkirjan soveltaminen edellyttää Naton neuvoston erillistä päätöstä. Artiklassa käytetyllä ilmaisulla "järjestö" tarkoitetaan Naton sotilaallista toimielintä tai komiteaa, jota ei voida pitää esikuntana.

Pariisin pöytäkirjaa ei sovelleta Natoon kansainvälisenä järjestönä. Sopimus Pohjois-Atlantin liiton asemasta, kansallisista edustajista ja kansainvälisestä henkilöstöstä on tehty Ottawassa 20 päivänä syyskuuta 1951. Sen soveltamisalaa koskevan II artiklan mukaan Ottawan sopimusta ei puolestaan sovelleta Pohjois-Atlantin sopimuksen nojalla perustettuihin esikuntiin eikä muihin sotilaallisiin toimielimiin, ellei Naton neuvosto toisin päättä. Rauhankumppanuusvaltioiden Nato-edustustojen ja niiden henkilöstön asema Belgias-

sa on taas järjestetty erillisellä, kolmansien valtioiden Nato-edustustoista ja niiden edustajista Brysselissä 14 päivänä syyskuuta 1994 Naton jäsenvaltioiden välillä tehdyllä sopimuksella. Sen nojalla rauhankumppanuusvaltioiden Nato-edustustoille on myönnetty diplomaattisen edustuston asema.

Artiklan 2 kappaleen mukaan pöytäkirjaa voidaan soveltaa liittouman esikunnan alaisen Euroopan puolustusvoimien henkilöstöön sen jälkeen, kun Euroopan puolustusyhteisö perustetaan. Alankomaat, Belgia, Italia, Luxemburg, Ranska ja Saksa allekirjoittivat Pariisissa 27 päivänä toukokuuta 1952 sopimuksen Euroopan puolustusyhteisön perustamisesta. Ranskan parlamentin 29 päivänä elokuuta 1954 tekemän päätöksen mukaisesti sopimus ei tullut koskaan voimaan.

15 artikla. Artiklan mukaan pöytäkirjan tulkintaa tai soveltamista koskevat erimielisyydet ratkaistaan ensisijassa neuvottelemalla ja viime kädessä Pohjois-Atlantin neuvoston päätöksellä. Pfp SOFAn toisen lisäpöytäkirjan IV artiklan nimenomaisen mukautuksen mukaan rauhankumppanuusvaltioita koskevat riitaisuudet ratkaistaan neuvottelemalla.

16 artikla. Artiklan 1 kappaleen mukaan NATO SOFAn XV ja XVII—XX artiklaa sovelletaan siten kuin ne olisivat Pariisin pöytäkirjan olennainen osa. NATO SOFAn XV artikla koskee tilanteita, joissa on syntynyt vihollisuuksia, joihin Pohjois-Atlantin sopimusta sovelletaan. Sopimuspuolilla on oikeus keskeyttää sopimuksen soveltaminen 60 päivän ennakkovaroituksella. NATO SOFAn XVII artikla koskee sopimuspuolten oikeutta esittää sopimuksen määräysten muuttamista.

Artiklan 2 kappaleen mukaan pöytäkirjaa voidaan täydentää vastaanottajavaltion ja strategisen tason esikunnan välisellä sopimuksella. Valtiot, joissa sijaitsee Naton strategisen tason esikunta, ovat tehneet tässä artiklassa tarkoitettuja täydentäviä sopimuksia. Sellaisilla sopimuksilla ei ole vaikutusta kolmansien valtioiden oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

Pöytäkirjan todistusvoimaiset kielet ovat englanti ja ranska. Pöytäkirjan tallettajana toimii Amerikan Yhdysvaltojen hallitus.

2. Lakiehdotusten perustelut

2.1. Laki Euroopan unionin sotilasesikunnan ja unionin käyttöön mahdollisesti asetettujen esikuntien ja joukkojen sotilas- ja siviilihenkilöiden asemasta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

1 §. Lakiehdotuksen 1 §:n säännöksellä saatetaan voimaan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset. Lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä selostetaan jäljempänä eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta koskevassa jaksossa.

2 §. Lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Perustuslakivaliokunnan lausunnon PeVL 49/2001 vp mukaan unionin asioihin sisällöltään ja vaikutuksiltaan rinnastettavissa asioissa toimivalta kuuluu perustuslain 93 §:n 2 momentin mukaisesti valtioneuvostolle. Voimaansaattamisasetuksen antaa tällaisissa tapauksissa siten valtioneuvosto.

2.2. Laki korvausvaatimuksista luopumisesta Euroopan unionin kriisinhallintaoperaatioiden yhteydessä tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

1 §. Lakiehdotuksen 1 §:n säännöksellä saatetaan voimaan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset. Lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä selostetaan jäljempänä eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta koskevassa jaksossa.

2 §. Lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella edellä kappaleessa 2.1. mainituilla perusteilla.

2.3. Laki Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen toisen lisäpöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

1 §. Lakiehdotuksen 1 §:n säännöksellä

saatetaan voimaan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset. Lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä selostetaan jäljempänä eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta koskevassa jaksossa.

2 §. Lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella perustuslain 95 §:n mukaisesti.

3. Voimaantulo

Euroopan unionin joukkojen asemaa koskeva sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jolloin viimeinen Euroopan unionin jäsenvaltio ilmoittaa Euroopan unionin neuvoston pääsihteerille valtiosääntöoikeudellisten menettelyjensä päätökseen saattamisesta. Sopimuksen on hallituksen esityksen antamiseen mennessä hyväksynyt vasta Itävalta. Muissa jäsenvaltioissa voimaansaattamista koskevat menettelyt ovat vielä kesken.

Korvausvaatimuksista luopumisesta Euroopan unionin kriisinhallintaoperaatioiden yhteydessä tehty sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona viimeinen jäsenvaltio ilmoittaa valtiosääntöoikeudellisten menettelyjensä saattamisesta päätökseen. Hallituksen esityksen antamiseen mennessä valtionsisäiset menettelyt on saatu päätökseen Itävallassa ja Ruotsissa.

Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden joukkojen asemaa koskevan sopimuksen toinen pöytäkirja on tullut kansainvälisesti voimaan 15 päivänä huhtikuuta 1999. Pöytäkirjan on allekirjoittanut Suomen lisäksi 19 muuta valtiota: Albania, Alankomaat, Azerbaidžan, Belgia, Bulgaria, Georgia, Kreikka, Kroatia, Latvia, Liettua, Norja, Portugali, Romania, Slovakia, Slovenia, Tanska, Tšekki, Ukraina ja Viro. Mainitut valtiot ovat Albaniaa, Azerbaidžania, Kroatiaa, Kreikkaa Portugalia ja Suomea lukuun ottamatta myös hyväksyneet tai ratifioineet pöytäkirjan. Pöytäkirja tulee Suomen osalta voimaan Suomen hyväksymiskirjan tallettamispäivänä.

Lait sopimusten ja pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ovat tarkoitettut tulemaan voimaan valtioneuvoston ja tasavallan presiden-

tin asetuksilla säädettävänä ajankohtina samaan aikaan kun sopimukset ja pöytäkirja tulevat Suomen osalta voimaan.

4. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

4.1. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy muun muassa sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan eduskunnan hyväksymistoimivalta kattaa kaikki aineelliselta luonteeltaan lain alaan kuuluvat kansainvälisen velvoitteen määräykset. Määräykset on luettava lainsäädännön alaa, 1) jos määräys koskee jonkin perustuslaissa turvattun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, 2) jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla, 3) jos määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien perusteita, 4) jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä, 5) tai siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Kysymykseen ei vaikuta se, onko jokin määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (PeVL 11, 12 ja 45/2000 vp).

4.1.1. Euroopan unionin joukkojen asemasta tehty sopimus

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 49/2001 vp todennut, että Euroopan unionin neuvostossa kokoontuneiden EY:n jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätös Euroopan unionin turvallisuusalan tutkimuslaitokselle ja satelliittikeskukselle sekä niiden toimielimille ja henkilöstölle myönnettävistä erioikeuksista ja vapauksista on tehty Euroopan unionin tehtävien hoitamista varten ja se liittyy välittömästi neuvoston yhteisiin toimintoihin virastojen siirtämisestä Euroopan unionin piiriin. Päätöksessä oli valiokunnan mielestä kysymys unionin asioihin sisällöl-

tään ja vaikutuksiltaan rinnastettavasta asiasta. Euroopan unionin toimielinrakenteen ulkopuolella tehdyn päätöksen hyväksymiseen ja voimaansaattamiseen sovelletaan eduskunnassa perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaisesti perustuslain 94 ja 95 §:n säännöksiä. Nyt käsiteltävänä oleva EU:n joukkojen asemaa koskeva sopimus vastaa hallituksen käsityksen mukaan sisällöltään ja vaikutuksiltaan perustuslakivaliokunnan lausunnona tarkoitettuja päätöksiä. Perustuslakivaliokunta on lausunnonaan PeVL 38/2000 vp todennut, että kansainvälisen järjestön ja sen henkilöstön erioikeuksia ja vapauksia koskevat määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan ja vaativat siitä syystä eduskunnan hyväksymisen. EU SOFA sisältää useita tällaisia määräyksiä.

Sopimuksen 1 artiklassa luetellaan ja määritellään sopimuksessa käytetyt keskeiset käsitteet, jotka koskevat myös sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Koska määritelmät vaikuttavat sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten soveltamisalaan, myös määritelmät kuuluvat lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 2 artiklan määräykset sotilas- ja siviilihenkilöstön ja heidän huollettaviensa maahantulon, maassa oleskelun ja maasta poistumisen helpottamisesta liittyvät perustuslain 9 §:n 4 momentissa tarkoitettuun ulkomaalaiseen oikeuteen tulla Suomeen ja oleskella maassa, josta säädetään lailla. Määräys kuuluu lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 7 ja 13 artiklassa säädetystä sotilas- ja siviilihenkilöstön oikeudesta kantaa asetta säädetään ampuma-aselaissa ja aluevalvontalaissa. Aseiden kantamiselle asetetut ehdot eivät ole ristiriidassa ampuma-aselain tai aluevalvontalain säännösten kanssa, mutta ne kuuluvat lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 8 artiklassa määrätään Euroopan toimielinten käyttöön siirrettyjen sotilas- ja siviilihenkilöiden oikeudellisesta koskemattomuudesta virantoimituksessa esitettyjen lausumien ja siihen liittyvien toimien osalta. Tällainen lainkäyttövapautus siviili-, rikos- ja hallinto-oikeudellisesta tuomiovallasta Suomen lainkäyttöpiirissä poikkeaa lukuisista lain tasoista säännöksistä, mukaan luettuna rikoslain, oikeudenkäymiskaaren, pakkokeinonlain, uhkasakkolain, kiinteän omaisuuden

ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain ja ulosottolain säännökset. Eri oikeuden väärinkäyttötapausten selvittämistä ja ratkaisemista koskevat menettelyt määrittelevät Suomen viranomaisten toimivaltaa tällaisissa tilanteissa ja liittyvät erioikeutettujen henkilöiden oikeuksien perusteisiin. Määräys kuuluu lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 9 artiklassa tarkoitettu oikeudesta tulla ja oleskella maassa väliaikaisesti säädetään aluevalvontalaissa ja ulkomaalaislaissa. Määräys liittyy perustuslain 9 §:n 4 momenttiin. Määräys kuuluu lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 10 artiklassa tarkoitettu oikeudesta saada kiireellisissä tapauksissa sairaan- ja hammashoitoa säädetään muun muassa terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetussa laissa. Määräys kuuluu lainsäädännön alaan.

Poliisioikeuksien käyttämisestä säädetään Suomessa muun muassa poliisilaissa, puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetussa laissa ja poliisin tehtävien suorittamisesta puolustusvoimissa annetussa laissa. Poliisioikeuksien käyttämiseen liittyvän sopimuksen 12 artiklan määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 15 artiklan määräykset arkistojen loukkaamattomuudesta poikkeavat Suomen lainsäädännöstä muun muassa takavarikon ja paikkaan kohdistuvan etsinnän osalta ja kuuluvat lainsäädännön alaan.

Perustuslain 81 §:n 1 momentin mukaan valtion verosta säädetään lailla. Sopimuksen 16 artiklan määräykset koskevat Suomen tekemien verosopimusten ja verolainsäädännön soveltamista ja kuuluvat lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 17 artiklan määräykset rikoslainkäyttö- ja kurinpitovaltaa koskevan toimivallan jakautumisesta lähettäjävaltion ja vastaanottajavaltion kesken poikkeavat joiltakin osin Suomen rikoslain 1 luvun säännöksistä ja kuuluvat lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 18 artikla vahingonkorvausvaatimuksista luopumisesta, korvausvaatimusten käsittelemisessä noudatettavasta menettelystä ja sotilas- ja siviilihenkilöiden erioikeuksista koskevat asioita, joista Suomessa on säädettävä lailla. Määräykset poikkeavat ainakin vahingonkorvauslain ja ulosottolain

tuomioiden ja päätösten täytäntöönpanoa koskevista säännöksistä ja oikeudenkäymiskaaren 7 luvun säännöksistä. Sopimuksen 18 artikla sisältää myös pakollisen välimiesmenettelyn, jonka ratkaisu sitoo lopullisesti riidan osapuolia. Perustuslakivaliokunta on pitänyt tällaisia järjestelyjä lähtökohtaisesti kansainväliseen yhteistoimintaan luonnostaan kuuluvina seikkoina (PeVL 10/1998 vp). Koska sopimus sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, riitojenratkaisumenettelyssä voi tulla Suomea sitovalla tavalla vahvistetuksi, miten tiettyä, lainsäädännön alaan kuuluvaa sopimusmääräystä on tulkittava. Tällaisen riitojenratkaisulausekkeen katsotaan kuuluvan lainsäädännön alaan, vaikka se kansainväliseen yhteistoimintaan luonnostaan kuuluvana seikkana ei olekaan ristiriidassa nykyaikaisen täysivaltaisuuskäsitteen kanssa.

Sopimuksen 19 artiklan 6 kappaleen määräykset koskevat sopimuksen määräysten suhdetta muihin kansainvälisiin sopimuksiin. Määräykset vaikuttavat sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten soveltamisalaan ja kuuluvat sen johdosta itsekin lainsäädännön alaan.

Eduskunnan hyväksyminen on tarpeen sellaiselle varaumalle tai selitykselle, jolla on vaikutuksia sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten soveltamiseen Suomessa (ks. esimerkiksi PeVL 2/1980 vp, PeVL 28/1997 vp ja PeVL 36/1997). Edellä todetaan, että Suomen tarkoituksena on antaa sopimuksen hyväksymisen yhteydessä selitys, jonka mukaan Suomi katsoo, että EU SOFAn 17 artikla ei anna lähettäjävaltion tuomioistuimille oikeutta käyttää tuomiovaltaa Suomen alueella. Selitys voi vaikuttaa lainsäädännön alaan kuuluvan 17 artiklan tulkintaan ja kuuluu itsekin sen vuoksi lainsäädännön alaan.

4.1.2. Korvausvaatimuksista luopumisesta Euroopan unionin kriisinhallintaoperaatioiden yhteydessä tehty sopimus

Mitä edellä todetaan EU:n joukkojen asemaa koskevan sopimuksen rinnastumisesta sisällöltään ja vaikutuksiltaan perustuslakiva-

liokunnan lausunnossa PeVL 49/2001 vp tarkoitettuihin päätöksiin, soveltuu myös korvausvaatimuksista luopumisesta tehtyyn sopimukseen ja siihen olisi siten sovellettava perustuslain 94 ja 95 §:n säännöksiä.

Korvausvaatimuksista luopumisesta tehdyn sopimuksen 1 artiklassa määritellään sopimuksessa käytetyt keskeiset ilmaisut ja 2 artiklassa määrätään sopimuksen soveltamisalasta. Koska määritelmät ja soveltamisala vaikuttavat sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten soveltamisalaan, myös 1 ja 2 artikla kuuluvat lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 3—6 artiklan määräykset liittyvät asioihin, joista Suomessa säädetään vahingonkorvauslaissa. Määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 7 artikla sisältää korvausvaatimuksia koskevien riitojen ratkaisemista välimiesmenettelyssä koskevan määräyksen. Perustuslakivaliokunta on pitänyt tällaisia järjestelyjä lähtökohtaisesti kansainväliseen yhteistoimintaan luonnostaan kuuluvina seikkoina (PeVL 10/1998 vp). Koska pöytäkirja sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, riitojenratkaisumenettelyssä voi tulla Suomea sitovalla tavalla vahvistetuksi, miten tiettyä, lainsäädännön alaan kuuluvaa sopimusmääräystä on tulkittava. Tällaisen riitojenratkaisulausekkeen katsotaan kuuluvan lainsäädännön alaan, vaikka se kansainväliseen yhteistoimintaan luonnostaan kuuluvana seikkana ei olekaan ristiriidassa nykyaikaisen täysivaltaisuuskäsitteen kanssa.

4.1.3. Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen toinen lisäpöytäkirja

PfP SOFAn toisen lisäpöytäkirjan I artiklassa määritellään pöytäkirjassa käytetyt keskeiset ilmaisut ja III artiklassa määrätään pöytäkirjan maantieteellisestä soveltamisalasta. Koska määritelmät ja soveltamisalue vaikuttavat pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten soveltamisalaan,

myös I ja III artikla kuuluvat lainsäädännön alaan.

Pöytäkirjan II artikla sisältää viittaussäännöksen, jonka mukaan pöytäkirjan sopimuspuolet soveltavat Naton sotilasesikuntiin ja niiden sotilas- ja siviilihenkilöstöön Pariisin pöytäkirjan säännöksiä. Tällainen viittaussäännös, jolla ulotetaan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten soveltaminen tiettyihin tilanteisiin, kuuluu itsekin lainsäädännön alaan. Viittaustekniikan johdosta pöytäkirjan suhdetta Suomen lainsäädäntöön on tarkasteltava edelleen Pariisin pöytäkirjan määräysten valossa.

Pariisin pöytäkirjan 1 ja 3 artiklassa määritellään pöytäkirjassa käytettyjä keskeisiä ilmaisuja ja 2 artiklassa määrätään pöytäkirjan maantieteellisestä soveltamisalueesta. Koska määritelmät ja soveltamisalue vaikuttavat pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten soveltamisalaan, myös 1—3 artikla kuuluvat lainsäädännön alaan. Pöytäkirjan 4 artiklassa määrätään oikeuksien ja velvollisuuksien jakautumisesta lähettäjävaltion ja esikunnan välillä asioissa, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan. Myös 4 artikla kuuluu lainsäädännön alaan. Pöytäkirjan 6 artiklan määräykset siitä, kuinka NATO SOFAn lainsäädännön alaan kuuluvan, korvausvaatimuksista luopumista koskevan VIII artiklan määräyksiä on tässä yhteydessä sovellettava, kuuluu lainsäädännön alaan. Pöytäkirjan 7 artiklassa määrätään verovapauksista. Tuloverotusta koskevat määräykset poikkeavat tuloverolain säännöksistä ja määräys kuuluu myös perustuslain 81 §:n mukaan lainsäädännön alaan. Tullien osalta Suomella ei ole enää lainsäädäntövaltaa, koska asia kuuluu EY:n yksinomaiseen toimivaltaan. Perustuslain tulkintakäytännön mukaan eduskunnan hyväksymistoimivalta ei koske yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan kuuluvia sopimuksen määräyksiä (PeVL 6/2001 vp). Perustuslakivaliokunta on huomauttanut, että tämän johtopäätöksen kannalta merkitystä ei ole sillä, että vain valtio voi olla sopimuksen osapuolena (PeVL 16/2004 vp). Myös arvonlisäveron ja valmisteveron osalta toimivalta on siirtynyt pääosin yhteisölle, mutta kysymyksessä ei ole suoraan Euroopan yhteisön perustamissopimuksen nojalla yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan kuuluva ala. Koska

kuudennessa arvonlisädirektiivissä ja valmisteverodirektiivissä nimenomaisesti jätetään jäsenvaltioille mahdollisuus määrätä verovapaudesta tietyissä tapauksissa, ei toimivalta näiltä osin ole kokonaan siirtynyt yhteisölle. Pöytäkirjan 8 artiklaan sisältyvät Suomen toimivaltaan kuuluvat määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan ja edellyttävät näiltä osin eduskunnan hyväksymistä.

Pöytäkirjan 10 ja 11 artiklan 1 kappaleessa määrätään strategisen tason esikunnan oikeushenkilöllisyydestä ja siihen liittyvästä oikeuskelpoisuudesta ja oikeudellisesta toimintakyvystä. Sellaisesta säädetään Suomessa lailla. Artiklat kuuluvat sen vuoksi lainsäädännön alaan. Pöytäkirjan 11 artiklan 2 kappaleen määräykset poikkeavat monilta kohdin Suomessa voimassa olevasta lainsäädännöstä. Omaisuuden vapautus pakkotoimista koskee erilaisia hallinnollisia ja prosessuaalisia pakkokeinoja ja turvaamistoimenpiteitä. Paikkaan kohdistuvasta etsinnästä ja takavarikosta rikosasioissa säädetään pakkokeinoilaisissa. Takavarikosta turvaamistoimena säädetään uhkasakkolaisissa. Omaisuuden pakkolunastuksesta säädetään muun muassa laissa kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta. Valmiuslaissa säädetään omaisuuden pakkoluovutuksesta ja eräistä muista omaisuuteen kohdistuvista pakkotoimista poikkeusolojen aikana. Rikoksen liittyvästä menettämisseuraamuksesta säädetään muun muassa rikoslaissa. Ulosottolaisissa säädetään tuomioiden ja päätösten täytäntöönpanosta. Määräys kuuluu siten lainsäädännön alaan. Pöytäkirjan 12 artiklan rahaliikennettä koskevat vapautukset poikkeavat ainakin valmiuslaissa säädetyistä valvontaa ja säännöstelyä poikkeusoloissa koskevista määräyksistä. Pöytäkirjan 13 artiklan määräykset asiakirjojen loukkaamattomuudesta poikkeavat Suomen lainsäädännöstä muun muassa takavarikon ja paikkaan kohdistuvan etsinnän osalta ja kuuluvat siten lainsäädännön alaan. Pöytäkirjan 14 artikla sisältää määräyksen, jonka mukaan pöytäkirjan soveltamisala voidaan ulottaa myös sellaiseen kansainväliseen sotilasesikuntaan tai järjestöön, joka ei sisälly pöytäkirjan I artiklan määritelmiin. Määräys vaikuttaa pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten soveltamisalaan ja kuuluu itsekin lainsäädännön alaan.

Kuten jaksossa 4.1.1. todetaan eduskunta hyväksyy sellaisen varauman tai selityksen, jolla on vaikutuksia sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten soveltamiseen Suomessa. Tarkoituksena on, että Suomi Pfp SOFAn toisen lisäpöytäkirjan hyväksymisen yhteydessä viittaa Pfp SOFAn ratifioimisen yhteydessä antamaansa selitykseen, joka kuuluu: "Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen VII artiklan mukaisen lähettäjävaltion sotilasviranomaisten toimivallan hyväksyminen Suomen toimesta ei koske lähettäjävaltion tuomioistuinten tuomiovallan harjoittamista Suomen alueella." Selityksen uudistaminen sanotulla tavalla kuuluu eduskunnan toimivaltaan.

4.2. Käsittelyjärjestys

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa PeVL 6/1997 vp, joka koskee hallituksen esitystä 19/1997 vp Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rauhankompanuuteen osallistuvien valtioiden välisen sopimuksen ja niiden joukkojen asemasta ja sen lisäpöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä, katsottiin, että NATO SOFAn VII artiklan 1 kappale oikeuttaa sanamuotonsa mukaan lähettäjävaltion sotilasviranomaiset käyttämään kaikkea lainsäädäntönsä mukaista rikosoikeudellista ja kurinpidollista tuomiovaltaa Suomen alueella niihin henkilöihin, joita lähettäjävaltion sotavoimaa koskeva lainsäädäntö koskee. Sopimuksen valtiosääntöoikeudellisesti merkitsevä sisältö tältä osin on se, että ulkomaan viranomainen voi käyttää tuomiovaltaa Suomessa. Tämä tuomiovalta ei rajoittuisi joihinkin vähäpätöisiksi katsottaviin tekoihin ja seuraamuksiin. NATO SOFAn näiden määräysten kaltaisen tuomiovallan uskomista ulkomaan viranomaiselle Suomessa ei ole pidetty sopuoinnussa valtion täysivaltaisuutta ja tuomiovallan käyttöä koskevien hallitusmuodon 1 ja 2 §:n säännösten kanssa (esim. PeVL 14/1994 vp). Perustuslakivaliokunta viittasi hallituksen esityksessä annettavaksi kaavailtuun selitykseen, jonka mukaan "Suomi tulkitsee VII artiklan 1 kappaleen a kohtaa niin, etteivät lähettäjävaltion tuomioistuimet voi käyttää tuomiovaltaansa tosiasiallisesti Suomen alu-

eella". Perustuslakivaliokunta katsoi, että valtiosääntöoikeudelliselta kannalta on todettava, että hallituksen esityksen perusteluissa ilmaistu aikomus varauman tekemisestä ei voi syrjäyttää sopimusmääräyksen selkeää sanamuotoa, kun arvioitavana on voimaansaattamislakiehdotuksen käsittelyjärjestys. Koska varaumasta päätetään vasta lakiehdotuksen eduskuntakäsittelyn jälkeen ja koska tässä tapauksessa varauman merkitys riippuu muiden sopimusvaltioiden suhtautumisesta siihen, mahdollista varaumaa ei valiokunnan mielestä voida ottaa huomioon ratkaistaessa säätämisyjärjestyskysymystä. Lain säätämisyjärjestysarvioinnin kannalta vaikutuksellisin tavoin asia olisi valiokunnan mukaan järjestettävissä lähinnä itse voimaansaattamislakiin otettavin asiasisältöisin säännösin (vrt. PeVL 5/1979 vp).

EU SOFAn 17 artiklan 1 kohdasta poistettiin asian valmistelun yhteydessä ilmaisu "vastaanottajavaltiossa" erityisesti Suomen ja Ruotsin vaatimuksesta, koska tuomiovallan käyttäminen niiden alueella olisi niiden valtiosääntöjen kannalta ongelmallista. Ruotsi ja Itävalta antoivat vielä lisäksi yksipuoliset lausumat, joilla kyseiset valtiot halusivat korostaa sitä, että sopimuksen 17 artiklan 1 kohta ei merkitse sitä, että lähettäjävaltiolla olisi oikeus käyttää tuomiovaltaa tosiasiallisesti vastaanottajavaltion alueella. Tarkoituksena on, että Suomi antaa vastaavan selityksen sopimuksen hyväksymisen yhteydessä. EU SOFAn 17 artiklan 1 kappaletta voidaan perustellusti tulkita siten, ettei se oikeuta lähettäjävaltiota käyttämään tuomiovaltaansa Suomen alueella. Määräyksen suhdetta perustuslakiin pohdittaessa on otettava huomioon myös perustuslain 1 §:n 3 momentti, jonka mukaan Suomi osallistuu kansainväliseen yhteistyöhön rauhan ja ihmisoikeuksien turvaamiseksi sekä yhteiskunnan kehittämiseksi. Perustuslain 1 §:n 3 momentilla on katsottu olevan tulkinnallista merkitystä arvioitaessa sitä, milloin kansainvälinen arvoite olisi ristiriidassa uuden perustuslain täysivaltaisuutta koskevien säännösten kanssa. Kansainväliset velvoitteet, jotka ovat tavanomaisia nykyaikaisessa kansainvälisessä yhteistoiminnassa ja jotka vain vähäisessä määrin vaikuttaisivat valtion täysivaltaisuuteen, eivät olisi sellaisenaan ristiriidassa pe-

rustuslain täysivaltaisuutta koskevien säännösten kanssa (HE 1/1998 vp). Käsittelyjärjestyskysymyksen kannalta merkitystä on myös sillä, että ehdotettu sääntely koskee järjestelyjä, joista on sovittu Euroopan unionin tehtävien hoitamista varten. Hallituksen käsityksen mukaan EU SOFAn 17 artiklan 1 kohta ei ole ristiriidassa Suomen perustuslain kanssa.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa PeVL 6/1997 vp käsiteltiin säätämisyjärjestysasiana myös NATO SOFAn VII artiklan 7 kappaleen a kohtaa ja sopimuksen lisäpöytäkirjaa, jotka koskevat kuolemanrangaistusta, ja todettiin, että kuolemanrangaistuksen tuomitsemisen mahdollisuus Suomessa oli ristiriidassa hallitusmuodon 6 §:n 2 momenttiin sisältyvän kiellon kanssa. Edelleen lausunnossa käsiteltiin säätämisyjärjestysasiana NATO SOFAn VII artiklan 5 kappaleen a kohtaa, joka koskee pidätysvaltuuksien käyttämistä, ja katsottiin, että se ei vastaa valtion täysivaltaisuutta ja täytäntöpanovallan käyttöä koskevia hallitusmuodon 1 ja 2 §:n säännöksiä. Edellä mainittuja NATO SOFAn ja sen lisäpöytäkirjan määräyksiä ei sisälly EU SOFAn määräyksiin. Ottaen huomioon Euroopan unionin neuvoston 7 päivänä joulukuuta 2000 hyväksymän Euroopan unionin perusoikeuskirjan (EYVL C 364, 18.12.2000, s.1) 2 artiklan 2 kappaleen, joka tunnustetaan osana Euroopan perustuslaista tehdyn sopimuksen II osaston määräyksiä, ei voida myöskään ajatella, että EU SOFAn tarkoituksena olisi ollut sallia kuolemanrangaistuksen käyttö ilman, että asiasta mainitaan mitään EU SOFAn tekstissä.

Edelleen käsiteltiin perustuslakivaliokunnan lausunnossa PeVL 6/1997 vp säätämisyjärjestysasiana NATO SOFAn VII artiklan 10 kappaleen a kohtaa, jonka nojalla pysyvästi sotilasyksiköillä on oikeus vartioida leirejä, laitoksia tai muita paikkoja, jotka ovat niiden hallussa vastaanottajavaltion kanssa tehdyn sopimuksen johdosta. Lausunnossa katsotaan, että tällaiset sotilaspoliisiin valtuudet, joiden käyttöä ei ole sidottu yhteistoimintaan vastaanottajavaltion viranomaisien kanssa, ovat epäilyksittä julkisen vallan käyttöä ja voivat olla yksilön oikeuksille merkittäviä. Näiden valtuuksien antaminen ulkomaan viranomaisille oli perustuslakiva-

liokunnan mukaan ristiriidassa valtion täysivaltaisuutta ja toimeenpanovallan käyttöä koskevien hallitusmuodon 1 ja 2 §:n säännösten kanssa. Valiokunnan mukaan asia tulisi kuitenkin valtiosääntöoikeudellisesti toisin arvioitavaksi, jos ulkomaisen sotilaspoliisin valtuudet olisivat käytettävissä asianomaisiin joukkoihin kuulumattomiin nähden vain yhteistoiminnassa suomalaisen viranomaisen kanssa. NATO SOFAn VII artiklan 10 kappaleen a kohdan kanssa samantyyppinen määräys sisältyy EU SOFAn 12 artiklaan. Kyseinen määräys poikkeaa NATO SOFasta siten, että oikeus käyttää poliisioikeuksia leireissä, laitoksissa, esikunnissa ja muissa tiloissa rajoittuu tiloihin, jotka ovat yksinomaan lähettäjävaltion yksiköiden, muodostelmien ja elimien hallussa ("occupied exclusively by them", "occupés exclusivement par eux", "som uteslutande används av dem"). Sanamuoto on jossain määrin tulkinnanvarainen, mutta se viittaa siihen, että, jos tiloissa on tällaisiin yksiköihin, muodostelmiin tai elimiin kuulumattomia henkilöitä, ei kysymyksessä ole yksinomaan lähettäjävaltion yksiköiden, muodostelmien ja elimien hallussa oleva tila, eikä EU SOFAn 12 artiklan 1 kohta soveltuisi. Silloin lähettäjävaltion poliisi voisi toimia ainoastaan artiklan 2 kohdassa mainitulla tavalla eli vastaanottajavaltion viranomaisien kanssa sovituin tavoin ja yhteistoiminnassa näiden kanssa. Lisäksi on huomattava, että poliisioikeuksien käyttäminen myös 12 artiklan 1 kohdan nojalla perustuu vastaanottajavaltion kanssa tehtyyn sopimukseen ja tällaisessa sopimuksessa voidaan varmistaa sopimuksen määräyksen tulkinnan yhteensopivuus Suomen oikeusjärjestelmän kanssa. EU SOFAn 12 artiklan määräykset näyttäisivät siten poikkeavan säätämisyjärjestyksen kannalta olennaisella tavalla NATO SOFAn VII artiklan 10 kappaleen a kohdasta.

EU SOFAn 18 artiklan 5 kohta, joka koskee sotilas- ja siviilihenkilöiden virkatehtävistä taikka muista vastaavista toimista tai laiminlyönneistä aiheutuvaa vastuuta, ei ole hallituksen käsityksen mukaan perustuslain kannalta ongelmallinen, koska kohdan a alakohta näyttää turvaavan vahinkoa kärsineelle kaikissa tilanteissa perustuslain 21 §:n edellyttämällä tavalla oikeuden saattaa korvau-

asia vastaanottajavaltiossa riippumattoman tuomioistuimen ratkaistavaksi.

EU SOFAn 18 artiklan 6 kohta koskee sellaisen vahingon korvaamista, joka on aiheutunut vastaanottajavaltiossa tehdyistä toimituksista tai laiminlyönneistä, jotka eivät ole tapahtuneet virkatehtäviä suoritettaessa. Kohdan a alakohdan mukaan vastaanottajavaltion viranomaiset käsittelevät korvausvaatimuksen ja arvioivat maksettavan korvauksen "kohtuullisella ja oikeudenmukaisella tavalla". Menettelyn tavoitteena ei ole välttämättä "täyden korvauksen" määrän arvioiminen, mitä Suomen vahingonkorvauslaki edellyttää, vaan sellaisen kohtuullisen korvauksen määrittäminen, jonka vahinkoa kärsinyt mahdollisesti voisi lähettäjävaltion viranomaisten esityksestä hyväksyä kohdan c alakohdan mukaisesti. Kohdan d alakohdan mukaan a-c alakohdan määräysten mukainen menettely ei kuitenkaan estä vahinkoa kärsinyttä saattamasta korvausasiaa tuomioistuimen ratkaistavaksi siinä tapauksessa, että maksua korvausvaatimuksen "täydeksi täyttämiseksi" ei ole suoritettu ja siihen saakka, kun tämä on suoritettu. Määräys turvaa vahinkoa kärsineen oikeuden saattaa korvausasia normaalissa järjestyksessä tuomioistuimen tutkittavaksi, jos hän ei hyväksy tarjottua ex gratia maksua tai jos hän pitää hyväksymäänsä maksua täyttä korvausta pienempänä korvauksena kärsimästään vahingosta. Määräys ei näytä siten vaikuttavan vahinkoa kärsineen oikeuteen saattaa korvausasia perustuslain 21 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla ilman aiheutonta viivytystä riippumattoman tuomioistuimen tutkittavaksi ja saada lähtökohtaisesti täysi korvaus kärsimästään vahingosta, mitä perustuslain 15 § ainakin taloudellisen vahingon osalta lähtökohtaisesti edellyttää.

EU SOFAn 18 artiklan 8 alakohdan mukaan kysymys siitä, onko korvausvastuun perusteena oleva toimi tai laiminlyönti tapahtunut virkatehtäviä suoritettaessa tai onko lähettäjävaltion joukkojen ajoneuvon käyttö ollut luvatonta, ratkaistaan asianomaisten jäsenvaltioiden välisillä neuvotteluilla. Kyseistä asiaa ei voitane siten saattaa tuomioistuimen ratkaistavaksi, vaan tuomioistuin on sidottu neuvotteluissa sovittuun tulkintaan. Kun itse korvauskysymys voidaan kuitenkin

saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi, määräystä voitaneen pitää perustuslain näkökulmasta ongelmattomana.

Korvausvaatimuksista luopumisesta tehty sopimus ei sisällä määräyksiä, jotka olisivat perustuslain kannalta ongelmallisia. Sen sisältämän riitojenratkaisulausekkeen katsotaan kuuluvan lainsäädännön alaan, mutta kansainväliseen yhteistoimintaan luonnostaan kuuluvana seikkana sen tyyppisten määräysten ei ole katsottu olevan ristiriidassa nykyaikaisen täysivaltaisuuskäsityksen kanssa.

Edellä EU SOFAn käsittelyjärjestystä koskevien perustelujen kohdalla selvitetään perustuslakivaliokunnan kantaa, jonka johdosta Pfp SOFAn katsottiin aikanaan vaatineen niin sanotun supistetun perustuslainsäätämisen järjestyksen käyttöä. Pfp SOFAn voimaansaattamislaki on valtiosääntöoikeudelliselta luonteeltaan poikkeuslaki, jota voidaan muuttaa tavallisen lain säätämisen järjestyksessä, jos muuttava laki ei laajenna sitä poikkeusta, joka muutettavalla lailla tehtiin perustuslakiin. Tavallisen lain säätämisen järjestyksessä voidaan toteuttaa lisäksi sellaiset kokonaisuuden kannalta epäolennaiset lisäykset ja muutokset, jotka sinänsä merkitsevät perustuslakipoikkeuksen vähäistä laajentamista, jos perustuslakipoikkeuksena aikanaan säädetyn kokonaisjärjestelyn luonnetta ja asiallista merkitystä ei tällä tavoin muuteta toislaiseksi. Nämä periaatteet koskevat myös Suomea sitovaa kansainvälistä sopimusta muuttavaa lakiehdotusta (ks. esim. PeVL 21/1995 vp, PeVL 10/1998 vp, HE 1/1998 vp, HE 93/2001 vp).

Pfp SOFAn toinen pöytäkirja ei muodollisesti katsoen muuta Pfp SOFAa, vaan täydentää sitä. Pfp SOFAn toinen pöytäkirja samoin kuin alkuperäinen Pariisin pöytäkirja on luonteeltaan enemmänkin Pfp/NATO SOFAn soveltamisalaa selventävä kuin merkittävästi muuttava asiakirja. Pariisin pöytäkirjan laatimista pidettiin aikanaan tarpeellisenä siitä syystä, että NATO SOFA koskee nimenomaisesti lähettäjävaltioiden kansallisia joukkoja toisen jäsenvaltion alueella. Tällaisissa tilanteissa voidaan yksilöidä selvästi lähettäjävaltio. Naton kansainvälisten esikuntien kohdalla on kysymyksessä yhdistelmä useiden lähettäjävaltioiden ja usein myös vastaanottajavaltion joukoista ja siviilihenki-

löstöstä. Koska NATO SOFAn soveltumista tällaisiin kansainvälisiin esikuntiin ja niiden henkilöstöön erotuksena kansallisista joukoista ja siviilihenkilöistä ei pidetty selvänä, laadittiin asiaa selventävä pöytäkirja. Pfp SOFAn toinen pöytäkirja merkitsee hallituksen käsityksen mukaan Pfp SOFAlla tehdyn perustuslakipoikkeuksen soveltamisalan vähäistä laajentamista, mutta sillä ei muuteta perustuslakipoikkeuksena aikanaan säädetyn kokonaisjärjestelyn luonnetta ja asiallista merkitystä toisenlaiseksi.

Edellä mainituilla perusteilla hallitus katsoo, että EU SOFA, korvausvaatimuksista luopumista koskeva sopimus ja NATO SOFAn toinen lisäpöytäkirja eivät sisällä määräyksiä, jotka koskisivat perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla, eivätkä niiden voimaansaattamislait koske perustuslakia sen 95 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla. EU SOFA, korvausvaatimuksista luopumista koskeva sopimus ja NATO SOFAn toinen lisäpöytäkirja voidaan hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä äänten enemmistöllä ja ehdotukset niiden voimaansaattamislakeiksi voidaan hyväksyä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Koska erityisesti EU SOFAn 12 ja 17 artiklan ja Pariisin pöytäkirjan 4 artiklan suhde perustuslain säännöksiin ei ole täysin yksiselitteinen, olisi esityksestä perusteltua hankkia perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään, että:

Eduskunta hyväksyisi

Brysselissä 27 päivänä marraskuuta 2003 Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä Euroopan unionin sotilasesikunnan ja Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen tehtävien, myös harjoitusten, valmistelemiseksi ja toteuttamiseksi Euroopan unionin toimielinten käyttöön mahdollisesti asetettujen esikuntien ja joukkojen palvelukseen siirrettyjen sotilas- ja siviilihenkilöiden sekä jäsenvaltioiden tätä varten Euroopan unionin käyttöön asettamien sotilas- ja siviilihenkilöiden asemasta tehdyn sopimuksen ja sen, että Suomi antaa sopimuksen

hyväksymisen yhteydessä selityksen, jonka mukaan Suomi katsoo, että Euroopan unionin joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen 17 artikla ei anna lähettäjävaltion tuomioistuimille oikeutta käyttää tuomiovaltaa Suomen alueella,

Brysselissä 28 päivänä huhtikuuta 2004 Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä jäsenvaltion toiselle jäsenvaltiolle esittämistä korvausvaatimuksista, jotka koskevat sellaiselle omaisuudelle, jonka jäsenvaltio omistaa, jota se käyttää tai jolla se toimii, Euroopan unionin kriisinhallintaoperaation yhteydessä aiheutunutta vahinkoa tai tällaisen operaation yhteydessä sattunutta jäsenvaltion sotilas- ja siviilihenkilöiden loukkaantumista tai kuolemaa, tehdyn sopimuksen, sekä

Brysselissä 19 päivänä joulukuuta 1997 tehdyn Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen toisen lisäpöytäkirjan siltä osin kuin sen määräykset kuuluvat Suomen toimivaltaan ja

sen, että Suomi viittaa pöytäkirjan hyväksymisen yhteydessä Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen ratifioimisen yhteydessä antamaansa selitykseen, jonka mukaan Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen VII artiklan mukaisen lähettäjävaltion sotilasviranomaisten toimivallan hyväksyminen Suomen toimesta ei koske lähettäjävaltion tuomioistuinten tuomiovallan harjoittamista Suomen alueella.

Koska sanotut sopimukset ja lisäpöytäkirja sisältävät määräyksiä, jotka kuuluvat lain-säädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**Euroopan unionin sotilasesikunnan ja unionin käyttöön mahdollisesti asetettujen esikuntien ja joukkojen sotilas- ja siviilihenkilöiden asemasta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Brysselissä 27 päivänä marraskuuta 2003 Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä Euroopan unionin sotilasesikunnan ja Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen tehtävien, myös harjoitusten, valmistelemiseksi ja toteuttamiseksi Euroopan unionin toimielinten käyttöön mahdollisesti asetettujen esikuntien ja joukkojen palvelukseen siirrettyjen sotilas- ja si-

viilihenkilöiden sekä jäsenvaltioiden tätä varten Euroopan unionin käyttöön asettamien sotilas- ja siviilihenkilöiden asemasta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

2.

Laki**korvausvaatimuksista luopumisesta Euroopan unionin kriisinhallintaoperaatioiden yhteydessä tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Brysselissä 28 päivänä huhtikuuta 2004 Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä jäsenvaltioiden toiselle jäsenvaltiolle esittämistä korvausvaatimuksista, jotka koskevat sellaiselle omaisuudelle, jonka jäsenvaltio omistaa, jota se käyttää tai jolla se toimii, Euroopan unionin kriisinhallintaoperaation yhteydessä aiheutunutta vahinkoa tai tällaisen ope-

raation yhteydessä sattunutta jäsenvaltion sotilas- ja siviilihenkilöiden loukkaantumista tai kuolemaa, tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

3.

Laki**Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen toisen lisäpöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
Brysselissä 19 päivänä joulukuuta 1997 tehdyn Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen toisen lisäpöytäkirjan lainsäädännön alaan kuu-

lutvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §
Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

Helsingissä 21 päivänä joulukuuta 2004

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ulkoasiainministeri *Erkki Tuomioja*

**EUROOPAN UNIONIN JÄSENVALTIOIDEN VÄLINEN
SOPIMUS**

**EUROOPAN UNIONIN SOTILASESIKUNNAN JA EUROOPAN UNIONISTA TEHDYN
SOPIMUKSEN 17 ARTIKLAN 2 KOHDASSA TARKOITETTujen TEHTÄVIEN, MYÖS
HARJOITUSTEN, VALMISTELEMISEKSI JA TOTEUTTAMISEKSI EUROOPAN
UNIONIN TOIMIELINTEN KÄYTTÖÖN MAHDOLLISESTI ASETETTujen ESIKUN-
Ttien JA JOUKKOJEN PALVELUKSEEN SIIRRETTYJEN SOTILAS- JA SIVILIHEN-
KILÖIDEN SEKÄ JÄSENVALTIOIDEN TÄTÄ VARTEN EUROOPAN UNIONIN
KÄYTTÖÖN ASETTAMIEN SOTILAS- JA SIVILIHENKILÖIDEN ASEMASTA
(EU SOFA)**

NEUVOSTOSSA KOKOONTUNEET EUROOPAN UNIONIN JÄSENVALTIOIDEN HALLITUSTEN EDUSTAJAT, jotka

OTTAVAT HUOMIOON Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) ja erityisesti sen V osaston,

SEKÄ KATSOVAT SEURAAVAA:

1) Eurooppa-neuvosto on yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan (YUTP) mukaisesti päättänyt antaa Euroopan unionille voimavarat, joiden avulla tämä voi tehdä kaikkiin Euroopan unionista tehdyssä sopimuksessa määriteltyihin konfliktinesto- ja kriisinhallintatehtäviin liittyviä päätöksiä ja panna ne täytäntöön.

2) Kansalliset päätökset lähettää Euroopan unionin jäsenvaltioiden, jäljempänä 'jäsenvaltiot', joukkoja toisten jäsenvaltioiden alueelle ja vastaanottaa tällaisia joukkoja jäsenvaltioista Euroopan unionista tehdyn sopimuksen

17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen tehtävien, myös harjoitusten, valmistelemiseksi ja toteuttamiseksi tehdään Euroopan unionista tehdyn sopimuksen V osaston määräysten ja erityisesti sen 23 artiklan 1 kohdan mukaisesti, ja asianomaiset jäsenvaltiot sopivat niitä koskevista erityisjärjestelyistä.

3) Jos harjoitukset tai operaatiot toteutetaan Euroopan unionin jäsenvaltioiden alueen ulkopuolella, kyseisten kolmansien maiden kanssa on tehtävä erityissopimuksia.

4) Tämän sopimuksen määräykset eivät vaikuta sellaisiin osapuolten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, jotka johtuvat kansainvälisten tuomioistuinten perustamista koskevista kansainvälisistä sopimuksista ja muista kansainvälisistä asiakirjoista, kuten kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussäännöstä,

OVAT SOPINEET SEURAAVAA:

I OSA

KAIKKIIN SOTILAS- JA SIVIILIHENKILÖIHIN SOVELLETTAVAT YHTEISET MÄÄRÄYKSET

1 ARTIKLA

Tässä sopimuksessa tarkoitetaan:

1. 'sotilashenkilöllä'
- a) jäsenvaltioista Euroopan unionin sotilasesikunnan (EUSE) perustamista varten neuvoston pääsihteeristön palvelukseen siirrettyjä sotilashenkilöitä;
- b) muita kuin Euroopan unionin toimielimistä tulevia sotilashenkilöitä, joita Euroopan unionin sotilasesikunta voi saada jäsenvaltioista tilapäiseksi vahvistukseksi, jos Euroopan unionin sotilaskomitea (EUSK) sitä pyytää Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen tehtävien, myös harjoitusten, valmistelemiseksi ja toteuttamiseksi;
- c) Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen tehtävien, myös harjoitusten, valmistelemiseksi ja toteuttamiseksi Euroopan unionin käyttöön mahdollisesti asetettavien esikuntien ja joukkojen palvelukseen siirrettyjä jäsenvaltioiden sotilashenkilöitä tai näiden esikuntien ja joukkojen henkilöstöä;
2. 'siviilihenkilöllä' jäsenvaltioiden Euroopan unionin toimielinten palvelukseen siirtämiä siviilihenkilöitä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen tehtävien, myös harjoitusten, valmistelemiseksi tai toteuttamiseksi tai siviilihenkilöitä, paikallista henkilöstöä lukuun ottamatta, jotka työskentelevät esikunnissa tai joukoissa tai jotka jäsenvaltiot ovat muutoin varanneet Euroopan unionin käyttöön tällaista toimintaa varten;
3. 'huollettavalla' lähettäjävaltion lainsäädännössä sotilas- tai siviilihenkilön perheenjäseneksi määriteltyä tai tunnustettua henkilöä tai hänen talouteensa kuuluvaksi jäseneksi katsottua henkilöä. Jos kyseisessä lainsäädännössä perheenjäseneksi tai talouteen kuuluvaksi jäseneksi katsotaan kuitenkin vain sotilas- tai siviilihenkilön kanssa samassa taloudessa asuva henkilö, tämä edellytys katsotaan täytetyksi, jos kyseinen henkilö on pää-

asiallisesti sotilas- tai siviilihenkilöstä riippuvainen;

4. 'joukoilla' 1 ja 2 kohdassa määritellyistä sotilashenkilöistä ja siviilihenkilöistä muodostuvia kokoonpanoja tai niihin kuuluvia henkilöitä, kuitenkin niin, että kyseiset jäsenvaltiot voivat sopia, että tiettyjen henkilöiden, yksiköiden, muodostelmien tai kokoonpanojen ei katsota muodostavan tässä sopimuksessa tarkoitettuja joukkoja tai kuuluvan tässä sopimuksessa tarkoitettuihin joukkoihin;

5. 'esikunnilla' jäsenvaltioiden alueella sijaitsevia, yhden tai useamman jäsenvaltion tai kansainvälisen organisaation perustamia esikuntia, jotka mahdollisesti asetetaan Euroopan unionin käyttöön Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen tehtävien, myös harjoitusten, valmistelemiseksi ja toteuttamiseksi;

6. 'lähettäjävaltiolla' jäsenvaltiota, jolle sotilas- tai siviilihenkilöt tai joukot kuuluvat;

7. 'vastaanottajavaltiolla' jäsenvaltiota, jonka alueella sotilas- tai siviilihenkilö, joukot tai esikunta ovat, joko sijoitettuna, tehtävää suorittamassa tai kauttakulkumatalla, joko henkilökohtaisen tai yhteisen tehtävään määräyksen tai Euroopan unionin toimielinten palvelukseen siirtämistä koskevan määräyksen nojalla.

2 ARTIKLA

1. Jäsenvaltioiden on tarvittaessa helpotettava 1 artiklassa tarkoitettujen henkilöiden ja heidän huollettaviensa virallisessa tarkoituksessa tapahtuvaa maahantuloa, maassa oleskelua ja maasta poistumista. Näitä henkilöitä voidaan kuitenkin vaatia todistamaan, että he kuuluvat 1 artiklassa tarkoitettuihin ryhmiin.

2. Todisteeksi tästä riittää henkilökohtainen tai yhteinen matkamääräys tai määräys siirtämisestä Euroopan unionin toimielinten palvelukseen, tämän kuitenkaan rajoittamatta yhteisön lainsäädännön mukaiseen henkilöiden vapaaseen liikkuvuuteen sovellettavien asianmukaisten sääntöjen soveltamista.

3 ARTIKLA

Sotilas- ja siviilihenkilöt sekä heidän huollettavansa ovat velvollisia noudattamaan vas-

taanottajavaltion lakia ja pidättymään kaikesta sellaisesta toiminnasta, joka ei ole tämän sopimuksen hengen mukaista.

4 ARTIKLA

Tätä sopimusta sovellettaessa

1. lähettäjävaltion sotilasviranomaisten myöntämät ajokortit ja luvat tunnustetaan vastaanottajavaltion alueella vastaavien sotilasajoneuvojen osalta;

2. minkä tahansa jäsenvaltion valtuutettu henkilöstö voi antaa sairaan- tai hammashoitoa mistä tahansa toisesta jäsenvaltiosta tulevien joukkojen ja esikuntien henkilöstölle.

5 ARTIKLA

Sotilas- ja siviilihenkilöt käyttävät virkapukua lähettäjävaltion voimassa olevien määräysten mukaisesti.

6 ARTIKLA

Ajoneuvoissa, joissa on lähettäjävaltion asevoimien tai hallinnon erityiset rekisterikilvet, on oltava rekisterinumeron lisäksi erillinen kansalaisuustunnus.

II OSA

VAIN EUROOPAN UNIONIN TOIMIELINTEN PALVELUKSEEN SIIRRETTYIHIN SOTILAS- JA SIVIILIHENKILÖIHIN SOVELLETTAVAT MÄÄRÄYKSET

7 ARTIKLA

Euroopan unionin toimielinten palvelukseen siirretyt sotilas- ja siviilihenkilöt voivat pitää hallussaan ja kantaa aseita 13 artiklan mukaisesti, kun he ovat Euroopan unionin käyttöön mahdollisesti asetettavien esikuntien tai joukkojen palveluksessa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen tehtävien, myös harjoitusten, valmistelemiseksi ja toteuttamiseksi tai kun he osallistuvat tällaisiin tehtäviin liittyviin operaatioihin.

8 ARTIKLA

1. Euroopan unionin toimielinten palvelukseen siirretyillä sotilas- tai siviilihenkilöillä on oikeudellinen koskemattomuus heidän virantoimituksessaan esittämiensä suullisten tai kirjallisten lausumien ja virantoimitukseen liittyvien toimien osalta, myös sen jälkeen, kun he eivät enää ole palvelukseen siirrettyinä.

2. Tässä artiklassa tarkoitettu koskemattomuus myönnetään Euroopan unionin edun vuoksi eikä kyseisten henkilöiden henkilökohtaiseksi hyödyksi.

3. Sekä lähettäjävaltion toimivaltaisen viranomaisen että asianomaisen Euroopan unionin toimielimen on poistettava Euroopan unionin toimielinten palvelukseen siirrettyjen sotilas- tai siviilihenkilöiden koskemattomuus, jos se estäisi oikeuden toteutumisen, ja jos kyseinen toimivaltainen viranomainen ja asianomainen Euroopan unionin toimielin voivat niin tehdä vahingoittamatta Euroopan unionin etua.

4. Euroopan unionin toimielimet toimivat aina yhteistyössä jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa helpottaakseen asianmukaista oikeudenkäyttöä ja toteuttavat toimenpiteitä tämän artiklan nojalla myönnettyjen erioikeuksien ja -vapauksien väärinkäytön estämiseksi.

5. Jos jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen tai oikeudenkäyttöviranomainen katsoo, että tämän artiklan nojalla myönnettyä erioikeutta tai -vapautta on käytetty väärin, on lähettäjävaltion toimivaltaisten viranomaisten ja asianomaisen Euroopan unionin toimielimen pyynnöstä neuvoteltava kyseisen jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten kanssa sen toteuttamiseksi, onko tällaista väärinkäyttöä tapahtunut.

6. Jos näissä neuvotteluissa ei päästä molempia osapuolia tyydyttävään tulokseen, asianomainen Euroopan unionin toimielin tutkii erimielisyyden ratkaisun löytämiseksi.

7. Jos erimielisyyksistä ei päästä sopimukseen, asianomainen Euroopan unionin toimielin päättää menettelyistä, joiden mukaisesti ne ratkaistaan. Jos kyse on neuvostosta, se päättää menettelyistä yksimielisesti.

III OSA

12 ARTIKLA

**VAIN ESIKUNTIA JA JOUKKOJA SEKÄ
NIIDEN PALVELUKSESSA OLEVIA SO-
TILAS- JA SIVIILIHENKILÖITÄ KOS-
KEVAT MÄÄRÄYKSET**

9 ARTIKLA

Valmistellessaan ja toteuttaessaan Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja tehtäviä, myös harjoituksia, esikunnilla ja joukoilla ja niiden 1 artiklassa tarkoitettulla henkilöstöllä materiaaleineen on oikeus kulkea jonkin jäsenvaltion alueen kautta ja oleskella siellä väliaikaisesti kyseisen jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten suostumuksella.

10 ARTIKLA

Sotilas- ja siviilihenkilöt saavat hätätapa- uksissa sairaan- ja hammashoitoa, sairaala- hoito mukaan luettuna, samoin ehdoin kuin vastaanottajavaltion vastaava henkilöstö.

11 ARTIKLA

Jollei vastaanottajavaltion ja lähettäjävalti- on valtuuttamien edustajien välisten olemas- sa olevien tai tämän sopimuksen voimaantu- lon jälkeen niiden välillä mahdollisesti tehtä- vien sopimusten ja järjestelyjen soveltami- sesta muuta johdu, vastaanottajavaltion vi- ranomaiset toteuttavat yksin aiheelliset toi- menpiteet, joilla yksiköille, muodostelmille ja muille elimille annetaan käyttöön niiden tarvitsemat rakennukset ja maa-alueet sekä tähän liittyvät laitteet ja palvelut. Näiden so- pimusten ja järjestelyjen on mahdollisimman pitkälle oltava niiden sääntöjen mukaisia, jotka sääntelevät vastaanottajavaltion vastaa- vien yksikköjen, muodostelmien ja elinten asumista ja majoitusta.

Jollei erityisistä järjestelyistä muuta johdu, rakennusten, maa-alueiden ja niihin liittyvien laitteiden ja palveluiden käytöstä ja hal- tuunotosta johtuvat oikeudet ja velvollisuudet määräytyvät vastaanottajavaltion lainsäädän- nön mukaisesti.

1. Yksiköillä, muodostelmilla ja elimillä, jotka yleensä muodostuvat sotilas- tai siviili- henkilöistä on vastaanottajavaltion kanssa tehdyn sopimuksen nojalla poliisioikeudet leireissä, laitoksissa, esikunnissa ja muissa ti- loissa, jotka ovat yksinomaan heidän hallus- saan. Näissä yksiköissä, muodostelmissa ja elimissä toimiva poliisi voi toteuttaa kaikki tarvittavat toimenpiteet taatakseen järjestyk- sen ja turvallisuuden ylläpitämisen näissä ti- loissa.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettu poliisi toi- mii näiden tilojen ulkopuolella vain vastaan- ottajavaltion viranomaisten kanssa sovituin tavoin ja yhteistoiminnassa näiden viran- omaisten kanssa ja ainoastaan sikäli kuin se on tarpeen kurin ja järjestyksen ylläpitämi- seksi näiden yksiköiden, muodostelmien ja elinten henkilöstön keskuudessa.

13 ARTIKLA

1. Sotilashenkilöt voivat pitää hallussaan ja kantaa virka-aseita sillä ehdolla, että heillä on siihen oikeus heille osoitettujen määräys- ten nojalla, ja vastaanottajavaltion viran- omaisten kanssa sovittujen järjestelyjen mu- kaisesti.

2. Siviilihenkilöt voivat pitää hallussaan ja kantaa virka-aseita sillä ehdolla, että heillä on siihen lähettäjävaltion kansallisten sään- nösten nojalla oikeus, ja vastaanottajavaltion viranomaisten suostumuksella.

14 ARTIKLA

Esikunnat ja joukot saavat samat posti- ja telepalvelumahdollisuudet ja matkustusedut sekä niihin liittyvät hinnanalennukset kuin vastaanottajavaltion joukot tämän jäsenvalti- on sääntöjen ja määräysten mukaisesti.

15 ARTIKLA

1. Esikuntien arkistot ja muut viralliset asiakirjat, joita säilytetään näiden esikuntien käyttöön annetuissa tiloissa tai joita kyseisiin esikuntiin kuuluva asianmukaisesti valtuutet- tu henkilö pitää hallussaan, ovat loukkaamat- tomia, paitsi jos kyseinen esikunta on luopu-

nut loukkaamattomuudesta. Vastaanottajavaltion pyynnöstä ja tämän valtion edustajan läsnäollessa esikunnan edustajien on tarkastettava asiakirjojen luonne selvittääkseen, kuuluvatko asiakirjat tässä artiklassa tarkoitettuna loukkaamattomuuden piiriin.

2. Jos vastaanottajavaltion toimivaltainen viranomaislainen tai oikeudenkäyttöviranomaislainen katsoo, että tämän artiklan mukaista loukkaamattomuutta on käytetty väärin, neuvosto neuvottelee pyynnöstä vastaanottajavaltion toimivaltaisten viranomaisten kanssa selvittääkseen, onko tällaista väärinkäyttöä tapahtunut.

3. Jos näissä neuvotteluissa ei päästä molempia asianomaisia osapuolia tyydyttävään tulokseen, erimielisyyksistä keskustellaan neuvostossa ratkaisun löytämiseksi. Jollei tällaisesta erimielisyydestä päästä sopimukseen, neuvosto päättää yksimielisesti menettelyistä, joiden mukaan se ratkaistaan.

16 ARTIKLA

Kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja jäsenvaltioiden välillä tehtyjen kaksinkertaista verotusta koskevien verosopimusten soveltamiseksi ja rajoittamatta vastaanottajavaltion oikeutta verottaa sotilas- tai siviilihenkilöitä, jotka ovat sen kansalaisia tai joilla on asuinpaikka vastaanottajavaltiossa:

1. Jos vastaanottajavaltiossa jokin vero määräytyy verovelvollisen asuinpaikan tai kotipaikan mukaan, ei aikaa, jonka sotilas- tai siviilihenkilöt ovat tämän valtion alueella ainoastaan sen johdosta, että he ovat sotilas- tai siviilihenkilökuntaan kuuluvia, pidetä mainitun veron määräytymisen kannalta siellä asumisaikana, eikä sen katsota aiheuttavan asuinpaikan tai kotipaikan muutosta;

2. Sotilas- tai siviilihenkilöt vapautetaan verotuksesta vastaanottajavaltiossa lähettäjävaltion heille tässä asemassa olevina maksamien palkkojen ja palkkioiden osalta ja sellaisen aineellisen irtaimen omaisuuden osalta, jonka sijainti vastaanottajavaltiossa johtuu ainoastaan heidän tilapäisestä oleskelustaan siellä.

3. Tämän artiklan määräykset eivät estä verottamista sotilas- tai siviilihenkilöä minkä hyvänsä heidän vastaanottajavaltiossa mahdollisesti harjoittamansa muun ansiotoimin-

nan kuin heidän tästä työstään saamansa ansiotulon johdosta, eivätkä tämän artiklan määräykset 2 kohdassa tarkoitettuja palkkaa ja palkkioita tai aineellista irtainta omaisuutta lukuun ottamatta estä määräämistä veroa, jonka sotilas- tai siviilihenkilöt ovat vastaanottajavaltion lainsäädännön mukaan velvollisia suorittamaan, vaikka heillä katsottaisiinkin olevan asuinpaikka tai kotipaikka tämän valtion ulkopuolella.

4. Tämän artiklan määräykset eivät koske tulleja. 'Tullilla' tarkoitetaan tullimaksuja ja kaikkia muita tuonnin tai viennin yhteydessä kulloinkin perittäviä maksuja ja veroja, lukuun ottamatta sellaisia maksuja ja veroja, jotka ovat pelkästään palveluista perittäviä maksuja.

17 ARTIKLA

1. Lähettäjävaltion viranomaisilla on oikeus käyttää lähettäjävaltion lainsäädännön nojalla rikoslainkäyttö- ja kurinpitovaltaa kyseisen valtion lainsäädännön alaisuuteen kuuluviin sotilashenkilöihin nähden ja siviilihenkilöihin nähden silloin, kun kyseiset siviilihenkilöt kuuluvat tämän valtion koko asevoimia tai niiden osaa koskevan lain alaisuuteen sen vuoksi, että heidät on lähetetty kyseisten joukkojen mukana.

2. Vastaanottajavaltion viranomaisilla on oikeus käyttää tuomiovaltaa sotilas- ja siviilihenkilöihin ja näiden huollettaviin nähden, kun kyseessä ovat vastaanottajavaltion alueella tehdyt rikokset, jotka ovat tämän valtion lainsäädännön nojalla rangaistavia.

3. Lähettäjävaltion viranomaisilla on oikeus käyttää yksinomaista tuomiovaltaa sotilashenkilöihin nähden ja siviilihenkilöihin nähden silloin, kun kyseiset siviilihenkilöt kuuluvat tämän valtion koko asevoimia tai niiden osaa koskevan lain alaisuuteen sen vuoksi, että heidät on lähetetty kyseisten joukkojen mukana, kun kyseessä ovat rikokset, jotka ovat rangaistavia lähettäjävaltion mutta eivät vastaanottajavaltion lainsäädännön nojalla, mukaan luettuina ne, jotka liittyvät kyseisen valtion turvallisuuteen.

4. Vastaanottajavaltion viranomaisilla on oikeus käyttää yksinomaista tuomiovaltaa sotilas- ja siviilihenkilöihin ja näiden huollettaviin nähden, kun kyseessä ovat rikokset, jot-

ka ovat rangaistavia vastaanottajavaltion mutta eivät lähettäjävaltion lainsäädännön nojalla, mukaan luettuina ne, jotka liittyvät kyseisen valtion turvallisuuteen.

5. Tämän artiklan 3, 4 ja 6 kohtaa sovellettaessa valtion turvallisuuden kohdistuvia rikoksia ovat:

- a) maanpetos,
- b) sabotaasi, vakoilu tai valtiosalaisuuksiin tai valtion kansalliseen puolustukseen liittyviin salaisuuksiin liittyvän lainsäädännön rikkominen.

6. Jos valtioilla on rinnakkainen oikeus käyttää tuomiovaltaa, sovelletaan seuraavia sääntöjä:

a) lähettäjävaltion toimivaltaisilla viranomaisilla on ensisijainen oikeus käyttää tuomiovaltaa sotilashenkilöihin nähden ja siviilihenkilöihin nähden silloin, kun kyseiset siviilihenkilöt kuuluvat tämän valtion koko asevoimia tai niiden osaa koskevan lain alaisuuteen sen vuoksi, että heidät on lähetetty kyseisten joukkojen mukana, kun kyseessä ovat

i) rikokset ainoastaan kyseisen valtion omaisuutta tai turvallisuutta vastaan tai rikokset ainoastaan tämän valtion sotilas- tai siviilihenkilön tai huollettavan henkilöä tai omaisuutta vastaan,

ii) rikokset, jotka johtuvat teosta tai laiminlyönnistä virkatehtävissä;

b) kaikkien muiden rikosten osalta vastaanottajavaltion viranomaisilla on ensisijainen oikeus käyttää tuomiovaltaa;

c) jos valtio, jolla on ensisijainen tuomiovalta, päättää olla käyttämättä sitä, sen on ilmoitettava asiasta toisen valtion viranomaisille niin pian kuin mahdollista. Sen valtion viranomaisten, jolla on ensisijainen tuomiovalta, on suhtauduttava myönteisesti toisen valtion viranomaisten pyyntöön luopua tästä oikeudestaan tapauksissa, joissa tämän toisen valtion viranomaiset katsovat siihen olevan erityisen painavia perusteita.

7. Tämän artiklan määräykset eivät anna lähettäjävaltion viranomaisille oikeutta harjoittaa tuomiovaltaa sellaisiin henkilöihin nähden, jotka ovat vastaanottajavaltion kansalaisia tai joilla on siellä kotipaikka, jolleivät nämä kuulu lähettäjävaltion joukkojen henkilöstöön.

18 ARTIKLA

1. Jäsenvaltio luopuu esittämästä muille jäsenvaltioille korvausvaatimuksia sellaisesta omaisuudesta, jonka se omistaa ja jota käytetään Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen tehtävien, myös harjoitusten, valmistelussa ja toteuttamisessa

a) jos vahingon ovat aiheuttaneet toisen jäsenvaltion sotilas- tai siviilihenkilöt suorittaessaan tehtäviään edellä tarkoitettujen tehtävien yhteydessä, tai

b) jos se on aiheutunut toisen jäsenvaltion omistaman ja sen joukkojen käytössä olevan ajoneuvon, aluksen tai ilma-aluksen käytöstä, edellyttäen että vahingon aiheuttanutta ajoneuvoa, alusta tai ilma-alusta on käytetty edellä tarkoitettujen tehtävien yhteydessä tai että vahinko on aiheutunut tällaiseen toimintaan käytetyille omaisuudelle.

Jäsenvaltion toiselle jäsenvaltiolle esittämistä meripelastusvaatimuksista luovutaan edellyttäen, että pelastettu alus tai lasti on ollut jäsenvaltion omistuksessa ja että sen asevoimat ovat käyttäneet sitä edellä tarkoitettujen tehtävien yhteydessä.

2. a) Jos 1 kohdassa tarkoitettua vahinkoa on aiheutunut muulle omaisuudelle, jonka jäsenvaltio omistaa ja joka sijaitsee sen alueella, toisen jäsenvaltion vastuusta päätetään ja vahingon suuruus arvioidaan näiden jäsenvaltioiden välisissä neuvotteluissa, jolleivät asianomaiset jäsenvaltiot muuta sovi.

b) Jäsenvaltiot luopuvat kuitenkin korvausvaatimuksestaan, jos vahinko alittaa määrän, joka vahvistetaan neuvoston yksimielisesti tekemällä päätöksellä.

Muut jäsenvaltiot, joiden omaisuutta on vahingoittunut saman tapauksen yhteydessä, luopuvat myös vaateestaan edellä tarkoitettuun määrään asti.

3. Edellä 1 ja 2 kohtaa sovellettaessa "jäsenvaltion omistamalla aluksella" tarkoitetaan myös alusta, jonka jäsenvaltio on vuokrannut ilman miehistöä tai jonka se on takavarikoinut sotasaaliina, paitsi silloin kun menettämiskaavan tai korvausvastuun kantaa joku muu taho kuin tällainen jäsenvaltio.

4. Jäsenvaltiot luopuvat esittämästä toisille jäsenvaltioille korvausvaatimuksia, jotka

koskevat niiden joukkojen sotilas- tai siviilihenkilölle virkatehtävässä aiheutunutta vammaa tai kuolemaa.

5. Vastaanottajavaltio käsittelee korvausvaatimukset (muut kuin sopimuksesta aiheutuvat vaatimukset sekä ne vaatimukset, joihin sovelletaan 6 ja 7 kohtaa), jotka johtuvat sotilas- tai siviilihenkilöiden toimista tai laiminlyönneistä virkatehtävissä, tai muista toimista, laiminlyönneistä tai tapahtumista, joista joukot ovat oikeudellisesti vastuussa ja jotka vastaanottajavaltion alueella aiheuttavat vahinkoa kolmansille osapuolille, jotka eivät ole jäsenvaltioita, seuraavien määräysten mukaisesti:

a) korvausvaatimukset tehdään, käsitellään ja niistä sovitaan tai niiden johdosta annetaan tuomio niiden vastaanottajavaltion lakien ja asetusten mukaisesti, jotka koskevat sen omien asevoimien toiminnoista johtuvia vaatimuksia;

b) vastaanottajavaltio voi sopia tällaiset korvausvaatimukset, ja se suorittaa sovitut tai tuomitut korvaukset omassa valuutassaan;

c) tällainen maksu, joka on suoritettu joko sovinnon tai vastaanottajavaltion toimivaltaisen tuomioistuimen asiassa antaman tuomion nojalla, tai tällaisen tuomioistuimen antama korvausvaatimuksen hylkäävä tuomio, on kyseisiä jäsenvaltioita sitova ja lopullinen;

d) vastaanottajavaltion maksamista korvausvaatimuksista niihin liittyvine yksityiskohdaisine tietoineen sekä ehdotetusta korvauksen jaosta e alakohdan i, ii ja iii alakohdan mukaisesti on ilmoitettava asianomaisille lähettäjävaltioille. Jollei vastausta anneta kahden kuukauden kuluessa, ehdotettu korvausten jako katsotaan hyväksytyksi;

e) korvausvaatimusten suorittamisesta a, d, c ja d alakohdan ja 2 kohdan mukaisesti aiheutuneet kustannukset jaetaan jäsenvaltioiden kesken seuraavasti:

i) jos yksi lähettäjävaltio on yksin vastuussa, sovittu tai tuomittu korvauksen määrä jaetaan siten, että vastaanottajavaltio maksaa 25 prosenttia ja lähettäjävaltio 75 prosenttia,

ii) jos useampi kuin yksi valtio on vastuussa vahingosta, sovittu tai tuomittu korvauksen määrä jaetaan tasan niiden kesken; jos vastaanottajavaltio ei kuitenkaan ole yksi vastuussa olevista valtioista, sen osuus on puolet kunkin lähettäjävaltion osuudesta,

iii) jos jäsenvaltioiden joukot ovat aiheuttaneet vahingon ja jos vahinkoa ei ole mahdollista lukea erityisesti yhden tai useamman joukon syyksi, sovittu tai tuomittu korvauksen määrä jaetaan tasan kyseisten jäsenvaltioiden kesken; jos vastaanottajavaltio ei ole yksi niistä valtioista, jonka joukot ovat aiheuttaneet vahingon, sen osuus on puolet kunkin lähettäjävaltion osuudesta,

iv) asianomaisille lähettäjävaltioille lähetetään puolivuositain ilmoitus määrästä, jotka vastaanottajavaltio on maksanut puolen vuoden aikana sellaisten tapausten osalta, joissa ehdotettu prosenttiosuuteen perustuva jako on hyväksytty, sekä pyyntö kulujen korvaamisesta. Nämä kulut on korvattava mahdollisimman pikaisesti vastaanottajavaltion valuutassa;

f) jos b ja e alakohdan soveltaminen aiheuttaisi jäsenvaltioille merkittäviä vaikeuksia, jäsenvaltio voi pyytää muita kyseisiä jäsenvaltioita ratkaisemaan asian eri pohjalta keskenään neuvottelemalla;

g) sotilas- tai siviilihenkilöihin ei saa kohdistaa mitään menettelyjä vastaanottajavaltiossa heitä vastaan annettujen tuomioiden täytäntöönpanemiseksi asiassa, joka johtuu heidän virkatehtävistään;

h) lukuun ottamatta niitä tapauksia, joissa e alakohdasta sovelletaan 2 kohdassa tarkoitettuihin korvausvaatimuksiin, tämän kohdan määräykset eivät koske korvausvaatimuksia, jotka johtuvat laivan ohjaamisesta tai toiminnasta taikka rahdin lastauksesta, kuljetuksesta tai purkamisesta. Sanottu ei kuitenkaan koske kuolemantapauksesta tai henkilövahingosta johtuvia korvausvaatimuksia, joihin 4 kohtaa ei sovelleta.

6. Sotilas- tai siviilihenkilöille esitetyt korvausvaatimukset, jotka aiheutuvat vastaanottajavaltiossa tapahtuneista vahinkoa aiheuttavista toimista tai laiminlyönneistä, jotka eivät ole tapahtuneet virkatehtäviä suorittaessa, käsitellään seuraavalla tavalla:

a) vastaanottajavaltion viranomaiset käsittelevät korvausvaatimuksen ja arvioivat sen esittäjälle maksettavan korvauksen kohtuullisella ja oikeudenmukaisella tavalla ottaen huomioon kaikki tapauksen olosuhteet, mukaan lukien vahingon kärsineen henkilön menettelyn, ja laativat asiasta raportin;

b) raportti toimitetaan lähettäjävaltion vi-

ranomaisille, jotka päättävät viipymättä, haluavatko ne tarjota ex gratia maksun, ja mikäli ne niin päättävät, ilmoittavat tämän korvauksen määrän;

c) jos tarjous ex gratia maksusta tehdään ja vaatimuksen esittäjä hyväksyy sen kokonaiskorvaukseksi, lähettäjävaltion viranomaiset suorittavat maksun ja ilmoittavat vastaanottajavaltiolle päätöksestään ja maksetusta määrästä;

d) tämän kohdan määräykset eivät vaikuta vastaanottajavaltion tuomioistuimen toimivaltaan käsitellä kannetta sotilas- tai siviilihenkilöä vastaan siinä tapauksessa, ettei maksua korvausvaatimuksen täydeksi täyttämiseksi ole suoritettu ja siihen saakka, kun tämä maksu on suoritettu.

7. Korvausvaatimukset, jotka johtuvat lähettäjävaltion joukkojen ajoneuvon luvattomasta käytöstä, käsitellään 6 kohdan mukaisesti, paitsi jos kyseinen yksikkö, muodostelma tai elin on oikeudellisesti vastuussa.

8. Jos syntyy erimielisyyttä siitä, onko sotilas- tai siviilihenkilön vahinkoa aiheuttanut toimi tai laiminlyönti tapahtunut virkatehtäviä suoritettaessa tai onko lähettäjävaltion joukkojen ajoneuvon käyttö ollut luvattonta, asia ratkaistaan asianomaisten jäsenvaltioiden välisillä neuvotteluilla.

9. Lähettäjävaltio ei saa vaatia sotilas- eikä siviilihenkilöille vapautusta vastaanottajavaltion tuomioistuinten tuomiovallasta riitaasioissa, paitsi siltä osin kuin 5 kohdan g alakohdassa on määrätty.

10. Lähettäjävaltion ja vastaanottajavaltion viranomaiset avustavat jäsenvaltioita koskevissa korvausvaatimuksissa todistusaineiston hankkimisessa puolueetonta oikeudenkäyntiä ja korvausvaatimusten käsittelyä varten.

11. Mahdolliset korvausvaatimusten selvittämistä koskevat riidat, joita ei voida sopia asianomaisten jäsenvaltioiden välisillä neuvotteluilla, annetaan käsiteltäväksi välimiehelle, joka valitaan kyseisten jäsenvaltioiden yhteisellä sopimuksella vastaanottajavaltion kansalaisista, joilla on tai on ollut korkea oikeuslaitoksen virka. Jos asianomaiset jäsenvaltiot eivät pysty sopimaan välimiehestä kahdessa kuukaudessa, kukin niistä voi pyytää Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen presidenttiä valitsemaan henkilön, joka täyttää edellä mainitut edellytykset.

IV OSA

LOPPUMÄÄRÄYKSET

19 ARTIKLA

1. Jäsenvaltiot hyväksyvät tämän sopimuksen valtiosääntöjensä asettamien vaatimusten mukaisesti.

2. Jäsenvaltiot ilmoittavat Euroopan unionin neuvoston pääsihteerille tämän sopimuksen hyväksymisen edellyttämien valtiosääntöoikeudellisten menettelyjen päätökseen saattamisesta.

3. Tämä sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jolloin viimeinen jäsenvaltio ilmoittaa 2 kohdassa tarkoitettujen valtiosääntöoikeudellisten menettelyjensä päätökseen saattamisesta.

4. Euroopan unionin neuvoston pääsihteerin on tämän sopimuksen tallettaja. Tallettaja julkaisee Euroopan unionin virallisessa lehdessä tämän sopimuksen samoin kuin tiedon sen voimaantulosta sen jälkeen kun 2 kohdassa tarkoitettujen valtiosääntöoikeudellisten menettelyt on saatettu päätökseen.

5. a) Tätä sopimusta sovelletaan vain jäsenvaltioiden emämaan alueella.

b) Jäsenvaltio voi ilmoittaa Euroopan unionin neuvoston pääsihteerille, että tätä sopimusta sovelletaan myös muilla alueilla, joiden kansainvälisistä suhteista kyseinen jäsenvaltio vastaa.

6. a) Tämän sopimuksen I ja III osan määräyksiä sovelletaan vain niihin esikuntiin ja joukkoihin ja niiden henkilöstöihin, jotka voidaan antaa Euroopan unionin käyttöön Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 2 kohdassa mainittujen tehtävien, myös harjoitusten, valmistelun ja toteuttamisen yhteydessä, ja sikäli kuin esikuntien tai joukkojen ja niiden henkilöstön asemasta ei määrätä toisessa sopimuksessa.

b) Jos tällaisten esikuntien ja joukkojen ja niiden henkilöstön asemasta määrätään toisessa sopimuksessa, ja nämä esikunnat ja joukot henkilöstöineen toimivat edellä mainitussa yhteydessä, Euroopan unioni ja asianomaiset valtiot tai järjestöt voivat toteuttaa erityisjärjestelyjä sopiakseen siitä, kumpaa sopimusta kyseiseen operaation tai harjoituk-

seen sovelletaan.

c) Jos tällaisten erityisjärjestelyjen toteuttaminen ei ole mahdollista, kyseiseen operaatioon ja harjoitukseen sovelletaan edellä tarkoitettua toista sopimusta.

7. Jos kolmannet maat osallistuvat toimiin, joihin sovelletaan tätä sopimusta, osallistumista koskeviin sopimuksiin tai järjestelyihin voi sisältyä määräys, jonka mukaan tätä so-

pimusta sovelletaan näiden toimien yhteydessä myös kyseisiin kolmansiin maihin.

8. Tämän sopimuksen määräyksiä voidaan muuttaa neuvostossa kokoontuvien Euroopan unionin jäsenvaltioiden hallitusten edustajien yksimielisellä kirjallisella sopimuksella.

Tehty Brysselissä seitsemäntenätoista päivänä marraskuuta vuonna kaksituhattakolme.

LAUSUMAT**EUROOPAN UNIONIN JÄSENVALTIOIDEN LAUSUMA**

Tämän sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen jäsenvaltiot tekevät parhaansa pannakseen mahdollisimman pian täytäntöön valtio-

sääntöjensä edellyttämät menettelyt, jotta sopimus voi tulla voimaan pikaisesti.

TANSKAN LAUSUMA

Tätä sopimusta allekirjoittaessaan Tanska palautti mieleen Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan yhteisön perustamissopimukseen liitetyn Tanskan asemaa koskevan pöytäkirjan. Tanska hyväksyy sopimuksen mainitun pöytäkirjan mukaisesti, ja mahdolliset varaukset tai lausumat, jotka

Tanskan on tehtävä tai annettava tässä yhteydessä, rajoittuvat edellä mainitun pöytäkirjan II osan soveltamisalaan eivätkä millään tavalla estä sopimuksen voimaantuloa tai sen täysimääräistä soveltamista muissa jäsenvaltioissa.

RUOTSIN LAUSUMA

Ruotsin hallitus toteaa, että tämän sopimuksen 17 artikla ei anna lähettäjävaltiolle oikeutta harjoittaa tuomiovaltaa Ruotsin alueella. Kyseinen määräys ei varsinkaan anna lähettäjävaltiolle oikeutta perustaa tuomioistuimia tai panna täytäntöön tuomioita Ruotsin alueella.

Tämä ei millään tavoin vaikuta 17 artiklan mukaiseen lähettäjävaltion ja vastaanottajavaltion väliseen tuomiovallan jakoon. Se ei

myöskään vaikuta lähettäjävaltion oikeuteen käyttää tällaista tuomiovaltaa omalla alueellaan sen jälkeen, kun 17 artiklassa tarkoitetut henkilöt ovat palanneet lähettäjävaltioon.

Tämä ei myöskään estä lähettäjävaltion sotilasviranomaisia toteuttamasta Ruotsin alueella asianmukaisia, välittömästi tarvittavia toimia joukkojen sisäisen järjestyksen ja turvallisuuden varmistamiseksi.

IRLANNIN LAUSUMA

Mikään tässä sopimuksessa ja erityisesti sen 2, 9, 11, 12, 13 ja 17 artiklassa ei saa valtuuttaa Irlantia antamaan lainsäädäntöä tai toteuttamaan toimia taikka vaatia Irlantia an-

tamaan lainsäädäntöä tai toteuttamaan toimia, jotka on kielletty Irlannin perustuslaissa ja erityisesti sen 15.6.2 artiklassa.

ITÄVALLAN TASAVALLAN LAUSUMA SOPIMUKSEN 17 ARTIKLASTA

Itävalta hyväksyy lähettjävaltion sotilasviranomaisten tuomiovallan "Euroopan unionin jäsenvaltioiden välisen sopimuksen Euroopan unionin sotilasesikunnan ja Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen tehtävien, myös harjoitusten, valmistelemiseksi ja toteuttamiseksi Euroopan unionin käyttöön mahdollisesti

asetettujen esikuntien ja joukkojen palvelukseen siirrettyjen sotilas- ja siviilihenkilöiden sekä jäsenvaltioiden tätä varten Euroopan unionin käyttöön asettamien sotilas- ja siviilihenkilöiden asemasta (EU SOFA)" 17 artiklan mukaisesti, mutta ei lähettjävaltion tuomioistuinten tuomiovallan käyttämistä Itävallan alueella.

EUROOPAN UNIONIN JÄSENVALTIOIDEN VÄLINEN

SOPIMUS

JÄSENVALTION TOISELLE JÄSENVALTIOLLE ESITTÄMISTÄ KORVAUSVAATIMUKSISTA, JOTKA KOSKEVAT SELLAISELLE OMAISUUDELLE, JONKA JÄSENVALTIO OMISTAA, JOTA SE KÄYTTÄÄ TAI JOLLA SE TOIMII, EUROOPAN UNIONIN KRIISINHALLINTAOPERAATION YHTEYDESSÄ AIHEUTUNUTTA VAHINKOAA TAI TÄLLÄISEN OPERAATION YHTEYDESSÄ SATTUNUTTA JÄSENVALTION SOTILAS- JA SIVIILIHENKILÖIDEN LOUKKAANTUMISTA TAI KUOLEMAA

NEUVOSTOSSA KOKOONTUNEET EUROOPAN UNIONIN JÄSENVALTIOIDEN HALLITUSTEN EDUSTAJAT, jotka

ottavat huomioon Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) ja erityisesti sen V osaston,

sekä katsovat seuraavaa:

(1) Eurooppa-neuvosto on yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan (YUTP) osana päättänyt antaa Euroopan unionille voimavarat, joiden avulla tämä voi tehdä kaikkiin Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuihin konfliktinesto- ja kriisinhallintatehtäviin liittyviä päätöksiä ja panna ne täytäntöön.

(2) Euroopan unionin jäsenvaltioiden välistä sopimusta

– Euroopan unionin toimielinten käyttöön asetettujen sotilas- ja siviilihenkilöiden,

– Euroopan unionin käyttöön Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen tehtävien, myös harjoitusten, valmistelemiseksi ja toteuttamiseksi mahdollisesti asetettujen esikuntien ja joukkojen,

– jäsenvaltioiden tätä varten Euroopan

unionin käyttöön asettamien sotilas- ja siviilihenkilöiden asemasta,

joka tunnetaan EU SOFA -sopimuksena, sovelletaan pääsääntöisesti vain jäsenvaltioiden emämaan alueella.

(3) EU SOFA -sopimuksen 18 artiklan määräyksiä ei sovelleta korvausvaatimuksiin, joita jäsenvaltio esittää toiselle jäsenvaltiolle sen omistamalle omaisuudelle aiheutuneen vahingon tai sen asevoimiin kuuluvien sotilas- tai siviilihenkilöiden loukkaantumisen tai kuoleman johdosta, jos edellä mainitun vahingon, loukkaantumisen tai kuoleman aiheuttanut teko tapahtuu joko jonkin sellaisen kolmannen maan alueella, jossa Euroopan unionin kriisinhallintaoperaatio toteutetaan tai on meneillään, tai aavalla merellä.

(4) Jos harjoituksia tai operaatioita toteutetaan jäsenvaltioiden alueen ulkopuolella, on kyseisten vastaanottavien kolmansien maiden kanssa tehtävä erityissopimuksia (SOFA). Tällaisissa sopimuksissa on yleensä asianomaisten kolmansien maiden tai niiden kansalaisten esittämiin korvausvaatimuksiin liittyviä määräyksiä.

OVAT SOPINEET SEURAAVAA:

1 artikla

Tässä sopimuksessa tarkoitetaan:

1. 'sotilashenkilöillä'

a) jäsenvaltioista Euroopan unionin sotilasesikunnan (EUSE) perustamista varten neuvoston pääsihteeristön palvelukseen siirrettyjä sotilashenkilöitä;

b) muita kuin Euroopan unionin toimieli- mistä tulevia sotilashenkilöitä, joita Euroopan unionin sotilasesikunta voi saada jäsen- valtioista tilapäiseksi vahvistukseksi, jos Euroopan unionin sotilaskomitea (EUSK) sitä pyytää Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen tehtävien, myös harjoitusten, valmistelemiseksi ja toteuttamiseksi;

c) Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen tehtävien, myös harjoitusten, valmistelemiseksi ja toteuttamiseksi Euroopan unionin käyttöön mahdollisesti asetettävien esikuntien ja joukkojen palvelukseen siirrettyjä jäsenvaltioiden sotilashenkilöitä tai näiden esikuntien ja joukkojen henkilöstöä;

2. 'siviilihenkilöillä' jäsenvaltioiden Euroopan unionin toimielinten palvelukseen siirtämiä siviilihenkilöitä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen tehtävien, myös harjoitusten, valmistelemiseksi tai toteuttamiseksi, tai siviilihenkilöitä, paikallista henkilöstöä lukuun ottamatta, jotka työskentelevät esikunnissa tai joukoissa tai jotka jäsenvaltiot ovat muutoin varanneet Euroopan unionin käyttöön tällaista toimintaa varten.

2 artikla

Tämän sopimuksen määräyksiä sovelletaan ainoastaan, jos jäljempänä mainitun vahingon, loukkaantumisen tai kuoleman aiheuttanut teko tapahtuu:

– Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen tehtävien, myös harjoitusten, valmistelemisen tai toteuttamisen yhteydessä, ja

– EU SOFA -sopimuksen soveltamisalueen ulkopuolella.

3 artikla

Jäsenvaltio luopuu esittämästä muille jäsenvaltioille korvausvaatimuksia sen sotilas- tai siviilihenkilöiden heidän virallisten tehtäviensä suorittamisen yhteydessä sattuneen loukkaantumisen tai kuoleman johdosta, lukuun ottamatta tapauksia, joissa on kyse törkeästä huolimattomuudesta tai tahallisesta laiminlyönnistä.

4 artikla

1. Jäsenvaltio luopuu esittämästä muille jäsenvaltioille korvausvaatimuksia sellaiselle omaisuudelle, jonka se omistaa, jota se käyttää tai jolla se toimii Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen tehtävien, myös harjoitusten, valmistelun ja toteuttamisen yhteydessä, aiheutuneen vahingon johdosta, lukuun ottamatta tapauksia, joissa on kyse törkeästä huolimattomuudesta tai tahallisesta laiminlyönnistä,

– jos vahingon ovat aiheuttaneet toisen jäsenvaltion sotilas- tai siviilihenkilöt suorittaessaan tehtäviään edellä tarkoitettujen tehtävien yhteydessä, tai

– jos se on aiheutunut toisen jäsenvaltion omistaman tai sen henkilöstön käyttämän tai sillä toimivan ajoneuvon, aluksen tai ilma-aluksen käytöstä, edellyttäen, että vahingon aiheuttanut ajoneuvo, alusta tai ilma-alusta on käytetty edellä mainittujen tehtävien yhteydessä tai että vahinko on aiheutunut tällaiseen toimintaan käytetylle omaisuudelle.

2. Jäsenvaltion toiselle jäsenvaltiolle esittämistä korvausvaatimuksista, jotka koskevat meripelastusta, luovutaan edellyttäen, että pelastettu alus tai lasti on ollut jäsenvaltion omistuksessa tai että sen henkilöstö on käyttänyt sitä tai toiminut sillä edellä mainittujen tehtävien yhteydessä.

5 artikla

Muiden korvausvaatimusten kuin niiden, joiden esittämisestä on luovuttu 3 ja 4 artiklan nojalla, ja jotka koskevat

– Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen tehtävi-

en, myös harjoitusten, valmistelun tai toteuttamisen yhteydessä omaisuudelle, jonka toinen jäsenvaltio omistaa, jota se käyttää tai jolla se toimii, aiheutunutta vahinkoa, tai

– jäsenvaltion sotilas- tai siviilihenkilöiden loukkaantumista tai kuolemaa heidän virallisten tehtäviensä suorittamisen yhteydessä,

osalta jäsenvaltion vastuusta päätetään ja vahinkojen suuruus arvioidaan asianomaisten jäsenvaltioiden välisillä neuvotteluilla, jolleivät nämä jäsenvaltiot toisin sovi.

Jäsenvaltio luopuu kuitenkin korvausvaatimuksestaan, jos vahinkojen määrä on alle 10 000 euroa. Tätä määrää voidaan muuttaa neuvostossa kokoontuvien jäsenvaltioiden yksimielisesti tekemällä päätöksellä.

6 artikla

Mitä edellä 4 ja 5 artiklassa on määrätty, ei anna jäsenvaltioille oikeutta kieltäytyä maksamasta jollekin muulle kuin tämän sopimuksen osapuolelle täyttä tai osittaista korvausta vahingosta, joka on aiheutunut omaisuudelle, jonka tämä osapuoli on vuokra-, leasing-, tilaus- tai muunlaisin järjestelyin antanut yhden tai useamman jäsenvaltion käyttöön.

7 artikla

Mahdolliset jäsenvaltioiden väliset korvausvaatimuksia koskevat riidat, joita ei voida sopia asianomaisten jäsenvaltioiden välisillä neuvotteluilla, annetaan ratkaistavaksi välimiehelle, joka valitaan kyseisten jäsenvaltioiden yhteisellä sopimuksella asianomaisten valtioiden kansalaisista, joilla on tai on ollut

korkea oikeuslaitoksen virka. Jos asianomaiset jäsenvaltiot eivät pysty sopimaan välimiehestä kahdessa kuukaudessa, kukin niistä voi pyytää Euroopan yhteisöjen tuomioistuinten presidenttiä valitsemaan henkilön, joka täyttää edellä mainitut edellytykset.

8 artikla

1. Jäsenvaltiot ilmoittavat Euroopan unionin neuvoston pääsihteerille tämän sopimuksen hyväksymisen edellyttämien valtiosääntöoikeudellisten menettelyjen päätökseen saattamisesta. Tämä sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona viimeinen jäsenvaltio ilmoittaa näiden valtiosääntöoikeudellisten menettelyjensä päätökseen saattamisesta.

2. Euroopan unionin neuvoston pääsihteerin on tämän sopimuksen tallettaja. Tallettaja julkaisee tämän sopimuksen samoin kuin tiedon sen voimaantulosta Euroopan unionin virallisessa lehdessä sen jälkeen kun 1 kohdassa tarkoitettujen valtiosääntöoikeudellisten menettelyt on saatettu päätökseen.

9 artikla

Tämä sopimus on laadittu englannin, espanjan, hollannin, italian, kreikan, portugalilain, ranskan, ruotsin, saksan, suomen ja tanskan kielellä, joista kukin on yhtä todistusvoimainen.

Tehty Brysselissä kahdentenkymmenentenäkahdeksantena päivänä huhtikuuta vuonna kaksituhattaneljä.

JÄSENVALTIOIDEN JULISTUS

Allekirjoittaessaan tämän sopimuksen kaikki jäsenvaltiot pyrkivät, sikäli kuin niiden sisäinen oikeusjärjestelmä sen sallii, rajoittamaan mahdollisuuksien mukaan sotilas- tai siviilihenkilöiden loukkaantumisen tai kuoleman taikka niiden itsensä omistaman, käyttämän omaisuuden tai omaisuuden, jolla ne toimivat, vahingoittumisen johdosta muille jäsenvaltioille esitettäviä korvausvaati-

muksia, paitsi jos loukkaantuminen, kuolema tai vahingoittuminen on aiheutunut törkeästä huolimattomuudesta tai tahallisesta laiminlyönnistä.

Jäsenvaltiot pyrkivät myös mahdollisimman pian panemaan täytäntöön valtiosääntöjensä edellyttämät menettelyt, jotta tämä sopimus voi tulla voimaan pikaisesti.

(Suomennos)

**POHJOIS-ATLANTIN SOPIMUKSEN
SOPIMUSVALTIOIDEN JA MUIDEN
RAUHANKUMPPANUUTEEN
OSALLISTUVIEN VALTIOIDEN
VÄLILLÄ NIIDEN JOUKKOJEN
ASEMASTA TEHDYN SOPIMUKSEN
TOINEN LISÄPÖYTÄKIRJA**

**FURTHER ADDITIONAL PROTOCOL
TO THE AGREEMENT AMONG THE
STATES PARTIES TO THE NORTH
ATLANTIC TREATY AND THE
OTHER STATES PARTICIPATING IN
THE PARTNERSHIP FOR PEACE
REGARDING THE STATUS OF
THEIR FORCES**

Tämän pöytäkirjan sopimuspuolet, jotka

ottavat huomioon ”Sopimuksen Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta” ja sen lisäpöytäkirjan, jotka molemmat on tehty Brysselissä 19 päivänä kesäkuuta 1995;

ottavat huomioon tarpeen vakiinnuttaa ja määrittellä Naton sotilasesikuntien ja esikuntien henkilöstön asema rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden alueella helpottaakseen suhteita yksittäisten rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden puolustusvoimien kanssa;

ottavat huomioon tarpeen antaa Naton sotilasesikuntien palveluksessa olevalle tai niihin kuuluvalla kumppanuusvaltioiden puolustusvoimien henkilöstölle asianmukainen asema; ja

katsovat, että tietyissä Naton jäsenvaltioissa tai kumppanuusvaltioissa vallitsevien olosuhteiden takia saattaa olla toivottavaa, että edellä kuvatut tarpeet täytetään tämän pöytäkirjan avulla;

ovat sopineet seuraavasta:

I artikla

Tässä pöytäkirjassa ilmaisu

1. ”Pariisin pöytäkirja” tarkoittaa Pariisissa 28 päivänä elokuuta 1952 tehtyä ”Pöytäkirjaa Pohjois-Atlantin sopimuksen mukaisesti perustettujen kansainvälisten sotilasesikuntien asemasta”.

Considering the ”Agreement among the States Parties to the North Atlantic Treaty and the other States Participating in the Partnership for Peace regarding the Status of their Forces” and the Additional Protocol thereto, both done at Brussels, June 19, 1995;

Considering the need to establish and regulate the status of NATO military headquarters and headquarters personnel in the territory of States participating in the Partnership for Peace in order to facilitate the relationship with the Armed Forces of individual Partnership for Peace nations;

Considering the need to provide appropriate status for personnel of the Armed Forces of Partner States attached to or associated with NATO military headquarters; and

Considering that the circumstances in particular NATO Member States or Partner States may make it desirable to meet the needs described above through the means of the present Protocol;

The Parties to the present Protocol have agreed as follows:

Article I

For purposes of the present Protocol, the expression

1) ”Paris Protocol” means the ”Protocol on the Status of International Military Headquarters set up pursuant to the North Atlantic Treaty,” done at Paris, August 28, 1952.

a. Kun ilmaisu ”sopimus” esiintyy Pariisin pöytäkirjassa, sen katsotaan tarkoittavan Naton joukkojen asemasta tehtyä sopimusta, jota sovelletaan Brysselissä 19 päivänä kesäkuuta 1995 tehdyn ”Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen” nojalla.

b. Kun ilmaiset ”joukot” ja ”siviilihenkilöstö” esiintyvät Pariisin pöytäkirjassa, niillä on Pariisin pöytäkirjan 3 artiklassa määritelty merkitys ja niihin kuuluvat myös Naton sotilasesikunnan palveluksessa tai esikunnan kanssa tekemisissä olevat tällaiset henkilöt, jotka tulevat muista rauhankumppanuuteen osallistuvista sopimusvaltioista.

c. Kun ilmaisu ”huollettava” esiintyy Pariisin pöytäkirjassa, se tarkoittaa tämän artiklan b kohdassa määriteltyjen joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsenen puolisoa tai tällaisen jäsenen lasta, joka saa jäseneltä elatuksensa.

2. Kun ilmaisu ”PFP SOFA” esiintyy tässä pöytäkirjassa, se tarkoittaa Brysselissä 19 päivänä kesäkuuta 1995 tehtyä ”sopimusta Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta”.

3. ”Nato” tarkoittaa Pohjois-Atlantin sopimusjärjestöä.

4. ”Naton sotilasesikunta” tarkoittaa liittouman esikuntaa ja muita kansainvälisiä sotilasesikuntia tai järjestöjä, jotka kuuluvat Pariisin pöytäkirjan 1 ja 14 artiklan piiriin.

II artikla

Vaikuttamatta niiden valtioiden oikeuksiin, jotka ovat Naton jäseniä tai osallistuvat rauhankumppanuuteen, mutta eivät ole tämän pöytäkirjan sopimuspuolia, tämän pöytäkirjan sopimuspuolet soveltavat samanlaisia määräyksiä kuin Pariisin pöytäkirjassa esitetään, paitsi milloin niitä muutetaan tässä pöytäkirjassa, koskien Naton sotilasesikuntien ja niiden sotilas- ja siviilihenkilöstön tämän pöytäkirjan sopimuspuolen alueella suorittamia toimia.

a. The ”Agreement,” wherever the expression appears in the Paris Protocol, shall be construed to mean the NATO Status of Forces Agreement as made applicable through the ”Agreement among the States Parties to the North Atlantic Treaty and the other States Participating in the Partnership for Peace regarding the Status of their Forces,” done at Brussels, June 19, 1995.

b. The ”force” and ”civilian component,” wherever those expressions appear in the Paris Protocol, have the meanings defined in Article 3 of the Paris Protocol and shall also include such persons attached to or associated with NATO military headquarters from other States Parties participating in the Partnership for Peace.

c. ”Dependent”, wherever the expression appears in the Paris Protocol, means the spouse of a member of a force or civilian component as defined in paragraph b. of the present Article, or a child of such member depending on him or her for support.

2) ”PFP SOFA,” wherever the expression appears in the present Protocol, means the ”Agreement among the States Parties to the North Atlantic Treaty and the other States Participating in the Partnership for Peace regarding the Status of their Forces,” done at Brussels, June 19, 1995.

3) ”NATO” means the North Atlantic Treaty Organisation.

4) ”NATO military headquarters” means Allied Headquarters and other international military headquarters or organizations falling within Article 1 and Article 14 of the Paris Protocol.

Article II

Without prejudice to the rights of States which are Members of NATO or participants in the Partnership for Peace but which are not Parties to the present Protocol, the Parties hereto shall apply provisions identical to those set forth in the Paris Protocol, except as modified in the present Protocol, with respect to the activities of NATO military headquarters and their military and civilian personnel carried out in the territory of a Party hereto.

III artikla

1. Pariisin pöytäkirjan soveltamisalan lisäksi tätä pöytäkirjaa sovelletaan kaikkien tämän pöytäkirjan sopimusvaltioiden alueella kuten Pfp SOFAn II artiklan 1 kappaleessa esitetään.

2. Tässä pöytäkirjassa Pariisin pöytäkirjan viittausten Pohjois-Atlantin sopimuksen alaan katsotaan sisältävän alueet, joita tarkoitetaan tämän artiklan 1 kappaleessa.

IV artikla

Tämän pöytäkirjan täytäntöön panemiseksi kumppanuusvaltioita koskevien asioiden osalta Pariisin pöytäkirjan määräykset, joissa määrätään erimielisyyksistä, jotka tulee alistaa Pohjois-Atlantin neuvoston käsittelyyn, katsotaan edellyttävän, että asianomaiset sopimuspuolet neuvottelevat keskenään turvautumatta mihinkään ulkopuoliseen toimivaltaan.

V artikla

1. Tämä pöytäkirja on avoinna allekirjoittamista varten kaikille valtioille, jotka ovat allekirjoittaneet Pfp SOFAn.

2. Tämä pöytäkirja on ratifioitava tai hyväksyttävä. Ratifioimis- ja hyväksymiskirjat talletetaan Amerikan Yhdysvaltojen hallituksen huostaan, joka ilmoittaa kaikille allekirjoittajavaltioille jokaisesta talletuksesta.

3. Heti kun kaksi tai useampi allekirjoittajavaltio on tallettanut ratifioimis- tai hyväksymiskirjansa, tämä pöytäkirja tulee voimaan kyseisten valtioiden osalta. Se tulee voimaan kunkin muun allekirjoittajavaltion osalta sen asiakirjan tallettamispäivänä.

VI artikla

Tämän pöytäkirjan sopimuspuoli voi irtisanoa tämän pöytäkirjan antamalla kirjallisen irtisanomisilmoituksen Amerikan Yhdysvaltojen hallitukselle, joka ilmoittaa kaikille allekirjoittajavaltioille jokaisesta tällaisesta ilmoituksesta. Irtisanomien tulee voimaan yhden vuoden kuluttua siitä, kun Amerikan Yhdysvaltojen hallitus on vas-

Article III

1) In addition to the area to which the Paris Protocol applies, the present Protocol shall apply to the territory of all States Parties to the present Protocol, as described in Article II paragraph 1 of the Pfp SOFA.

2) For purposes of the present Protocol, references in the Paris Protocol to the North Atlantic Treaty area shall be deemed to include the territories referred to in paragraph 1 of the present Article.

Article IV

For purposes of implementing the present Protocol with respect to matters involving Partner States, provisions of the Paris Protocol that provide for differences to be referred to the North Atlantic Council shall be construed to require the Parties concerned to negotiate between or among themselves without recourse to any outside jurisdiction.

Article V

1) The present Protocol shall be open for signature by any State that is a signatory of the Pfp SOFA.

2) The present Protocol shall be subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Government of the United States of America, which shall notify all signatory States of each such deposit.

3) As soon as two or more signatory States have deposited their instruments of ratification, acceptance or approval, the present Protocol shall come into force in respect of those States. It shall come into force in respect of each other signatory State on the date of the deposit of its instrument.

Article VI

The present Protocol may be denounced by any Party to this Protocol by giving written notification of denunciation to the Government of the United States of America, which will notify all signatory States of each such notification. The denunciation shall take effect one year after receipt of the notification by the Government of the

taanottanut ilmoituksen. Tämä pöytäkirja lakkaa olemasta voimassa irtisanoneen sopimuspuolen osalta mainitun yhden vuoden ajanjakson päättymisen jälkeen lukuun ottamatta sellaisia ratkaisemattomia korvausvaatimuksia, jotka ovat syntyneet ennen irtisanomisen voimaantuloa, mutta on edelleen voimassa muiden sopimuspuolten osalta.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet asianmukaisesti valtuutettuina ovat allekirjoittaneet tämän pöytäkirjan.

Tehty Brysselissä 19 päivänä joulukuuta 1997 englannin ja ranskan kielillä, jotka kummatkin tekstit ovat yhtä todistusvoimaisia, yhtenä alkuperäiskappaleena, joka talletetaan Amerikan Yhdysvaltojen hallituksen huostaan. Amerikan Yhdysvaltojen hallitus toimittaa siitä oikeaksi todistetut jäljennökset allekirjoittajavaltioille.

United States of America. After the expiration of this period of one year, the present Protocol shall cease to be in force as regards the Party that denounces it, except for the settlement of outstanding claims that arose before the day on which the denunciation takes effect, but shall continue in force for the remaining Parties.

In witness whereof, the undersigned, being duly authorised, have signed this Protocol.

Done i Brussels, this nineteenth day of December, 1997 in the English and French languages, both texts being equally authoritative, in a single original which shall be deposited in the Archives of the Government of the United States of America. The Government of the United States of America shall transmit certified copies thereof to all the signatory States.

(Suomennos)

PÖYTÄKIRJA

POHJOIS-ATLANTIN SOPIMUKSEN MUKAISESTI PERUSTETTUIJEN KANSAINVÄLISTEN SOTILASESI- KUNTIEN ASEMASTA

Washingtonissa 4 päivänä huhtikuuta 1949 allekirjoitetun Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolet, jotka

katsovat, että niiden alueille voidaan Pohjois-Atlantin sopimuksen nojalla tehtävällä erillisellä järjestelyllä perustaa kansainvälisiä esikuntia, ja

haluavat määritellä sellaisten esikuntien ja niiden henkilöstön aseman Pohjois-Atlantin sopimuksen alueella;

ovat sopineet Lontoossa 19 päivänä kesäkuuta 1951 niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen pöytäkirjasta:

1 artikla

Tässä pöytäkirjassa ilmaisu

a. ”sopimus” tarkoittaa Lontoossa 19 päivänä kesäkuuta 1951 Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta tehtyä sopimusta;

b. ”strategisen tason esikunta” tarkoittaa liittouman joukkojen esikuntaa Euroopassa (SHAPE), liittouman ylimmän Atlantin komentajan (SACLANT) esikuntaa tai muuta vastaavaa kansainvälistä sotilasesikuntaa, joka on perustettu Pohjois-Atlantin sopimuksen nojalla;

c. ”liittouman esikunta” tarkoittaa strategisen tason esikuntaa ja muuta Pohjois-Atlantin sopimuksen mukaisesti perustettua kansainvälistä sotilasesikuntaa, joka on suoraan strategisen tason esikunnan alaisuudessa;

d. ”Pohjois-Atlantin neuvosto” tarkoittaa Pohjois-Atlantin sopimuksen 9 artiklan nojalla perustettua neuvostoa tai mitä tahansa sen apuelintä, jolla on valta toimia sen puolesta.

PROTOCOL

ON THE STATUS OF INTERNATIONAL MILITARY HEADQUARTERS SET UP PURSUANT TO THE NORTH ATLANTIC TREATY

The parties to the North Atlantic Treaty signed in Washington on 4th April, 1949,

Considering that international military Headquarters may be established in their territories, by separate arrangement, under the North Atlantic Treaty, and

Desiring to define the status of such Headquarters and of the personnel thereof within the North Atlantic Treaty area,

Have agreed to the present Protocol to the Agreement signed in London on 19th June, 1951, regarding the Status of their Forces:

Article 1

In the present Protocol the expression

(a) ”the Agreement” means the Agreement signed in London on 19th June, 1951, by the Parties to the North Atlantic Treaty regarding the status of their Forces;

(b) ”Supreme Headquarters” means Supreme Headquarters Allied Powers in Europe, Headquarters of the Supreme Allied Commander Atlantic and any equivalent international military Headquarters set up pursuant to the North Atlantic Treaty;

(c) ”Allied Headquarters” means any Supreme Headquarters and any international military Headquarters set up pursuant to the North Atlantic Treaty which is immediately subordinate to a Supreme Headquarters;

(d) ”North Atlantic Council” means the Council established by Article 9 of the North Atlantic Treaty or any of its subsidiary bodies authorised to act on its behalf.

2 artikla

Sopimusta sovelletaan tämän pöytäkirjan sopimuspuolen alueella seuraavien määräysten mukaisesti liittouman esikuntaan Pohjois-Atlantin sopimuksen alueella ja sellaisen esikunnan sotilas- ja siviilihenkilöstöön ja niiden huollettaviin, jotka sisältyvät tämän pöytäkirjan 3 artiklan 1 kappaleen a, b ja c kohdan määritelmiin, kun mainittu henkilöstö on sellaisella alueella virkatehtäviensä yhteydessä tai kun huollettavat ovat sellaisella alueella puolisonsa tai vanhempinsa virkatehtävien yhteydessä.

3 artikla

1. Sovellettaessa sopimusta liittouman esikuntaan ilmaisuilla ”joukko”, ”siviilihenkilöstö” ja ”huollettava” on sopimuksensa esiintyessään seuraavat merkitykset:

a. ”joukko” tarkoittaa liittouman esikunnassa palvelevaa henkilöstöä, joka kuuluu jonkun Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolen maa-, meri- tai ilmavoimiin;

b. ”siviilihenkilöstö” tarkoittaa siviilihenkilöstöä, joka ei ole kansalaisuudeton eikä muun kuin Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolen kansalainen eikä vastaanottajavaltion kansalainen tai henkilö, jolla on kotipaikka vastaanottajavaltiossa ja joka i) palvelee liittouman esikunnassa ja on jonkun Pohjois-Atlantin sopimuspuolen armeijan palveluksessa tai ii) kuuluu liittouman esikuntien palveluksessa oleviin siviilihenkilöstöluokkiin siten kuin Pohjois-Atlantin neuvosto päättää;

c. ”huollettava” tarkoittaa tämän kappaleen a ja b kohdassa määritellyn joukon tai siviilihenkilöstön jäsenen puolisoa tai sellaisen jäsenen lasta, joka saa häneltä elatusensa.

2. Liittouman esikuntaa pidetään joukko- ja sopimuksen II artiklaa, V artiklan 2 kappaletta, VII artiklan 10 kappaletta ja IX artiklan 2-4, 7 ja 8 kappaletta sekä XIII artiklaa sovellettaessa.

Article 2

Subject to the following provisions of this Protocol, the Agreement shall apply to Allied Headquarters in the territory of a Party to the present Protocol in the North Atlantic Treaty area, and to the military and civilian personnel of such Headquarters and their dependents included in the definitions in sub-paragraphs (a), (b) and (c) of paragraph 1 of Article 3 of this Protocol, when such personnel are present in any such territory in connection with their official duties or, in the case of dependents, the official duties of their spouse or parent.

Article 3

1. For the purpose of applying the Agreement to an Allied Headquarters the expressions 'force', 'civilian component' and 'dependent', wherever they occur in the Agreement shall have the meanings set out below:

(a) "force" means the personnel attached to the Allied Headquarters who belong to the land, sea or air armed services of any Party to the North Atlantic Treaty;

(b) "civilian component" means civilian personnel who are not stateless persons, nor nationals of any State which is not a Party to the Treaty, nor nationals of, nor ordinarily resident in the receiving State, an who are (i) attached to the Allied Headquarters and in the employ of an armed service of a Party to the North Atlantic Treaty or (ii) in such categories of civilian personnel in the employ of the Allied Headquarters as the North Atlantic Council shall decide;

(c) "dependent" means the spouse of a member of a force or civilian component, as defined in sub-paragraphs (a) and (b) of this paragraph, or a child of such member depending on him or her for support.

2. An Allied Headquarters shall be considered to be a force for the purposes of Article II, paragraph 2 of Article V, paragraph 10 of Article VII, paragraphs 2,3,4,7 and 8 of Article IX, and Article XIII, of the Agreement.

4 artikla

Oikeudet ja velvollisuudet, jotka sopimuksella annetaan tai asetetaan lähettäjävaltiolle tai sen viranomaisille sen joukkojen, siviilihenkilöstön tai huollettavien osalta, uskotaan tai annetaan liittouman esikunnan ja sen henkilöstön ja huollettavien osalta, joihin sopimusta sovelletaan tämän pöytäkirjan 2 artiklan mukaisesti, asianomaiselle strategisen tason esikunnalle ja sen alaisille viranomaisille seuraavia poikkeuksia lukuun ottamatta:

a. oikeus käyttää rikoslainkäyttö- ja kurinpitovaltaa, joka annetaan lähettäjävaltion sotilasviranomaisille sopimuksen VII artiklan mukaisesti, uskotaan sen valtion sotilasviranomaisille, jonka asevoimia koskevan oikeuden alaisena henkilö mahdollisesti on;

b. velvollisuudet, jotka asetetaan lähettäjävaltiolle tai sen viranomaisille sopimuksen II artiklan, III artiklan 4 kappaleen, VII artiklan 5 kappaleen a kohdan ja 6 kappaleen a kohdan, VIII artiklan 9 ja 10 kappaleen sekä XIII artiklan mukaisesti, annetaan sekä liittouman esikunnalle että sille valtiolle, jonka armeijasta tai sen jäsenestä tai työntekijästä tai sellaisen huollettavasta on kysymys;

c. sopimuksen III artiklan 2 kappaleen a kohdan ja 5 kappaleen sekä XIV artiklan tarkoittamassa tapauksessa lähettäjävaltiona on joukon jäsenten ja heidän huollettaviansa osalta valtio, jonka armeijaan jäsen kuuluu, ja siviilihenkilöstön jäsenten ja heidän huollettaviansa osalta valtio, jonka armeijan palveluksessa jäsen mahdollisesti on;

d. velvollisuudet, jotka asetetaan lähettäjävaltiolle sopimuksen VIII artiklan 6 ja 7 kappaleen nojalla, asetetaan valtiolle, jonka armeijaan kuuluu henkilö, jonka toimesta tai laiminlyönnistä vaatimus johtuu, tai siviilihenkilöstön jäsenen osalta, valtiolle, jonka armeijan palveluksessa hän on, tai jos sellaista valtiota ei ole, sille liittouman esikunnalle, jonka jäsen kysymyksessä oleva henkilö on.

Sekä mahdollisella valtiolla, jolle tämän kappaleen mukaiset velvollisuudet asetetaan, että kysymyksessä olevalla liittouman

Article 4

The rights and obligations which the Agreement gives to or imposes upon the sending State or its authorities in respect of its forces or their civilian components or dependents shall, in respect of an Allied Headquarters and its personnel and their dependents to whom the Agreement applies in accordance with Article 2 of the present Protocol, be vested in or attached to the appropriate Supreme Headquarters and the authorities responsible under it, except that

(a) the right which is given by Article VII of the Agreement to the military authorities of the sending State to exercise criminal and disciplinary jurisdiction shall be vested in the military authorities of the State, if any, to whose military law the person concerned is subject;

(b) the obligations imposed upon the sending state or its authorities by Article II, paragraph 4 of Article III, paragraphs 5 (a) and 6 (a) of Article VII paragraphs 9 and 10 of Article VIII, and Article XIII, of the Agreement, shall attach both to the Allied Headquarters and to any State whose armed service, or any member or employee of whose armed service, or the dependent of such member or employee, is concerned;

(c) for the purposes of paragraphs 2 (a) and 5 of Article III, and Article XIV, of the Agreement the sending State shall be, in the case of members of a force and their dependents, the State to whose armed service the member belongs, or, in the case of members of a civilian component and their dependents, the State, if any, by whose armed service the member is employed;

(d) the obligations imposed on the sending State by virtue of paragraphs 6 and 7 of Article VIII of the Agreement shall attach to the State to whose armed service the person belongs whose act or omission has given rise to the claim or, in the case of a member of a civilian component, to the State by whose armed service he is employed or, if there is no such State, to the Allied Headquarters of which the person concerned is a member.

Both the State, if any, to which obligations attach under this paragraph and the Allied Headquarters concerned shall have

esikunnalla on lähettäjävaltion oikeudet VIII artiklan 8 kappaleen mukaista väli-miestä nimitettäessä.

5 artikla

Liittouman esikunnan jokaisella jäsenellä tulee olla esikunnan antama valokuvallinen henkilötodistus, josta ilmenevät henkilön nimet, syntymäaika, sotilasarvo tai -taso ja mahdollinen numero sekä voimassaoloaika. Todistus on esitettävä pyydettyäessä.

6 artikla

1. Sopimuspuolille asetetut velvollisuudet luopua vaatimuksista sopimuksen VIII artiklan mukaisesti koskevat sekä liittouman esikuntaa että jokaista tämän pöytäkirjan sopimuspuolta.

2. Sopimuksen VIII artiklan 1 ja 2 kappaleissa

a. liittouman esikunnan tai tämän pöytäkirjan sopimuspuolen omistamaa omaisuutta, jota liittouman esikunta käyttää, on pidettävä sopimuspuolen omistamana ja sen asevoimien käyttämänä omaisuutena;

b. tämän pöytäkirjan 3 artiklan 1 kappaleessa määritellyn joukon tai siviilihenkilöstön jäsenen tai liittouman esikunnan muun työntekijän aiheuttamaa vahinkoa on pidettävä sopimuspuolen asevoimien jäsenen tai työntekijän aiheuttamana vahinkona;

c. ilmaisun ”sopimuspuolen omistama” määritelmä VIII artiklan 3 kappaleessa kattaa liittouman esikunnan.

3. Vaatimukset, joihin sovelletaan sopimuksen VIII artiklan 5 kappaleetta, sisältävät vaatimukset (muut kuin sopimusperusteiset vaatimukset ja vaatimukset, joihin sovelletaan saman artiklan 6 ja 7 kappaleetta), jotka johtuvat liittouman esikunnan työntekijän toimista tai laiminlyönneistä tai muista toimista tai laiminlyönneistä, joiden tapahtumisesta liittouman esikunta on oikeudellisesti vastuussa, ja jotka aiheuttavat vahinkoa vastaanottajavaltion alueella kolmansille osapuolille, jotka eivät ole tämän pöytäkirjan sopimuspuolia.

the rights of the sending State in connection with the appointment of an arbitrator under paragraph 8 of Article VIII.

Article 5

Every member of an Allied Headquarters shall have a personal identity card issued by the Headquarters showing names, date and place of birth, nationality, rank or grade, number (if any), photograph and period of validity. This card must be presented on demand.

Article 6

1. The obligations to waive claims imposed on the Contracting Parties by Article VIII of the Agreement shall attach both to the Allied Headquarters and to any Party to this Protocol concerned.

2. For the purposes of paragraphs 1 and 2 of Article VIII of the Agreement,

(a) property owned by an Allied Headquarters or by a Party to this Protocol and used by an Allied Headquarters shall be deemed to be property owned by a Contracting Party and used by its armed services;

(b) damage caused by a member of a force or civilian component as defined in paragraph 1 of Article 3 of this Protocol or by any other employee of an Allied Headquarters shall be deemed to be damage caused by a member or employee of the armed services of a Contracting Party;

(c) the definition of the expression ”owned by a Contracting Party” in paragraph 3 of Article VIII shall apply in respect of an Allied Headquarters.

3. The claims to which paragraph 5 of Article VIII of the Agreement applies shall include claims (other than contractual claims and claims to which paragraphs 6 or 7 of that Article apply) arising out of acts or omissions of any employees of an Allied Headquarters, or out of any other act, omission or occurrence for which an Allied Headquarters, or out of any other act, omission or occurrence for which an Allied Headquarters is legally responsible, and causing in the territory of a receiving State to third parties, other than any of the Parties to this Protocol.

7 artikla

1. Sopimuksen X artiklan mukaisesti joukon tai siviilihenkilöstön jäsenille palkoista ja palkkioista myönnettävä verovapaus koskee tämän pöytäkirjan 3 artiklan 1 kappaleen a kohdassa ja b kohdan i alakohdassa määritellyn liittouman esikunnan henkilöstön osalta heidän siinä ominaisuudessa saamia palkkoja ja palkkioita, jotka maksavat asevoimat, joihin he kuuluvat tai joiden palveluksessa he ovat. Tämä kappale ei vapauta tällaista jäsentä tai työntekijää sen valtion verotuksesta, jonka kansalainen hän on.

2. Pohjois-Atlantin neuvoston määrittämiin luokkiin kuuluvat liittouman esikunnan työntekijät ovat vapautetut veroista palkkojen ja palkkioiden osalta, jotka liittouman esikunta maksaa heille siinä ominaisuudessa. Tämän pöytäkirjan sopimuspuoli voi kuitenkin sopia liittouman esikunnan kanssa järjestelystä, jonka mukaan kyseinen sopimuspuoli ottaa palvelukseen ja osoittaa liittouman esikunnalle kansalaisensa (paitsi, jos kyseinen sopimuspuoli niin haluaa, sellaiset henkilöt, joilla ei ole kotipaikkaa sen alueella), jotka palvelevat liittouman esikunnan henkilöstössä, ja maksaa sellaisen henkilöstön palkat ja palkkiot omista varoistaan ja määrittelemänsä taulukon mukaisesti. Kyseinen sopimuspuoli voi verottaa näin maksettuja palkkoja ja palkkioita, mutta ne ovat vapautettuja muiden sopimuspuolten veroista. Jos tämän pöytäkirjan sopimuspuoli sopii tällaisesta järjestelystä ja järjestelyä myöhemmin muutetaan tai se lakkautetaan, tämän pöytäkirjan sopimuspuolia ei enää sido tämän kappaleen ensimmäinen virke, jonka mukaan niiden kansalaisille maksetut palkat ja palkkiot ovat vapautettuja veroista.

8 artikla

1. Liittouman esikunnan perustamisen, rakentamisen, ylläpitämisen ja toiminnan helpottamiseksi esikunta vapautetaan mahdollisuuksien mukaan tulleista ja veroista, jotka vaikuttavat sen kuluihin yhteisen puolustuksen järjestämiseksi ja sen viralliseksi ja yksinomaiseksi hyödyksi. Kukin tämän

Article 7

1. The exemption from taxation accorded under Article X of the Agreement to members of a force or civilian component in respect of their salaries and emoluments shall apply, as regards personnel of an Allied Headquarters within the definitions in paragraph 1 (a) and (b) (i) of Article 3 of this Protocol, to salaries and emoluments paid to them as such personnel by the armed service to which they belong or by which they are employed, except that this paragraph shall not exempt any such member or employee from taxation imposed by a State of which he is a national.

2. Employees of an Allied Headquarters of categories agreed by the North Atlantic Council shall be exempted from taxation on the salaries and emoluments paid to them by the Allied Headquarters in their capacity as such employees. Any Party to the present Protocol may, however, conclude an arrangement with the Allied Headquarters whereby such Party will employ and assign to the Allied Headquarters all of its nationals (except, if such Party so desires, any not ordinarily resident within its territory) who are to serve on the staff of the Allied Headquarters and pay the salaries and emoluments of such persons from its own funds, at a scale fixed by it. The salaries and emoluments so paid may be taxed by the Party concerned but shall be exempted from taxation by any other Party. If such an arrangement is entered into by any Party to the present Protocol and is subsequently modified or terminated, Parties to the present Protocol shall no longer be bound under the first sentence of this paragraph to exempt from taxation the salaries and emoluments paid to their nationals.

Article 8

1. For the purpose of facilitating the establishment, construction, maintenance and operation of Allied Headquarters, these Headquarters shall be relieved, so far as practicable, from duties and taxes, affecting expenditures by them in the interest of common defence and for their official and

pöytäkirjan sopimuspuoli ryhtyy neuvotteluihin sen alueella mahdollisesti toimivan liittouman esikunnan kanssa tehdäkseen sopimuksen tämän määräyksen täytäntöön panemisesta.

2. Liittouman esikunnalla on samoilla ehdoilla oikeudet, jotka myönnetään sopimuksen XI artiklan mukaan joukolle.

3. Sopimuksen XI artiklan 5 ja 6 kappaleen määräykset eivät koske vastaanottajavaltion kansalaisia, elleivät sellaiset kansalaiset kuulu tämän pöytäkirjan sopimuspuolen, joka ei ole vastaanottajavaltio, asevoimiin.

4. Tässä artiklassa ilmaisu ”tullit ja verot” ei tarkoita maksuja saaduista palveluista.

9 artikla

Ellei Pohjois-Atlantin neuvosto toisin päättä,

a. liittouman esikunnan kansainvälisestä rahastosta pääomabudjetin mukaisesti hankittu omaisuus, jota esikunta ei enää tarvitse, luovutetaan Pohjois-Atlantin neuvoston hyväksymällä järjestelyllä ja kertyneet tuotot jaetaan tai hyvitetään Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten kesken siinä suhteessa niin kuin ne ovat osallistuneet esikunnan pääomakustannuksiin. Vastaanottajavaltiolla on etuoikeus hankkia sen alueella sijaitseva luovutettava kiinteä omaisuus edellyttäen, että sen tarjoamat ehdot eivät ole epäedullisemmat kuin kolmannen osapuolen tarjoamat ehdot;

b. maaomaisuus, rakennukset tai kiinteät rakennelmat, jotka vastaanottajavaltio on antanut liittouman esikunnan käyttöön ja josta ei ole veloitettu esikuntaa (nimellistä veroitusta lukuun ottamatta) ka jota esikunta ei enää tarvitse, palautetaan vastaanottajavaltiolle. Pohjois-Atlantin neuvosto määrittelee esikunnan käytöstä vastaanottajavaltion antamalle omaisuudelle aiheutuneen arvonnousun tai -laskun (ottaen huomioon vastaanottajavaltiossa sovellettavan lain) ja jakaa, hyvittää tai veloittaa sen Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten kes-

exclusive benefit, and each Party to the present Protocol shall enter into negotiations with any Allied Headquarters operating in its territory for the purpose of concluding an agreement to give effect to this provision.

2. An Allied Headquarters shall have the rights granted to a force under Article XI of the Agreement subject to the same conditions.

3. The provisions in paragraphs 5 and 6 of Article XI of the Agreement shall not apply to nationals of the receiving States, unless such nationals belong to the armed services of a Party to this Protocol other than the receiving State.

4. The expression 'duties and taxes' in this Article does not include charges for services rendered.

Article 9

Except in so far as the North Atlantic Council may decide otherwise,

(a) any assets acquired from the international funds of an Allied Headquarters under its capital budget and no longer required by the Headquarters shall be disposed of under arrangements approved by the North Atlantic Council and the proceeds shall be distributed among or credited to the Parties to the North Atlantic Treaty in the proportions in which they have contributed to the capital costs of the Headquarters. The receiving State shall have the prior right to acquire any immovable property so disposed of in its territory provided that it offers terms no less favourable than those offered by any third party;

(b) any land, buildings or fixed installations provided for the use of an Allied Headquarters by the receiving State without charge to the Headquarters (other than a nominal charge) and no longer required by the Headquarters shall be handed back to the receiving State, and any increase or loss in the value of the property provided by the receiving State resulting from its use by the Headquarters shall be determined by the North Atlantic Council (taking into consideration any applicable law of the receiving State) and distributed among or credited or

ken siinä suhteessa kuin ne ovat osallistuneet esikunnan pääomakustannuksiin.

10 artikla

Kullakin strategisen tason esikunnalla on oikeushenkilöllisyys; sillä on kelpoisuus tehdä sopimuksia ja hankkia ja vallita omaisuutta. Vastaanottajavaltio voi kuitenkin edellyttää, että toimivallan käytöstä sovi- taan sen ja strategisen tason esikunnan tai sen alaisen ja sen puolesta toimivan liittouman esikunnan välisellä järjestelyllä.

11 artikla

1. Sopimuksen VIII artiklan määräysten mukaisesti strategisen tason esikunta voi esiintyä oikeudenkäynnissä kantajana tai vastaajana. Vastaanottajavaltio ja strategi- sen tason esikunta tai sen alainen ja sen puolesta toimiva liittouman esikunta voivat kuitenkin sopia, että vastaanottajavaltio esiintyy strategisen tason esikunnan puoles- ta vastaanottajavaltion tuomioistuimissa oi- keudenkäynneissä, jossa kyseinen esikunta on osapuolena.

2. Liittouman esikunnan omaisuuteen tai varoihin ei voi kohdistaa täytäntöönpano- toimia, takavarikkoa tai kiinnitystä, lukuun ottamatta sopimuksen VII artiklan 6 kappaleen a kohdassa tai XIII artiklassa tarkoitetu- ja tapauksia.

12 artikla

1. Liittouman esikunta voi kansainvälisen budjettinsa hoitamiseksi pitää halussaan kaikenlaista valuuttaa ja suorittaa niillä tili- siirtoja.

2. Tämän pöytäkirjan sopimuspuolet hel- pottavat liittouman esikunnan pyynnöstä esikunnan varojen siirtoa maasta toiseen ja liittouman esikunnan hallussaan olevan va- luutan vaihtamista toiseksi valuutaksi, kun se on välttämätöntä liittouman esikunnan tarpeita varten.

13 artikla

Liittouman esikunnan arkistot ja muut esikunnan käytössä olevissa tiloissa olevat

debited to the Parties to the North Atlantic Treaty in the proportions in which they have contributed to the capital costs of the Headquarters.

Article 10

Each Supreme Headquarters shall possess juridical personality; it shall have the capac- ity to conclude contracts and to acquire and dispose of property. The receiving State may, however, make the exercise of such capacity subject to special arrangements be- tween it and the Supreme Headquarters or any subordinate Allied Headquarters acting on behalf of the Supreme Headquarters.

Article 11

1. Subject to the provisions of Article VIII of the Agreement, a Supreme Head- quarters may engage in legal proceedings as claimant or defendant. However, the receiv- ing State and the Supreme Headquarters or any subordinate Allied Headquarters au- thorized by it may agree that the receiving State shall act on behalf of the Supreme Headquarters in any legal proceedings to which that Headquarters is a party before the courts of the receiving State.

2. No measure of execution or measure directed to the seizure or attachment of its property or funds shall be taken against any Allied Headquarters, except for the pur- poses of paragraph 6 (a) of Article VII and Article XIII of the Agreement.

Article 12

1. To enable it to operate its international budget, an Allied Headquarters may hold currency of any kind and operate accounts in any currency

2. The Parties to the present Protocol shall, at the request of an Allied Headquar- ters, facilitate transfers of the funds of such Headquarters from one country to another and the conversion of any currency held by an Allied Headquarters into any other cur- rency, when necessary to meet the require- ments of any Allied Headquarters.

Article 13

The archives and other official documents of an Allied Headquarters kept in premises

tai asianmukaisesti valtuutetun esikunnan jäsenen hallussa olevat viralliset asiakirjat ovat loukkaamattomia, ellei esikunta ole luopunut tästä koskemattomuudesta. Esikunta todentaa vastaanottajavaltion pyynnöstä ja sen edustajan läsnä ollessa asiakirjojen luonteen vahvistaakseen, että ne ovat oikeutettuja tässä artiklassa tarkoitettuun koskemattomuuteen.

14 artikla

1. Tätä pöytäkirjaa tai sopimusta tai niiden osaa voidaan Pohjois-Atlantin neuvoston päätöksellä soveltaa mihin tahansa Pohjois-Atlantin sopimuksen mukaisesti perustettuun kansainväliseen sotilasesikuntaan tai järjestöön (joka ei sisälly tämän pöytäkirjan 1 artiklan b ja c kappaleen määritelmiin).

2. Kun Euroopan puolustusyhteisö perustetaan, tätä pöytäkirjaa voidaan soveltaa liittouman esikunnan alaisten Euroopan puolustusvoimien henkilöstöön ja heidän huollettaviinsa Pohjois-Atlantin neuvoston määrittelemänä ajankohtana ja sillä tavoin kuin se määrää.

15 artikla

Kaikki erimielisyydet tämän pöytäkirjan sopimuspuolten välillä tai sopimuspuolten ja liittouman esikuntien välillä, jotka koskevat tämän pöytäkirjan tulkintaa tai soveltamista, sovitaan neuvottelemalla ilman ulkopuoliseen tuomiovaltaan turvautumista. Jollei tässä pöytäkirjassa nimenomaisesti toisin määrätä, erimielisyydet, joita ei voida ratkaista välittömällä neuvotteluilla, alistetaan Pohjois-Atlantin neuvoston ratkaistavaksi.

16 artikla

1. Sopimuksen XV ja XVII—XX artiklaa sovelletaan tämän pöytäkirjan osalta siten kuin ne olisivat sen olennainen osa. Pöytäkirjaa voidaan kuitenkin tarkistaa, sen soveltaminen voidaan keskeyttää, se voidaan ratifioida, siihen voidaan liittyä, se voidaan irtisanoa tai sen voimassaoloa voidaan jatkaa sopimuksen määräyksistä riippumatta.

used by those Headquarters or in the possession of any properly authorized member of the Headquarters shall be inviolable, unless the Headquarters has waived this immunity. The Headquarters shall, at the request of the receiving State and in the presence of a representative of that State, verify the nature of any documents to confirm that they are entitled to immunity under this Article.

Article 14

1. The whole or any part of the present Protocol or of the Agreement may be applied, by decision of the North Atlantic Council, to any international military Headquarters or organization (not included in the definitions in paragraphs (b) and (c) of Article 1 of this Protocol) which is established pursuant to the North Atlantic Treaty.

2. When the European Defence Community comes into being, the present Protocol may be applied to the personnel of the European Defence Forces attached to an Allied Headquarters and their dependents at such time and in such manner as may be determined by the North Atlantic Council.

Article 15

All differences between the Parties to the present Protocol or between any such Parties and any Allied Headquarters relating to the interpretation or application of the Protocol shall be settled by negotiation between the parties in dispute without recourse to any outside jurisdiction. Except where express provision is made to the contrary in the present Protocol or in the Agreement, differences which cannot be settled by direct negotiation shall be referred to the North Atlantic Council.

Article 16

1. Articles XV and XVII to XX of the Agreement shall apply as regards the present Protocol as if they were an integral part thereof, but so that the Protocol may be reviewed, suspended, ratified, acceded to, denounced or extended in accordance with those provisions independently from the Agreement.

2. Tätä pöytäkirjaa voidaan täydentää vastaanottajavaltion ja strategisen tason esikunnan välillä kahdenvälisellä sopimuksella ja vastaanottajavaltion ja strategisen tason esikunnan viranomaiset voivat sopia pöytäkirjan tai sopimuksen, sellaisena kuin ne sitä soveltavat, minkä tahansa määräyksen täytäntöön panemisesta hallinnollisin toimin ennen pöytäkirjan ratifioimista.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet täysivaltaiset edustajat ovat allekirjoittaneet tämän pöytäkirjan.

Tehty Pariisissa 28 päivänä elokuuta 1952 englannin ja ranskan kielillä, jotka kummatkin tekstit ovat yhtä todistusvoimaisia, yhtenä alkuperäiskappaleena, joka talletetaan Amerikan Yhdysvaltojen hallituksen arkistoihin. Amerikan Yhdysvaltojen hallitus toimittaa siitä oikeaksi todistetut jäljennökset kaikilla allekirjoittajavaltioille ja siihen liittyville valtioille.

2. The present Protocol may be supplemented by bilateral agreement between the receiving State and a Supreme Headquarters, and the authorities of a receiving State and a Supreme Headquarters may agree to give effect, by administrative means in advance of ratification, to any provisions of this Protocol or of the Agreement as applied by it.

In witness whereof the undersigned Plenipotentiaries have signed the present Protocol.

Done in Paris this 28th day of August 1952, in the English and French languages, both texts being equally authoritative, in a single original which shall be deposited in the archives of the Government of the United States of America. The Government of the United States of America shall transmit certified copies thereof to all the signatory and acceding States.